

MINNE MATKA? – TOIMINTAMALLI

Toiminnallisen ja kokemuksellisen
rippikoulupäivän suunnitelma

Elisa Happonen ja Taava Lankinen

MINNE MATKA? – TOIMINTAMALLI

Toiminnallisen ja kokemuksellisen
rippikoulupäivän suunnitelma

Elisa Happonen ja Taava Lankinen
Opinnäytetyö, syksy 2011
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Etelä, Kauniainen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) +
kirkon nuorisotyönohjaajan
virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Happonen, Elisa ja Lankinen, Taava. Minne Matka? – toimintamalli. Toiminnallisen ja kokemuksellisen rippikoulupäivän suunnitelma. Diak Etelä, Kauniainen, syksy 2011, 59 s., 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

Opinnäytetyömme on suunnitelma toiminnallisesta ja kokemuksellisesta rippikoulupäivästä sekä uuden rippikoulukäyttöön tarkoitetun toimintamallin teoreettisen tietoperustan kokoaminen. Suunnitelma ja tietoperusta ovat osa Helsingin NMKY:n (Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys) kehittämishanketta. Toimintamalli perustuu toiminnalliseen ja kokemukselliseen oppimiseen. Rippikoulupäivän suunnitelmassamme on kuvattu yhden opetuspäivän sisältö. Tärkeä osa toimintamallia ja rippikoulupäivää on seikkailu, jossa yksilölliset kokemukset ovat pääosassa. Suunnittelussa on käytetty Terveiden edistämiskeskuksen Suunta – työkalua. Teknisessä toteutuksessa ja seikkailun suunnittelussa hyödynsimme Helsingin NMKY:n arvo- ja päihdekasvatusohjelmaa ”Camera obscura”.

Toimintamallin tietoperustan kristilliset lähtökohdat käsittelevät kristillistä kasvatusta, lapsen uskonnollista kehitystä sekä suomalaista rippikoulutyötä. Toisen osan teoriasta muodostavat pedagogisuuteen liittyvät teemat, kuten kerronta, erilaiset oppijat, toiminnalliset menetelmät ja kokemuksellisuus.

Suunnittelimme rippikoulupäivän toteutettavaksi rippikoulun aloitusjaksolla, kuten seurakuntaan tutustumiskäynnillä tai kaupunkijaksolla. Rippikoulupäivän sisältöjen ja tavoitteiden pohjana on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallituksen laatima Elämä – Usko – Rukous rippikoulusuunnitelma 2001. Opetuspäivän tarkoitus on auttaa nuorta jäsentämään ajatuksia hänen henkilökohtaisista lähtökohdistaan rippikouluun sekä pohtia rippikoulun merkitystä ja rippikoulussa käsiteltävien aiheiden liittymistä nuoren omaan elämään. Rippikoulupäivän teemoja ovat muun muassa tutustuminen ja ryhmäytyminen, vuorovaikutus ryhmässä, rippikoulun merkitys ja sisältö sekä nuoren omat lähtökohdat rippikouluun. Rippikoulupäivään sisältyvän kokemuksellisen seikkailun juoni kulkee kasteesta konfirmaatioon. Päivän kokonaiskesto on noin kuusi tuntia.

Opinnäytetyötämme käytetään toimintamallin esittelyyn rahoitusyhteistyökumppaneille sekä toteutuksen kehittämiseen. Rippikoulupäivän suunnitelmaa (ks. liite 2) ja saatetta suunnitelmaan (ks. liite 1) voidaan käyttää myös toimintamallin markkinointiin. Toimintamallin kehittäminen jatkuu rahoituksen hakemisella. Rahoitusyhteistyökumppanin löydyttyä aloitetaan esimerkiksi kokemuksellisen seikkailun äänitteen sanatarkka käsikirjoittaminen ja äänitys sekä opetustuokioiden ja ohjaajanoppaan kirjoittaminen. Seikkailun rakentaminen, toimintamallin markkinointi seurakuntiin, koekäyttö ja arviointi ovat myös osa toimintamallin kehittämistä tulevaisuudessa.

Asiasanat: rippikoulu, kristillinen kasvatus, uskonnollinen kehitys, kokemuksellisuus, toiminnalliset menetelmät, kerronta, erilaiset oppijat

ABSTRACT

Happonen, Elisa and Lankinen, Taava

A Plan for a Model of A Functional and Experimental Day for Confirmation Schools.
59 p. and 2 appendices. Language: Finnish. Kauniainen, Autumn 2011.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of our study was to develop a plan for a model of a functional and experimental day for confirmation schools. We decided to do the plan as our thesis, because we believed that it is important to offer new and comprehensive learning methods to Finnish confirmation schools. Our commissioner Helsinki Young Men's Christian Association (YMCA) had planned to develop a program by using the techniques from their earlier intoxicant education model "Camera obscura".

Our thesis had both a Christian and a pedagogical approach. Our theoretical context consisted of Christian education, a child's spiritual and religious growth and Finnish confirmation school work. We also examined narration, functional and experimental methods and different ways of learning. In order to make our plan logical, we used an evaluation and planning method.

The confirmation school day is planned to be used in the beginning of confirmation schools, before the intensive studying in confirmation camps. Executing the functional and experimental confirmation school day takes approximately 6 hours per group. There are various type assignments and activities during the day done in smaller groups, independently or with the whole group. In the middle of the day there is an experimental adventure path designed to take approximately 15 minutes of the whole day.

The plan, the product, is based on the theoretical context in our thesis. Themes of the day are grouping, getting to know one another, interaction in group, meaning of the confirmation school and youngsters' own starting points for confirmation school. In the plan, the schedule of the confirmation school day, contents of action and the script of an adventure path are described. The plot in the adventure path is a trip from baptism to confirmation from a person's own life experience and point of view.

The plan will be advertised and financial support for the execution of our product will be sought. Our plan can be also used as directional guide for the execution of the day. Executing the plan means, for instance writing the literal script of the adventure path and recording it as well as building the props for it. Also a guidebook for the confirmation school leaders and instructions for the activities and assignments need to be written. The plan needs to be tested and feedback collected to improve or modify the confirmation school day. In the future the functional and experimental confirmation school day can be developed further.

Keywords: confirmation school, Christian education, functional and experimental learning, narration

SISÄLLYS

1 UUSIA MAHDOLLISUUKSIA RIPPIKOULUTYÖN TOTEUTTAMISEEN	7
2 KRISTILLINEN KASVATUS	9
2.1 Kristillisen kasvatuksen määrittely	9
2.2 Kuusi ulottuvuutta kristillisessä kasvatuksessa.....	11
2.3 Kirkon kasvatustehtävä	13
2.4 Historiallisia lähtökohtia kristilliseen kasvatukseen	14
2.5 Yhteenveto	15
3 IHMISEN USKONNOLLINEN KEHITYS	17
3.1 Uskonnollinen kehitys lapsuudessa.....	17
3.2 Lapsen uskonnollisen kehityksen piirteet ja uskontokasvatus	18
3.3 Uskonnollinen kehitys rippikoulupäivän suunnitelmassa	19
4 RIPPIKOULU SUOMESSA.....	21
4.1 Kaste ja katekeesi rippikoulun perustana	21
4.2 Rippikoulutyön kehittyminen.....	22
4.3 Rippikoulu tällä hetkellä	23
4.4 Tulevaisuuden haasteet	26
5 KERRONTA JA KERTOMUS	28
5.1 Mielikuvitus kerronnan välineenä.....	28
5.2 Kertoja ja kuulijat.....	29
5.3 Kerronnan historialliset lähtökohdat	31
5.4 Kerronta Minne matka? – rippikoulupäivän suunnitelmassa.....	32
6 ERILAISET OPPIJAT	34
6.1 Erilaisia vai yksilöllisiä?	34
6.2 Oppimistyyli.....	35
6.3 Erilaisten oppijoiden huomioiminen rippikoulupäivän suunnitelmassa	36
7 TOIMINNALLISET MENETEMÄT JA KOKEMUKSELLISUUS	38
7.1 Toiminnalliset menetelmät opetuksen tukena	38
7.2 Toiminnalliset menetelmät rippikoulupäivän suunnitelmassa	40
7.3 Kokemuksellisuus ja elämyspedagogiikka	41
7.3.1 Käsitteiden määrittely	41
7.3.2 Elämyspedagogiikan periaatteet liitettynä seikkailukasvatukseen.....	43

7.4 Kokemuksellisuus ja elämyspedagogiikka rippikoulupäivän suunnitelmassa.....	44
8 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI	46
8.1 Helsingin NMKY opinnäytetyön työelämäyhteytenä.....	46
8.2 Camera obscura – arvo- ja päihdekasvatusohjelma	47
8.3 Minne matka? – toimintamallin nimi	49
8.4 Opinnäytetyön kehittymisen ja työskentelyn kuvaus.....	50
9 POHDINTA	54
9.1 Opinnäytetyön yhteenveto	54
9.2 Toimintamallin kehittämistyö suunnitelman jälkeen	55
9.3 Mitä opimme?	56
LIITE 1: SAATE RIPPIKOULUPÄIVÄN SUUNNITELMAAN	60
LIITE 2: MINNE MATKA? – RIPPIKOULUPÄIVÄN SUUNNITELMA	63

1 UUSIA MAHDOLLISUUKSIA RIPPIKOULUTYÖN TOTEUTTAMISEEN

Rippikoulutyö on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tärkeimpiä nuorisotyön muotoja, joka tavoittaa valtaosan 15 vuotta täyttävien nuorten ikäluokasta. Vuonna 2010 rippikoulun kävi noin 62 300 henkilöä (Lapsi-, nuoriso- ja rippikoulutyö 2011, 9). Rippikoulun suosio tarkoittaa sitä, että rippikoulun käyviä nuoria on monenlaisia ja heillä on erilaisia tapoja oppia asioita. Rippikoulu tarjoaa henkilökohtaisen mahdollisuuden pohdita kysymyksiä niin oman elämän kuin kristinuskon näkökulmasta. Tämän vuoksi rippikoulutyössä on käyttöä vaihteleville ja uusille opetusmenetelmille, jotka tukevat monipuolisesti mahdollisimman monen nuoren tutustumista ja pohdintaa omasta elämästä ja uskosta, johon heidät on kastettu.

Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys (HNMKY) tarjosi meille mahdollisuutta lähteä suunnittelemaan uutta toiminnalliseen ja kokemukselliseen oppimiseen perustuvaa toimintamallia, johon opinnäytetyössämme teimme yhden päivän kestoisen opetuskokonaisuuden rippikoulukäyttöön. Tartuimme aiheeseen, sillä rippikoulutyö kiinnosti meitä molempia ja halusimme olla mukana kehittämässä uusia ja tarpeellisia työskentelytapoja rippikoulukäyttöön. Tässä opinnäytetyössä aloitimme uuden toimintamallin kehittämisen teoreettisen tietoperustan kokoamisella, jolla toimintamallin suunnitelmaan valitut toteutustavat ovat perusteltavissa. Olemme tuottaneet myös niin sanotun puitesuunnitelman (ks. liite 2) yhdestä toiminnalliseen ja kokemukselliseen oppimiseen perustuvasta rippikoulupäivästä sekä saatteen suunnitelmaan, jotta suunnitelmaa olisi mahdollista käyttää myös itsenäisenä kokonaisuutena toimintamallin kehittämisessä ja markkinoinnissa. Koska opinnäytetyössä oleva teoria ja suunnitelma ovat vain osa koko kehittämishanketta, käytämme meidän tuottamasta produktista termiä suunnitelma ja koko toimintamallin kehittämisestä termiä kehittämishanke.

Toimintamallin keskeisessä osassa on kokemuksellinen seikkailu. Tässä suunnitelmassa seikkailun sisältö on lähtöisin rippikoulun teemoista ja juoni kulkee kasteesta konfirmaatioon. Opetuspäivään kuuluu myös erilaisia toiminnallisia oppimistehtäviä yksilö- ja ryhmätyöskentelyinä. Suunnitelmassa on esitetty rippikoulupäivän toimintojen tarve, tavoitteet, keinot ja tavoiteltavat vaikutukset. Suunnitelmassa olemme antaneet myös toteutusehdotuksia, millaisia toimintoja päivän aikana voi käytännössä toteuttaa. Rippi-

koulupäivän toteutus on suunniteltu rippikoulun aloitusjaksolle eli esimerkiksi tutustumisjaksolle ennen rippikoulun intensiiviopetuksen, kuten leirin, alkua. Rippikoulupäivä soveltuu myös päivä- ja kaupunkirippikouluihin. Tällöin rippikoulupäivä on mahdollista toteuttaa keskellä intensiivijaksoa.

Käytimme Helsingin NMKY:n arvo- ja päihdekasvatustoimintamallia ”Camera obscura” opetuskokonaisuuden teknisessä suunnittelussa sekä virikkeenä uudelle toimintamallille. Rippikoulukäyttöön suunnittelemamme toimintamalli ei kuitenkaan ole päihdekasvatusta. Suunnitelmassa on huomioitu erityisesti Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallituksen laatima Elämä – Usko – Rukous rippikoulusuunnitelma 2001. Camera obscura – arvo- ja päihdekasvatusohjelmaa olemme hyödyntäneet vain teknisissä ratkaisuissa, jotka mahdollistavat kokemuksellisen seikkailun toteuttamisen sekä teoreettisessa viitekehyksessä elämyspedagogiikan ja kerronnallisuuden osalta. Koska tunnimme Camera obscura – ohjelman näimme, mitä kyseisen toimintamallin tekniikalla ja perustalla on mahdollista toteuttaa.

Tällä hetkellä rippikoulupäivä on suunnattu ensisijaisesti pääkaupunkiseudun seurakunnille, sillä toimintamallia on tarkoitus toteuttaa Pukinmäessä, Helsingin NMKY:n toimintakeskuksessa. Pukinmäessä on olemassa kokemuksellista seikkailua varten tarvittavat rakenteet. Suunnittelimme toimintamalliin sisältyvän seikkailun kuitenkin niin, että sitä on mahdollisuus toteuttaa myös ympäri Suomea kiertävän Camera obscura – ohjelman seikkailun rakenteissa. Ratkaisumme mahdollistaa sen, että tulevaisuudessa toimintamallia pystyy toteuttamaan myös seurakuntien omissa tiloissa tai muissa riittävän suurissa tiloissa Pukinmäen toimintakeskuksen tilojen lisäksi.

Helsingin NMKY:n kehittämishanke kokonaisuudessaan ylittää opinnäytetyön laajuuden. Olisimme halunneet tehdä toimintamallin valmiiksi, mutta totesimme yhdessä Helsingin NMKY:n edustajan kanssa, ettei näin isoa kehittämishanketta ole mahdollista toteuttaa opinnäytetyön puitteissa. Toimintamallin tietoperustan ja opetuspäivän suunnitelman lisäksi tarvitaan muun muassa toimintamallin markkinointia, koekäyttöä ja arviointia sekä seikkailun lavastamista ja käsikirjoittamista. Opinnäytetyömme jälkeen seuraava merkittävä vaihe toimintamallin kehittämisessä on toimintamallin markkinointi mahdollisille rahoitusyhteistyökumppaneille.

2 KRISTILLINEN KASVATUS

2.1 Kristillisen kasvatuksen määrittely

Kristillisen kasvatuksen määritelmä on yhteydessä kasvatus- käsitteen hahmottamiseen. Kasvatusta voidaan avata käsitteillä intentionaalisuus, normatiivisuus ja vuorovaikutuksellisuus. Intentionaalisuus tarkoittaa, että kasvatuksella on tietoisia tavoitteita ja päämääriä, joita kohti se pyrkii, suuntaa ja joita se tavoittelee. Kasvatuksella pyritään tukemaan ihmisen kehitystä, kasvua, oppimista sekä saamaan aikaan muutosta. Vaikka ajateltaisiin, että kasvatusta tapahtuu myös tiedostamatta ja tahattomasti, intentionaalisuus on kuitenkin kasvatuksen keskeisiä piirteitä. Normatiivisuus tarkoittaa Muhosen ja Tirrin (2008) mukaan sitä, että kasvatus on aina sidottu arvoihin. Määriteltäessä kasvatuksen tavoitteita ja päämääriä, otetaan kantaa muun muassa siihen millaista on hyvä elämä ja mikä on oikein tai väärin. (Muhonen & Tirri 2008, 64–65.)

Kasvattajan olemus ja teot ovat myös osa kasvatusta, halusi hän sitä tai ei. Oma esimerkki on siis merkityksellinen ja tärkeä työkalu. Vuorovaikutuksellisuus kasvatuksessa tarkoittaa, että kasvatus tapahtuu aina kasvattajan ja kasvatettavan välisessä suhteessa. Intentionaalisuus ja normatiivisuus erottavat kasvatuksen vuorovaikutuksellisuuden muista arkipäivän kontakteista ja vuorovaikutuksesta. Yhteenvetona voidaan sanoa, että kasvatus on päämääräsuuntautunutta, arvoihin sitoutunutta toimintaa, joka toteutuu erityisessä vuorovaikutussuhteessa. (Muhonen & Tirri 2008, 64–65.)

Kasvatuksen määrittelemisen intentionaaliseksi, normatiiviseksi ja vuorovaikutukselliseksi ei kuitenkaan vielä kerro, millaiset arvot vaikuttavat taustalla tai mitä tavoitellaan ja millaisin keinoin. Näihin vastattaessa on siirryttävä kasvatuksen yleisestä luonnehinnasta joko kuvailevaan tai normatiiviseen määritelmään. Sosiaaliset tai kuvailevat määritelmät kuvaavat kasvatusta esimerkiksi sellaisena kuin se jonkun yksilön arvoituksissa ilmenee. Ne eivät kuitenkaan ota kantaa siihen, mikä on perimmältään oikein tai hyvää. Normatiivinen määritelmä ilmaisee, millaista kasvatuksen tulisi olla ja edellyttää taustakseen arvo-objektivismia eli käsitystä siitä, että on olemassa ihmisten arvoituksista tai mielipiteistä riippumaton arvototuus. (Muhonen & Tirri 2008, 64–65.)

Luterilaisesta näkökulmasta kristillinen kasvatus tarkoittaa esimerkiksi kristillisen perinteen välittämistä seuraaville sukupolville. Huomio kiinnittyy tällöin sekä kasvatuksen sisältöön että prosessiin, jossa vanhempi sukupolvi pyrkii siirtämään omaksumiaan asioita mahdollisimman muuttumattomana nuoremmille. Kristillistä kasvatusta voidaan tarkastella myös päämäärän näkökulmasta, kuten määrittelemällä kristillinen kasvatus kristilliseen uskoon kasvattavaksi. Uskoa ei kuitenkaan kristinuskon mukaan synny omin voimin vaan se on lahja Jumalalta. Uskontokasvatusta olisikin hyvä pohtia myös uskonnon avulla kasvattamisena. Uskontokasvatuksella on mahdollista tukea ihmisen kasvua, vaikka uskoa kristinuskon kolmiyhteiseen Jumalaan ei omaksuttaisikaan. (Muhonen & Tirri 2008, 67.)

Muhosen ja Tirrin (2008, 66–67) mukaan uskontokasvatusta ja uskonnollista kasvatusta käytetään usein synonyymeina. Ne voidaan kuitenkin erottaa toisistaan seuraavasti: uskontokasvatus on uskonnolliseen tunnustukseen sitoutumatonta kasvatusta. Sen sijaan uskonnollisella kasvatuksella tarkoitetaan kasvatusta, jonka perinteet ja lähtökohdat ovat tietyssä tunnustuksessa. Kristillinen kasvatus on näin ajateltuna yksi uskonnollisen kasvatuksen ilmenemismuoto. Uskonnollinen kasvatus voi olla myös juutalaiseen perinteeseen, islamiin tai Aasian perinneuskontoihin perustuvaa, mutta kristillinen kasvatus saa perustelunsa erityisesti Raamatusta, kristillisestä teologiasta, traditiosta ja perinteestä. Ymmärretäänpä uskontokasvatuksen ja uskonnollisenkasvatuksen välinen suhde miten vain, on kristillisellä kasvatuksella oma erityislaatuisuutensa, joka ilmenee kristillisen kasvatuksen sisäisissä painotuseroissa kirkkokunnista riippuen.

Lutherin regimenttioppi erottaa kristillisestä kasvatuksesta maallisen ja hengellisen puolen. Yleisinhimilliset ja eettiset, ihmisten kanssakäymiseen liittyvät asiat, kuuluvat maallisen regimentin piiriin ja selvästi uskonnolliset elementit kristillisessä kasvatuksessa kuuluvat hengellisen regimentin piiriin. Inhimillisyys ilmenee siten, että kristillisen kasvatuksen tarkoituksena on opastaa lasta elämään yhteiskunnan jäsenenä kunnioittaen kanssaihmiä. Hengellinen puoli taas lähtee pelastuksen näkökulmasta. Kasvatuksen tehtävänä on viedä evankeliumia eteenpäin sekä tukea kasvatettavaa yhteyteen Jeesuksen kanssa. Vaikka itse uskon syntyminen on Jumalan ja ihmisen välinen asia, kasvattajan on tarjottava kasvavalle mahdollisuus kuulla Jumalan sanaa, oppia kristilli-

siä tapoja ja elää muiden kristittyjen yhteydessä sekä samalla kasvattaa vastuullisiksi yhteiskunnan jäseniksi. (Muhonen & Tirri 2008, 69.)

2.2 Kuusi ulottuvuutta kristillisessä kasvatuksessa

Kristillistä kasvatusta voidaan kuvata kuuden ulottuvuuden kautta: opillinen, rituaalinen, kokemuksellinen, eettis-moraalinen, huolenpidollinen ja pedagoginen ulottuvuus. Nämä ulottuvuudet ovat vastavuoroisessa vaikutuksessa keskenään eikä hengellisen tai inhimillisen välinen rajanveto ole käytännössä mahdollista. Opillinen ulottuvuus tarkoittaa kristinuskoon sisältyviä uskomuksia ja oppeja. Uskomukset eivät kuitenkaan ole vain tietoa sisältäviä vaan niihin liittyy vahvasti luottamus Jumalaan. Kasvatuksessa välitetään kuvaa hyvästä ja rakastavasta Jumalasta, johon voi luottaa. Raamatun kertomukset ovat keskeisessä asemassa opillisen ulottuvuuden ilmenemisessä. Kertomusten avulla on mahdollista käsitellä elämään liittyviä kysymyksiä myös nykyajan näkökulmasta. Luterilaisen opin mukaan Jumala puhuu ihmiselle Raamatussa. Vaikka vain Jumala voi synnyttää uskon ihmisessä, voi kasvattaja kertoa Raamatun sanomasta ja saatata ihmisiä Jumalan yhteyteen. Opillisessa ulottuvuudessa keskeistä on yhteisen perinteen ylläpitäminen, sen eteenpäin vieminen ja kristityn identiteetin vahvistaminen. (Muhonen & Tirri 2008, 78.)

Rituaaliseen ulottuvuuteen liittyvät kristilliset tavat ja perinteet, kuten jumalanpalvelus, rukoileminen, kirkkovuoden seuraaminen ja hengelliset laulut. Rituaalit auttavat hiljentymään pyhän edessä arjen toimien keskellä, vahvistavat osallistujien välistä yhteyttä sekä tarjoavat kokemuksia ja turvallisuutta. Rituaalisen ulottuvuuden kautta pieni lapsikin voi päästä osalliseksi uskonnosta ja hengellisestä elämästä, vaikka hän ei vielä ymmärtäisi opillista ulottuvuutta. Rituaalinen ulottuvuus on tiiviisti yhteydessä sekä opilliseen että kokemukselliseen ulottuvuuteen. (Muhonen & Tirri 2008, 79.) Rituaalissa voidaan yhdessä käyttää opittuja rukouksia, kuten Isä meidän - rukousta tai virsiä. Molempiin edellä mainittuihin sisältyy kristillistä oppia, mutta myös kokemuksellisuus, kun virsiä lauletaan tai rukousta rukoillaan yhteen ääneen muiden kristittyjen kanssa.

Kokemukselliseen ulottuvuuteen liittyvät tunteiden ilmapiiri sekä Jumalan rakkaus ja läsnäolo. Kasvatettavalle tarjotaan kokemus turvallisesta ja rakastavasta Jumalasta. Usko ei ole vain asioiden pitämistä totena vaan turvautumista Jumalaan. Kristillisessä kasvatuksessa pyritään jumalasuhteen tukemiseen ja hengellisen hyvinvoinnin edistämiseen. Tämä merkitsee lapsen näkemistä arvokkaana, ja tehtävää olla turvallinen aikuinen. Kasvattajan oma jumalasuhte näkyy myös kasvatussuhteessa. (Muhonen & Tirri 2008, 78.)

Kristillisen etiikan perustuksia ovat rakkauden kaksoiskäsky ja kultainen sääntö, jotka kehottavat vastuuseen ja rakkauteen lähimmäisiä kohtaan. Eettiset periaatteet ja moraalisen toiminnan sisältävää ulottuvuutta kutsutaan eettis-moraaliseksi ulottuvuudeksi. Kristilliseen kasvatukseen sisältyy kasvatettavien ohjaaminen hyvään ja oikeaan toimintaan sekä tärkeiden arvojen ja hyvien tapojen välittäminen. Lähimmäisen rakkaus kokoaa yhteen kristinuskon keskeisiä piirteitä, kuten toisen ihmisen kunnioittaminen ja erilaisuuden hyväksyminen. Arvojen ja periaatteiden opettaminen ei kuitenkaan ole tärkein tavoite, vaan kristillisessä kasvatuksessa opetellaan yhdessä elämistä siten, että periaatteet toteutuvat omassa arkielämässä. Mallioppimisella on keskeinen merkitys, jolloin arvot välittyvät ensisijaisesti kasvattajan toiminnan ja persoonan kautta, eivät vain abstrakteina käsitteinä. (Muhonen & Tirri 2008, 79.)

Parhaimmillaan kristillinen kasvatus on luonteva osa arkea jokapäiväisessä elämässä. Kristilliseen kasvatukseen kuuluu turvallinen ja lämmin ilmapiiri sekä rakkauden osoittaminen ja huolenpito. Tätä kutsutaan huolenpidolliseksi ulottuvuudeksi. Kristillisessä kasvatuksessa huomioidaan lapsen koko persoonan tarpeet. Kristillisyy ei ole vain arjesta ja tavallisesta elämästä irrallista vaan arkisen elämän arvostaminen ja yhdessäolo kuuluvat olennaisesti kristittynä elämiseen. Huolenpidolliseen ulottuvuuteen liittyvät vahvasti ihmisten perustarpeista, kuten ravinnosta, asumuksesta ja hellyyden saamisesta huolehtiminen sekä positiivinen tunneilmapiiri. (Muhonen & Tirri 2008, 80.)

Kristillisellä kasvatuksella on arvolähtökohtia ja tavoitteita, joihin se suuntautuu. Pedagoginen ulottuvuus sisältyy kasvatukseen siis olennaisesti. Tällä tarkoitetaan kristillisen kasvatuksen toteuttamiseen liittyviä sisällöllisiä ja menetelmällisiä valintoja sekä taustalla vaikuttavia periaatteita ja lähtökohtia. Perinteisiä menetelmiä kristillisessä kasva-

tuksessa ovat kerronta ja keskustelu, mutta myös monet kasvatustieteestä tutut menetelmät ovat mahdollisia kristillisen kasvatuksen kokonaisvaltaisuuden takia. (Muhonen & Tirri 2008, 81.)

2.3 Kirkon kasvatustehtävä

Seurakunnissa tehtävä kasvatusta voidaan nähdä jäsenille annettavana kasteopetuksena, jolloin kasvatuksen päämääränä on tukea uskossa kasvamista. Tavoitteeseen sisältyy kristityn identiteetin tukeminen yksilöllisesti sekä osana yhteisöä. Erityisesti niissä kirkkokunnissa, joissa on käytössä lapsikaste, varsinainen uskonasioiden oppiminen ja oivaltaminen kehittyä lapsen varttuessa. Toisaalta uskossa pysyminen kaipaa tukea opillisesti ja yhteisöllisesti, joten kasteopetus on tärkeä väline myös aikuisten kanssa tehtävässä työssä. Tällaisen lähestymistavan edellytys on, että kasvatettavat ovat seurakunnan jäseniä. (Muhonen & Tirri 2008, 67)

Kirkon kasvatustoimintaa voidaan kuitenkin pitää kristillisenä, vaikka siihen osallistuu muitakin kuin evankelis-luterilaisen kirkon jäseniä. Kasvatuksen kristillisyyttä ei ole riippuvainen osallistujista, vaan kirkon olemuksesta ja tehtävästä. Kirkon tehtävä on tunnustaa Raamattuun perustuvaa kristillistä uskoa, joka on mainittu kolmessa vanhan kirkon uskontunnustuksessa sekä luterilaisissa tunnustuskirjoissa. Kirkko julistaa Jumalan sanaa, jakaa sakramentteja ja toimii lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi tunnustuksensa mukaisesti. (Halttunen, Pihlaja & Voipio 2008, 21–22.) Kristillisen kasvatuksen erityisluonteeseen liittyy myös Jumalan pelastussuunnitelman eli evankeliumin eteenpäin vieminen. Kristillinen kasvatusta sisältää siis sellaisia elementtejä, jotka ainutlaatuisuudellaan erottavat sen esimerkiksi muiden uskontojen kasvatuksesta tai yleishuumanista kasvatuksesta, vaikka muissa teistisissä uskonnoissa on myös kristinuskon kanssa yhteneviä kasvatusarvoja. (Muhonen & Tirri 2008, 68.)

2.4 Historiallisia lähtökohtia kristilliseen kasvatukseen

Kristinuskon tuntomerkkeihin on alkuaajoista lähtien kuulunut uskon, toivon ja rakkauden esillä pitäminen. Kasvatuksen raamattuteologiset lähtökohdat liittyvät uskon luomaan solidaarisuuteen toisia ihmisiä kohtaan sekä haluun toimia lähimmäisen auttamiseksi. (Riekkinen 2008, 83.)

Riekkisen mukaan (2008, 85–87) kristillisen kasvatuksen juuret ovat osittain juutalaisuudessa. Juutalaisten pakkosiirtolaisuuden jälkeisenä aikana 500–400 eKr. huomio kiinnittyi huomiota kasvatuskysymyksiin kansan uskonnollisen sekä kansallisen identiteetin voimistuessa. Tältä ajalta ovat peräisin kasvatukseen liittyvä Raamatun viisaukirjallisuus ja sananlaskut, joiden sisältö elää kielessämme tänäkin päivänä, ja jotka liittyvät suoraan kasvatukseen. Tätä aiemmin kasvatusta oli varhaisimpien Tooran tekstien mukaan lähinnä tradition eteenpäin viemistä ja lain noudattamisen korostamista. Anteeksiäntä on Jeesuksen esimerkin myötä ja nykytieteen valossa parempi tapa kasvatata kuin patriarkaaliseen kulttuuriin sisältynyt ruumiillinen kuritus, jota perusteltiin Jumalan lain noudattamisella. Anteeksiäntä on keskeinen asia Uudessa testamentissakin. Kasvatus on ehdottomasti hyvä asia, mutta siihen sisältyy suuri vastuu. Kasvatukseen ei tule olla oman egon kasvattamista tai toisen alistamista. Kasvatuksesta ei tee kristillistä raamatunlauseiden siteeraamista. Rakkaus ja toisen ihmisen hyväksyminen ovat kristillisen kasvatuksen ehdottomat lähtökohdat.

Jeesuksen tavoissa opettaa oli hänen aikansa juutalaisille rabbeille tyypillisiä ominaisuuksia. Jeesus käytti paljon kertomuksia ja vertauksia, joiden sanoman oivaltamisen hän usein jätti kuulijan vastuulle. Pedagogisten menetelmien osalta voitaisiin todeta, että tällaista oppilaan omaa oivaltamista tukevaa opetustyyliä suositetaan nykyäänkin. Jeesus opetti ihmisiä myös kokemuksen kautta. Jeesuksen tunnustekoihin, kuten veden muuttamiseen viiniksi (Joh.2:1–11), sisältyi kokemuksellinen ulottuvuus. Ihmiset saivat nähdä omin silmin tai jopa kokea itse, miten sairaudet parantuivat ja mahdoton muuttui mahdolliseksi. Myös Genessaretin järven tapahtumia voisi pitää Jeesuksen tapana opettaa kokemuksellisuuden kautta. Jeesus nuhtelee opetuslapsiaan uskon puutteesta, kun he pelkäävät järvellä puhjenneen myrskyn hukuttavan heidät veneen mukana. Kun Jeesus käskee myrskyä vaikenemaan, opetuslapset jäävät pohtimaan, kuka mies Jeesus on.

Häntä tottelevat tuuli ja aallotkin. (Matt.4:35–41) Kokemuksellisella tavalla opettaa on merkittävä rooli suunnitelmamme kokemuksellisessa seikkailussa. Seikkailussa peilataan raamatunajan kertomuksia ja kristillistä traditiota nykypäivään sekä omaan elämään. Oman elämän yhtymäkohtien kautta nuori voi löytää uskon merkityksen hänelle itselleen.

Jeesuksen tapa opettaa haastoi ihmisiä noin 2000 vuotta sitten. Hän opetti muun muassa ihmisiä rakastamaan toisiaan, vaikka he olisivat olleet vihamiehiä keskenään. Kovista vaatimuksistaan huolimatta Jeesus ymmärsi ihmisten hätää ja inhimillisyyttä eikä epäillyt olla heidän tukenaan surun ja ongelmien keskellä. Jeesuksen esimerkki opettajana ja lähimmäisenä on varmaankin jokaiselle kirkon työntekijälle merkittävä. Vaikka emme pystykään parantamaan sairaita (Luuk.13:10–17), herättämään ihmisiä kuolleista (Luuk.8:40–56) tai ruokkimaan 5000 miestä (Luuk.9:10–17), jokainen voi silti ottaa oppia Jeesuksen tavasta kohdata ihminen arvokkaana yksilönä. Jeesukselle ei kukaan ollut liian vähäpätöinen. Uuden testamentin kertomusten mukaan Jeesus esimerkiksi vietti aikaa syntisten ja vähäosaisten ihmisten kanssa. Jos kirkon työntekijät pystyvät kohtamaan ihmisen sellaisena kuin hän on, vaatimatta häneltä mitään tai käskemättä hänen olla jotakin, on se mielestämme parhaita mahdollisia lähtökohtia kristilliselle kasvatukselle.

2.5 Yhteenveto

Kristillisessä kasvatuksessa ihminen nähdään Riekkisen (2008, 91) mukaan kokonaisvaltaisena olentona, jota ei voi jakaa osiin. Ihmisen sielu, ruumis ja henki ovat kaikki yhtä tärkeitä. Ihminen on psykofyysinen kokonaisuus, jonka tulisi aina kehittää fyysistä, henkistä ja hengellistä ulottuvuuttaan. Helsingin NMKY:n kasvatuskäsitys perustuu niin kutsutulle kolmioperiaatteelle, jossa huomioidaan henkilön fyysiset, psyykkiset ja hengelliset tarpeet (Helsingin NMKY i.a.). Myös elämyspedagogiikka, josta puhutaan luvussa kahdeksan, liittyy ihmisen fyysisen, psyykkisen ja henkisen puolen huomiointiin. Kristillisessä kasvatuksessa kokonaisuuteen on liitetty myös hengellinen puoli. Kristillisen kasvatuksen käsitteeseen liittyy myös kuusi ulottuvuutta: opillinen, eettis-

moraalinen, rituaalinen, kokemuksellinen, pedagoginen ja huolenpidollinen ulottuvuus. Ulottuvuudet ovat vuorovaikutuksessa keskenään.

Kokemuksellisen ja toiminnallisen rippikoulupäivän suunnitelmassamme kristillinen kasvatus sekä NMKY:n kolmioperiaate kulkivat tausta-ajatuksena ohjaamassa valintoja, joita teimme Minne matka? – toimintamallin rippikoulupäivän suunnitelmaan. Kristillinen kasvatus on mielestämme ihmisen elämän tarpeet kokonaisvaltaisesti huomioivaa ohjaamista sekä valmiutta keskustella kasvatettavan kanssa. Kasvattaja myötäelää hänen kanssaan elämän riemuissa ja suruissa, kasvattajan omien kykyjen sallimissa rajoissa. Kristillinen kasvatus ei ole mielestämme vain hengelliseen puoleen keskittymistä. Kasvatus voi olla kristillistä, vaikka Jumalasta ei jokaisessa tilanteessa puhuttaisikaan. Oma henkilökohtainen vakaumus voi ja saa toimia taustalla koko ajan. Kasvattajina voimme luottaa siihen, että oma kristillinen vakaumuksemme ohjaa meitä lasten ja nuorten kasvattamisessa tasapainoisiksi, vastuullisiksi ja itseään sekä muita kunnioittaviksi henkilöiksi, joilla on oma henkilökohtainen näkemys kristinuskosta tai jopa suhde Jumalaan.

3 IHMISEN USKONNOLLINEN KEHITYS

3.1 Uskonnollinen kehitys lapsuudessa

Miltä Jumala näyttää? Miten Jumala voi tietää kaiken? Miksi enkeleitä ei voi nähdä? Minne ihmiset joutuvat kuoleman jälkeen? Pääseekö meidän koira taivaaseen? Mistä minä olen tullut? Millainen on taivas? Miksi Jumala sallii pahan?

Ihmisen uskonnollinen kehitys alkaa jo varhain lapsuudessa. Lapsen luonnollinen uteliaisuus ja kiinnostus omasta elinympäristöstään antaa lapselle joka päivä ihmettelyn aiheita. Elämän ihmeelliset asiat herättävät lapsessa kysymyksiä. Usein lapsen esittämät kysymykset nousevat sen hetkisestä tilanteesta. Lapsi haluaa tietää, mistä kaikessa oikein on kysymys sekä jäsentää ajatuksiaan. Lapsi osaa myös yhdistellä asioita loogisesti. Usein lapsi onkin pohtinut asiaa itsenäisesti, ennen kuin hän esittää kysymyksen. Kyselemällä ja pohtimalla lapsi rakentaa perustuksia omalle elämälleen. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto i.a.)

Professori Schweizerin tutkimusten mukaan lapsilla on joitakin kehitykselle ominaisia kysymyksiä, joilla on selkeä yhteys uskonnolliseen käsitysmaailmaan, kuten kysymykset kuolemasta ja kuolemasta. Lapsi haluaa tietää, mitä aikuinen ajattelee asiasta. Kysymyksiin voi liittyä myös lapsen huoli omasta tai läheistensä turvallisuudesta. Nykypäivänä lapsi kohtaa jatkuvasti mittavan määrän tietoa mediassa, josta monet asiat ylittävät hänen käsityskykynsä. Lapsen voi olla vaikea hahmottaa syy- ja seuraussuhteita sekä ajan ja paikan merkitystä. Lapsi voi siis huolestua tai syyllistyä asioista, jotka pohjimmiltaan eivät kosketa hänen elämäänsä. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto i.a.)

Lapsen kokonaiskehityksen kannalta on tärkeää, että aikuinen suhtautuu myönteisesti lapsen kysymyksiin. Aikuisen on kuunneltava, mitä lapsi kysyy ja otettava kysymys vakavasti. On myös hyvä pohtia, mistä kysymys on peräisin. Lapsen kehitykselle voi olla haitaksi, mikäli hänen kysymyksilleen nauretaan tai niitä pidetään merkityksettöminä. Lapsen kysymys on luottamuksenosoitus aikuista kohtaan. Myönteinen ja kuunte-

leva ilmapiiri kannustaa lasta kyselemään. Aikuisen tehtävä on rohkaista lasta luomaan omia mielikuvia asioista. Esimerkiksi iltasadun tai -rukouksen yhteydessä voi olla turvallista pysähtyä miettimään elämän tärkeitä kysymyksiä lapsen kanssa. Parhaimmillaan lapsen kysymys voi johtaa yhteiseen pohdintaan aikuisen kanssa. Aikuisen oma maailmankuva saattaa avartua, jos hän ottaa lapsen kysymykset todesta ja keskustele niistä. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto i.a.) Kaikkia vastauksia ei tarvitse olla valmiina. Paljon hedelmällisempään tulokseen johtaa usein aikuisen lapselle tai nuorelle esittämät vastakysymykset, kuten: ”Mitä sinä itse ajattelet?” Lapsia ja nuoria kannattaa rohkaista pohtimaan, kysymään ja kertomaan ajatuksistaan. Näin aikuinen tutustuu heidän maailmaansa ja asioihin, jotka heitä mietityttävät.

3.2 Lapsen uskonnollisen kehityksen piirteet ja uskontokasvatus

Lapsen uskonnolliseen kehitykseen vaikuttavat niin tiedolliset kuin tunneperäiset tekijät. Pienellä lapsella tunneperäisten tekijöiden merkitys on vahvempi. Lapsen uskonnollinen kehitys ei eroa muusta ajattelun ja tunne-elämän kehityksestä. Ensimmäisinä ikävuosina aistittavuus ja elämyksellisyys ovat lapselle erittäin merkittäviä. Kielellisen tason lisäksi myös sanaton tunneilmapiiri ja ympäristötekijät jättävät muistoja. Lapsen sisäisen maailman kehitykselle merkittäviä ovat sadut ja kertomukset. Lapsi elää asioita läpi muun muassa kertomusten, musiikin, draaman, leikkien ja pelien kautta. Edellä mainittujen kautta lapselle välittyy paljon uskonnon sisältöä. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto i.a.)

Lapsuuden kielteiset ja myönteiset kokemukset vaikuttavat siihen, miten lapsi suhtautuu nuorena tai aikuisena uskonnollisiin perinteisiin ja tapahtumiin, kuten jouluun, pääsiäiseen tai kirkossa käymiseen. Lapsuuden kokemukset vaikuttavat vielä vanhuudessakin. Tämän vuoksi avoin ja tutkiva suhde uskontoon on suositeltava. Lapsen tunnistessa omat perinteet ja arvot, hän kykenee ymmärtämään myös muita uskontoja ja niiden edustajia tai ainakin myönteisen suhtautumisen ydin on olemassa. Lapsen kanssa keskustelemalla voidaan rakentaa lapsen uskonnollisia ajatuksia. Lapsi kykenee merkittävään teologiseen ajatteluun, joka ei poikkea paljonkaan aikuisen vastaavasta ajattelusta. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto i.a.)

3.3 Uskonnollinen kehitys rippikoulupäivän suunnitelmassa

Seppäsen (i.a.) mukaan nuoruusiässä ihmisen ajattelu muuttuu abstraktimpaan ja laaja-alaisempaan suuntaan. Nuori ei ymmärrä Jumalaa välttämättä ihmismäisenä hahmona, kuten lapsuudessa. Nuoren elämässä Jumalan tutkimattomuus korostuu. Nuori oppii ymmärtämään muiden näkökulmia ja kykenee katsomaan asioita monipuolisemmin. Nuoruusiässä ihminen etsii omaa identiteettiään. Nuori arvioi opittua perinnettään. Tämä voi ilmetä esimerkiksi kapinointina vanhempien uskontoa vastaan. Nuorena ihminen rakentaa omaa maailmankatsomustaan.

Rippikoulupäivän suunnitelmassamme halusimme ottaa huomioon lapsen ja nuoren uskonnollisen kehityksen. Vaikka ihminen ei kuuluisikaan mihinkään uskonnolliseen yhteisöön eikä olisi saanut kristillistä tai uskonnollista kasvatusta, hänellä voi silti herätä kysymyksiä esimerkiksi ihmisen syntymästä, kuoleman jälkeisestä tai maailmassa ilmenevästä pahuudesta. Lapsia ja nuoria on todennäköisesti mahdoton kasvattaa tyhjiössä, jossa he eivät saisi vaikutteita ympäröivästä yhteiskunnasta ja muilta ihmisiltä. Lapsuudessa lasten kysymysten huomiointi on tärkeää. Samoin myös nuoret haluavat tulla kuulluiksi. Nuori pohtii ja kyseenalaistaa jatkuvasti oman elämänsä kannalta tärkeitä kysymyksiä. Mielestämme on tärkeää, että näitä kysymyksiä käsitellään turvallisessa ilmapiirissä ja nuorelle annetaan tilaa sekä välineitä pohtia elämän syvällisiä kysymyksiä. Rippikoulu on yksi mahdollisuus näiden kysymysten käsittelyyn ja henkilökohtaisen maailmankatsomuksen rakentamiseen.

Rippikouluun osallistuminen ei vaadi henkilökohtaista uskoa vaan siihen voi osallistua niin uskovat, uskonnottomat kuin etsikkovaiheessa olevat. Rippikoulussa uskon ja elämän peruskysymyksiä käsitellään toisia kunnioittaen ja arvostaen. Siellä saa myös tietoa, miten kristinuskossa ja erityisesti evankelis-luterilaisuudessa asioista uskotaan. Ihmisen uskonnollinen kehitys lapsuudesta nuoruuteen sekä nuoren elämään pohjautuvat kysymykset on otettu huomioon toiminnallisen ja kokemuksellisen rippikoulupäivän suunnitelmassamme. Päivän sisällöissä ja toiminnoissa otetaan huomioon nuoren omat lähtökohdat ja aiemmat kokemukset sekä annetaan tilaa niiden pohtimiselle.

Erityisesti suunnitelmamme kokemuksellisessa seikkailussa näkyy lapsen ja nuoren uskonnollisen kehityksen teema. Kyseinen teoriaosuus on kuitenkin otettu huomioon myös koko rippikoulupäivää suunniteltaessa. Seikkailun juoni on matka kasteesta konfirmaatioon. Seikkailussa lähdetään liikkeelle kasteesta ja henkilön lapsuudenuskoon liittyvistä muistoista. Lapsuudesta siirrytään pohtimaan uskon epäilyä ja rippikoulun aloittamista. Seikkailumatkan aikana käsitellään myös omia pettymyksiä, suruja voimavaroja. Seikkailu päättyy seurakuntayhteyden ja ehtoollisen pohdintaan. Edellä kuvatut esimerkit seikkailun varrelta ovat osoitus siitä, että uskonnollinen kehitys kulkee lapsuudesta nuoruuteen ja jatkuu vielä aikuisenakin. Seikkailun sisällöstä kerrotaan tarkemmin Minne matka? – rippikoulupäivän suunnitelmassa (ks. liite 2).

4 RIPPIKOULU SUOMESSA

4.1 Kaste ja katekeesi rippikoulun perustana

”Menkää ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskennyt teidän noudattaa” (Matt. 28:19–20).

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkolaki määrittää kirkon ydintehtäviksi muun muassa kasteen toimittamisen ja kasteopetuksen eli katekeesin järjestämisen, sekä kristillisen uskon ja seurakuntayhteyden ylläpitämisen (Halttunen ym. 2008, 37–38). Kyseisellä kirkon tehtävällä on raamatullinen perusta eli kirkko toteuttaa Kristuksen antamaa kaste- ja lähetyskäskyä. Kasteessa ihminen tulee osalliseksi kristillisestä uskosta ja Kristuksen kirkosta. Rippikoulu on englanniksi ”confirmation school” ja sana ”confirmation” tarkoittaa vahvistamista. Vahvistaminen pohjautuu kasteeseen ja lähes kaikki rippikouluun osallistuvista konfirmoidaan sen päätteeksi. Itse konfirmaatio ja sitä ennen saatu opetus ei niinkään tarkoita kasteen vahvistamista, vaan vahvistamista uskossa, jonka on kasteessa saanut. Rippikoulussa annettava kasteopetus tukee ja vahvistaa Jumalalta kasteessa saatua uskoa sekä opettaa siitä. Kirkkojärjestyksen määrittelyn mukaisesti rippikoulussa annetaan opetusta kirkolliskokouksessa hyväksytyn kristinopin mukaisesti. (Halttunen ym. 2008, 316.)

Rippikoulun päätteeksi konfirmaatiossa tunnustetaan yhteinen kristillinen usko. Jumala siunaa ja vahvistaa uskoa. Konfirmoidulla on oikeus osallistua itsenäisesti pyhälle ehtoolliselle, jossa toteutuu syvimmin kristillisen uskon harjoittaminen yhteydessä Kristukseen ja muihin kristittyihin. Näin luterilaisen kirkon ainoat kaksi sakramenttia, kaste ja ehtoollinen, liittävät yhteen kirkolle annetun hengellisen perustehtävän: kasteen, opetuksen ja uskon hoitamisen. (Jolkkonen 2004, 10–11.)

4.2 Rippikoulutyön kehittyminen

Rippikoululla on kirkon historiassa pitkät perinteet ja edelleen rippikoulujen pitämistä pidetään yhtenä seurakuntien tärkeimmistä tehtävistä. Seppälä (1998) kertoo rippikoulun ja konfirmaation kehityksestä, että jo alkukirkosta lähtien kirkon jäseneksi on tullut kasteessa. Kaste kuitenkin edellytti opetusta, jonka tarkoituksena oli, että henkilö ymmärtää ja haluaa ottaa vastaan Jumalan pelastussanoman. Ensimmäisen vuosisadan lopulla alkoi vakiintua kristityksi tahtovien aikuisten kasteopetusinstituutio, jonka eri opetusvaiheet kestivät yhteensä kahdesta kolmeen vuotta. 400-luvulla jKr. vakiintui käyttöön sana konfirmaatio eli vahvistaminen. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto i.a.)

Luterilaisessa kirkossa rippikoulu kehittyi aivan omanlaiseksi, kun Martin Luther hylkäsi konfirmaation sakramenttina. Lutherin mukaan, kaste ei tarvitse vahvistamista vaan opetuksen tarkoitus oli vahvistaa itse uskoa. Vuonna 1523 Luther esitti uskontutkinnon järjestystä, johon kuului katekismuskuulustelu, ehtoolliselle ilmoittautuminen, rippi ja julkinen kuulustelu kirkon kuorissa. Ehtoollistutkinnon käyttöönotto johti nykyäänkin voimassa olevaan käytäntöön niin sanotun itsenäisen ehtoollisluvan saamiseen konfirmaation myötä. 1730-luvulta löytyy ensimmäisiä merkintöjä uudenaikaisista rippikouluista Suomessa, joista käytettiin nimeä rippikoulu. Yhtenä pitkän kehityksen kulmakivenä voidaan pitää Turun tuomiokapitulin kiertokirjettä vuodelta 1740, jossa määrättiin rippikoulu pakolliseksi kaikissa hiippakunnan seurakunnissa. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto i.a.)

Opetussuunnitelmatyöskentelyn avulla rippikouluja on kehitetty suunnitelmallisesti 1960-luvulta. Kokonaisuudessaan kysymys oli tuolloin koko kirkon kasvatus- ja nuorisotyön kehittamisestä yhtä aikaa yhteiskunnassa tapahtuvan murroksen kanssa. Hieman myöhemmin vuonna 1987 kirkolliskokous edellytti, että rippikoulua on arvioitava ja kehitettävä. Tällä hetkellä käytössä on Elämä – Usko – Rukous rippikoulusuunnitelma 2001, joka on paljon suppeampi ja viitteellisempi, kuin edellinen vuoden 1980 rippikoulusuunnitelma. Nykyisen rippikoulusuunnitelman sanotaan olevan puitesuunnitelma, jonka tehtävänä on antaa yleiset perusteet ja ohjeet rippikoulutyöhön. Paikalliset rippikoulut on siis suunniteltava erikseen ja toteuttamissuunnitelma on työntekijän ammatti-

taidon tulos. Keskeistä nykyisessä rippikoulusuunnitelmassa on Raamattuun ja Katekismukseen pohjautuvan opillisen sisällön lisäksi hengellisen elämän liittäminen luontevasti nuorten arkeen. Tiedollista oppimista ja ulkoa opettelua vahvempana tässä opetussuunnitelmassa näkyy moniulotteisempi prosessointi, kuten vastausten etsiminen ja löytäminen, tunteminen, jäsentäminen sekä oppimisen arviointi. Enää ei ole tarkoitus vain siirtää tietoa ohjaajalta nuorille, vaan enemmänkin antaa vihjeitä ja tukea vastausten etsimiseen. Evankelis-luterilaisen uskonopin avulla opetellaan rippikoulussa tuntemaan Jumalaa, Hänen tekojaan ja tahtoaan. Ilman sitä Jumala jäisi täysin tuntemattomaksi, jolloin oman hengellisyyden ja uskon etsiminen pysähtyisi. Jokainen tarvitsee uskolleen kohteen. (Jolkkonen 2004, 19; Innanen 2009, 25, 33–34.) Tärkeitä kohtia Elämä – Usko – Rukous 2001 rippikoulusuunnitelmassa ovat myös opetustilanteiden ja -menetelmien monipuolisuus ja joustavuus, jota myös tällä opinnäytetyöllä pyrimme kehittämään.

4.3 Rippikoulu tällä hetkellä

Suomen evankelis-luterilainen kirkko sekä monet kristilliset järjestöt järjestävät vuosittain rippikouluja, joihin vuonna 2010 osallistui yhteensä 62 298 henkilöä. Oman seurakuntansa rippikoulun kävi 55 945 henkilöä ja muualla kuin omassa seurakunnassa 6 353 henkilöä. Näistä vuonna 2010 rippikoulun käyneistä henkilöistä 95,9 prosenttia oli 14–15 -vuotiaita. (Lapsi-, nuoriso- ja rippikoulutyö 2011, 9–11.) Tämän vuoksi keskitymme tässä opinnäytetyössä puhumaan rippikoulun kävijöistä sanalla nuoret. Suomessa kirkkohallitus on säättänyt rippikoulussa annettavan opetuksen määräksi 80 tuntia, joka jakautuu ohjeellisesti seuraavasti: seurakuntayhteys 8–16 tuntia, aloitusjakso 6–12 tuntia, perusjakso 44–56 tuntia sekä päätösjakso ja konfirmaatioon valmistautuminen 4–10 tuntia. Aikuisrippikoulun tuntimäärä on vähintään 20 tuntia (Rippikoulusuunnitelma 2001, 21, 42). Rippikoulupäivän suunnitelmamme keskittyy näistä rippikoulun aloitusjaksoon. Kokonaisuudessaan rippikoulun on ajallisesti kestävä vähintään 6 kuukautta ensitapaamisesta konfirmaatioon.

Suurin osa Suomen rippikouluista järjestetään leirimuotoisena seurakuntien tai järjestöjen omissa leirikeskuksissa. Vuonna 2010 seurakunnat pitivät rippikoulua 2 076:lle eri

leiririppikouluryhmälle (Lapsi-, nuoriso- ja rippikoulutyö 2011, 9). Viime vuosina erilaiset urheilu- ja teemarippikoulut ovat kasvattaneet suosiotaan yhä enemmän, mikä viittaa siihen, että nykypäivänä on tärkeää osata yhdistää arki ja hengellisyys. Rippikoulujen järjestäjien on leirien toiminnallisuuden osalta pystyttävä vastaamaan nuorten mielenkiinnon kohteisiin ja luotava otolliset puitteet uudelle oppimiskokemukselle. Erilaisia rippikouluja löytyy laidasta laitaan. Mukaan mahtuu myös päivä-, ilta- ja kaupunkirippikouluja, jotta rippikoulu tavoittaisi mahdollisemman monia arjen keskellä (Sihvo 1992, 176). Myös jatkossa rippikoulutyö tarvitsee uusia keinoja ja pedagogisia tapoja lähestyä kristillistä kasvatusta.

Vuonna 2010 eri seurakunnat ja kristilliset järjestöt kohtasivat rippikouluissaan 83,6 % koko 15 vuotta täyttävien ikäluokasta. Kun mukaan lasketaan myös myöhemmällä iällä rippikoulun käyneet, tavoittaa rippikoulu 87,1 % suomalaisista. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto i.a.) Joka vuosi rippikoulujen yhteydessä myös kastetaan kirkon yhteyteen ja vuonna 2010 kastettiin 448 henkilöä. Rippikoulun myötä kyseisenä vuonna kirkon jäseneksi liitettiin yhteensä 1452 henkilöä. Heistä 1004 henkilöä oli jo aiemmin kastettu. (Lapsi-, nuoriso- ja rippikoulutyö 2011, 11.) Voidaankin sanoa, että kristillisessä nuorisotyössä ja yleisesti Suomen nuorisotyössä rippikoululla on keskeinen tehtävä 14–15-vuotiaiden nuorten kohtaamisessa. Mikään muu nuorisotyön muoto ei saa murrosikäisiä nuoria 80 tuntia kestäväan elämän perusasioita käsittelevään koulutukseen ja tämän jälkeen osallistumaan perheen, suvun ja muiden läheisten läsnä ollessa jumalanpalvelukseen ja pyhään kirkolliseen toimitukseen.

Rippikoulun työntekijät ovat rippikoululaisia varten. Näin nuoret saavat elämänsä haastavina muutosvuosinaan tukea ja opastusta sekä keskustella turvallisten aikuisten kanssa. Nuorten lisäksi rippikoulun aikana kirkko tavoittaa usein nuoren vanhemmat, kummit, muita sukulaisia ja ystäviä. Tätä edesauttavat vanhempainillat, mahdolliset vierailupäivät leirillä tai työntekijöiden käynti nuoren kotona konfirmaatiojuhlassa. Näin kirkko on edelleen mukana ihmisten elämän käännekohtissa ja kokoaa seurakuntaa yhteyteen toistensa kanssa vuosisatoja jatkuneen perinteen eli kasteopetuksen kautta. (Sihvo 1992, 176–177.)

Rippikoulussa toimii vapaaehtoisina isosia. Isokset ovat kuin rippikoululaisten ”isosisko- ja -veljinä”. He viettävät aikaa nuorten kanssa, ohjaavat toimintaa, vetävät pienryhmiä ja toimivat ohjaajien apuna leirillä. Isostoiminta on vakiinnuttanut paikkansa seurakuntien nuorisotyössä lopullisesti 1990-luvulla. Kyseinen toiminta on yksi laajimmista vapaaehtoistyön koulutuksista ja esimerkiksi vuonna 2009 isostoiminnassa mukana oli 26 400 nuorta ja isosen tehtävissä toimi 18 200 nuorta (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto i.a.).

Isostoiminta on keskeinen osa rippikoulun jälkeistä nuorisotyötä. Riippuen seurakunnasta, isokset käyvät vähintään vuoden kestävän koulutuksen, jossa harjoitellaan muun muassa pienryhmien, leikkien ja hartauksien ohjaamista, Raamatun käyttöä ja monenlaisia tärkeitä taitoja, joita isonen tarvitsee toimiessaan leireillä vapaaehtoisena. Isokset voivat toimia rippikoulujen lisäksi esimerkiksi varhaisnuorten kerhojen vetäjinä. (Niemi 2002, 20–22.) Isostoiminta, samoin kuin rippikoulu, on tavoitteellinen hanke, joka merkitsee osallistujalle pitkäjänteistä oppimisprosessia (Rippikoulusuunnitelma 2001, 20). Rippikoulu on kaikkien osiensa ja osallistujiensa yhteistuotos, jossa kaikki ovat mukana oppimassa. Tämän vuoksi olemme myös tekemässämme rippikoulupäivän suunnitelmassa huomioineet isokset ja heidän toiminnan. Isosia tuetaan omassa toiminnassaan, kasvussa ja hengellisessä elämässä samoin kuin rippikoululaisia.

Elämä – Usko – Rukous rippikoulusuunnitelma 2001 toimii tällä hetkellä siis evankelis-luterilaisen kirkon rippikoulujen puitesuunnitelmana. Sen mukaan rippikoulun yleistavoitteena on, että nuori vahvistuu uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan, johon hänet on kasteessa otettu. Hän kasvaa rakkaudessa lähimmäisiin ja elää rukouksessa ja seurakuntayhteydessä. Pohjimmiltaan tämä tarkoittaa luterilaisen uskon perusasioihin keskittymistä kuten Jumalan tuntemista ja lähimmäisen rakastamista sekä yhteyttä Jumalaan ja muihin ihmisiin. Oppimisen tavoitteet rippikoulussa taas ovat monen eri tahon yhteistuotos. Rippikoulu on osa elämän koulua, jonka tarkoituksena ei ole palvella pelkästään esimerkiksi kirkkoa. Tavoitteiden asettamisessa on osattava ottaa huomioon kunkin ryhmän yksilölliset tarpeet sekä esimerkiksi seurakunnan ja kotien odotukset ja tarpeet. Tavoitteiden perustana toimii kuitenkin aina kirkon uskonoppi. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 15–16, 18.)

4.4 Tulevaisuuden haasteet

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015 on ”Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö”. Kirkon strategian peruslähtökohtina ovat tulevaisuuden ennakointi ja toiminnan kehittäminen sekä itse toiminnassa että työntekijä- ja organisaatiotasolla. Kirkon perustehtäväksi eli missioksi määritellään ihmisten kutsuminen Jumalan yhteyteen, kestävän perustan tuominen elämään ja rohkaisu välittämään lähimmäisistä ja luomakunnasta. Kirkon visio on, että vuonna 2015 kirkon jäsenet tuntevat oman kirkkonsa arvon ja kuulevat siellä Jumalan äänen. Kirkkoon tullaan myös löytämään vastauksia elämän kysymyksiin ja sieltä lähdetään palvelemaan Jumalan maailmaa, mikä mielestämme kuvaa hyvin myös rippikoulutyötä. (Meidän kirkko – Osallisuuden yhteisö i.a.) Tämä jälkimmäinen kohta visiosta ennen kaikkea kuvaa hyvin rippikoulutyötä. Rippikoulussa ei anneta vastauksia kaikkeen, vaan autetaan nuoria löytämään niitä itse. Rippikoulussa opetellaan myös huomioimaan lähimmäiset arjessa Jeesuksen esimerkkiä seuraten.

Strategian suuntaviivoista huomioimme tässä kolme kohtaa, jotka mielestämme eniten koskevat nuoriso- ja rippikoulutyötä. Ensimmäisenä kohtana mainitsimme hengellisen elämän vahvistumisen. Siihen liittyy kotien ja perheiden tukeminen arkielämässä ja sen vaikeuksissa, kirkollisten toimitusten merkitys mahdollisuutena pysähtyä Jumalan eteen sekä valmius keskusteluun uskosta. Toiseksi mainitsimme kirkon jäsenyyden merkityksen vahvistamisen, jossa muun muassa kiinnitetään huomiota erityisesti nuorten ja nuorten aikuisten jäsenyyteen, sekä tarjotaan seurakuntalaisille mielekkäitä toimintamahdollisuuksia. Kolmantena nostamme esille kirkon uudistumisen jatkumisen, josta tärkeimpinä ovat toimintaympäristön muutoksien seuraaminen ja toiminnan uudistaminen perustehtävälle uskollisena. (Meidän kirkko – Osallisuuden yhteisö i.a.) Uudistumiseen pätee edelleen Martti Lutherin teesi ”Ecclesia semper reformanda est.”, joka tarkoittaa, että kirkkoa on aina uudistettava. (Palmu 2010, 33.)

Edellä kuvatut strategiset suuntaviivat antavat paljon lähtökohtia myös rippikoulutyölle ja sen painotuksille. Opinnäytetyöllämme pyrimme omalta osaltamme vastaamaan kirkon yhteisen strategian toteutumiseen. Tavoitteenamme on käyttää Minne matka? – toimintamallin kehittämisessä hyväksi uusia toiminta- ja oppimismahdollisuuksia, jotka

olisivat mielekkäitä ja tuottaisivat merkityksellisiä kokemuksia. Rippikoulupäivän suunnitelmassa keskityimme perusasioihin niin evankelis-luterilaiseen uskonoppiin kuin Jumalan kohtaamiseenkin liittyen. Strategiassa todetaan, että kirkkoon tullaan löytämään vastauksia. Myös tässä suunnitelmassa otetaan huomioon nuoren oma etsiminen, kokeminen ja pohdinta. Vastauksia ei anneta suoraan, sillä ilman etsimistä ei voi tapahtua strategiassa kuvattua löytämistä. Suunnitelmassa on myös otettu huomioon muun muassa nuorten kohtaaminen ja heihin tutustuminen. Kohtaamisella pyritään ja voidaan saavuttaa mielekkäitä kontakteja ja turvaverkkoja niin nuorten kuin nuorten ja ohjaajien välille. Myös isokset toimivat yhtenä linkkinä kohtaamisessa sekä edistävät rippikoulun aikana muodostuvilla ystävyssuhteilla kontakteja seurakunnan toimintaan. Isosten esimerkkiä katsomalla ja seuraamalla moni rippikoululainen saattaa innostua isostoinnasta ja lähteä mukaan seurakunnan toimintaan. Näin strategiassa huomioitu seurakunnan jäsenyys vahvistuu. Kaikkea tätä pyritään tukemaan myös tekemällämme rippikoulupäivän suunnitelmalla.

5 KERRONTA JA KERTOMUS

5.1 Mielikuvitus kerronnan välineenä

Mikä kertomus on lapsuudesta rakkain? Onko se jokin tuttu Raamatun kertomus vai iltasatuna luettu tarina Saapasjalkakissasta, rumasta ankanpoikasesta tai Hannusta ja Kertusta. Monet ihmiset osaavat rakkaimmat kertomukset jopa sanasta sanaan. Lapsena hyvään ulkomuistiin vedoten pystyi huomauttamaan, jos isoäiti, isoisä tai vanhemmat yrittivät väsyneenä iltasatua lukiessaan oikaista jonkin merkittävän tapahtuman yli. Monilla kertomuksilla on voinut olla meihin lähtemätön vaikutus. Niiden avulla olemme muun muassa oppineet erottamaan oikean ja väärän. Kertomuksia kuunnellessa olemme myös käyneet läpi koko ihmiselämän tunteiden kirjoa surusta iloon ja pettymyksestä voitontunteeseen. Kertomukset ovat vieneet meitä mielikuvituksen avulla paikkoihin ja tapahtumiin, joita ei enää ole olemassa tai ei ehkä koskaan ollutkaan. Mielikuvitus on tehnyt kertomuksen tapahtumista meille jollain tavalla todellisia tai todentuntuksia.

Kerronnan vaikutus näkyy mielikuvituksen elävöitymisessä. Kertomuksessa kuullut tapahtumat muuttuvat sisäisiksi näköhavainnoiksi mielikuvituksen avulla. Sisäisissä kuvissa on kerronnan ainutlaatuinen voima. Kerronta tuottaa ihmisissä mielikuvitusta, jonka avulla ihminen voi löytää elämän mielekkyyttä ja merkitystä. Tarvitsemme mielikuvitusta esimerkiksi syventääksemme ilon kokemuksiamme, oppiaksemme elämään pelkojemme kanssa ja nähdäksemme oikein elämäntilanteemme. Ihminen analysoi ja ajattelee jatkuvasti. Hän on järkiolento. Ihminen on kuitenkin myös intuitiivinen, vaitoava ja irrationaalinen olento, joka ilmaisee itseään myös sanattomin keinoin. (Luumi 2006, 50–51.)

Kerronta vetoaa siis lapsen ja nuoren mielikuvitukseen. Kerronta herättää mielikuvituksen eloon ja voi johtaa myös uskonnolliseen kokemukseen ja oivallukseen. Valitettavasti käsitteellä mielikuvitus on ollut uskonnollisissa yhteyksissä usein huono **kaiku**. Eri-tyisesti ateistiset uskontokriitikot ovat ymmärtäneet uskonnollisen mielikuvituksen tarkoittavan samaa kuin esimerkiksi fiktio tai jopa valhe. Kuitenkin kyky kuvitella on välttämätön väline, jotta uskonnon maailmaa voitaisiin ymmärtää. Uskonnollinen kuvittelu-

kyky merkitsee, että ihmiset ovat jossain elämänsä tilanteessa uskonsa kautta kokeneet Jumalan läsnäolon maailmassa ja omassa elämässään. Nämä kokemukset ovat tiivistyneet tietyiksi henkilökohtaisiksi kuviksi ja käsityksiksi raamatullisen tradition ansiosta. (Luumi 2008, 317.)

Mielikuvitus ei ole vain apu todellisuuden pakoiluun vaan Toijer-Nilssonin Yingin mukaan mielikuvituksen avulla päästään pinnan alle näkemään asiat sellaisina kuin ne ovat. Mielikuvitus, kertomus ja satu auttavat näkemään selkeämmin olemassaolon peruskäsitteitä (Luumi 2006, 51). Pertti Luumin mukaan (2008, 317) uskontopedagogiikassa on huolehdittava, että positiivinen asenne mielikuvitusta ja kuvittelukykyä kohtaan säilyy, sillä kerrontaa on mahdotonta käyttää merkittävällä tavalla ilman mielikuvitusta. Uskonnon opettamisessa ongelman muodostaa kuitenkin se, että kysymys mielikuvituksesta liittyy läheisesti totuuskysymykseen. Lasten ja monien aikuistenkin käsitys todellisuudesta on usein kapea. Totena he pitävät vain sitä, mikä on historiallisesti tai tieteellisesti todistettavissa. Uskontopedagogin tehtävä on kerronnan ja mielikuvituksen avulla johtaa kuuntelijat näkemään tieteellisen maailmankäsityksen rinnalla maailmankäsitys, jossa totuus ilmenee kuvissa, symboleissa, myyteissä ja kertomuksissa.

5.2 Kertoja ja kuulijat

Käsityksemme itsestämme, ympäröivästä maailmasta ja ihmisistä avartuvat samaistuessamme kertomuksen kautta toisten ihmisten kohtaloihin. Kertomusten avulla lapsi tai nuori oppii tuntemaan elämän perustilanteita. Samalla kertomukset muovaavat ja vahvistavat hänen minäkuvaansa. Hän oppii elämän vastakohtapareja jo ennen kuin hänellä on omakohtaista kokemusta asioista. Kertomusta kuunnellessaan lapsi tai nuori käy läpi muun muassa elämän suruja, iloja, pahuutta ja hyvyttä. Hän saa kertomuksen kautta käsityksen siitä, millaisia tapahtumia ja tunteita elämässä voi kohdata. Kertomuksilla on lapsen ja nuoren kannalta myös yhteisöllinen tehtävä eli välittää yhteisön arvoja seuraavalle sukupolvelle. Kertomusten avulla tapahtuu sosiaalista oppimista ja ne ovat linkki yhteisön kulttuuriin ja perinteisiin, mutta myös nykypäivän elämään. (Luumi 2006, 57, 59.)

Kertojan ensisijainen tehtävä ei ole tulkita kertomaansa vaan tulkintaa odotetaan kuulijalta ja kertomukselta itseltään. Kertomus toteutuu täysin vasta, kun kuulija heittäytyy sisälle kertomukseen ja sen tapahtumiin. Kertomus raportoi aina tapahtumasta, mutta se ei kuitenkaan ole verrattavissa esimerkiksi viralliseen pöytäkirjaan. Painopiste kertomuksessa ei ole tapahtumien yksityiskohdissa vaan itse tapahtumassa ja sen aikaan saamassa kokemuksessa. Yksityiskohdat voivat sen sijaan poiketa paljonkin riippuen kertojasta.

Tämä näkyy esimerkiksi Uuden Testamentin synoptisissa evankeliumeissa. Ne kertovat monin paikoin samoista tapahtumista, mutta tapahtumista saatetaan kertoa esimerkiksi laajemmin tai suppeammin evankeliumista riippuen. Poikkeavuudet antavat kuulijalle enemmän mahdollisuuksia tunnistaa omia kokemuksiaan kertomuksissa sekä oivaltaa oman elämänsä merkittäviä kysymyksiä. Hyvä kertomus jättää tilaa kuulijan mielikuvitukselle. Kertomukset eivät usein ole yksiselitteisiä ja ehkä juuri tämä on osa niiden viehätysvoimaa. Kuulija joutuu tuomaan itsensä mukaan kertomukseen ja tulkitsemaan sitä. Kertomuksen merkityksen ratkaiseekin siis lopulta kuulija. (Luumi 2006, 225–227.)

Lapset ovat Luumin (2006, 52–53) mukaan kertomisen kiitollisinta kuulijakuntaa ja kerronnalla on heille oma arvonsa. Kerronta rohkaisee lapsia tarkkaavaiseen kuuntelemiseen. Monelle lapselle hiljaa oleminen voi tuntua vaikealta tai keskittyminen saattaa häiriintyä. Yhteinen hiljentyminen kertomuksen kuuntelemiseen voi auttaa levotonta lasta keskittymään ja kertomus voi vie mukanaan. Lapsi oppii kertomuksista myös kielellisiä valmiuksia, kuten uusia sanoja, tapoja ilmaista asioita, sanontoja ja kielikuvia. Suulliset kertomukset tekevät Luumin mukaan lapseen usein suuremman vaikutuksen kuin kirjoitetut kertomukset. Lapset muistavat suulliset kertomukset paremmin. On myös havaittu, että ne lapset, joille kerrotaan kertomuksia, oppivat positiivisen asenteen kirjallisuuteen ja ovat innokkaampia lukijoita kuin ne, joille kertomuksia ei ole kerrottu.

Mielestämme myös nuoret ovat palkitseva kertomusten kuulijakuntana. Ohjattuamme vuosina 2009–2011 rippikouluja olemme huomanneet, että esimerkiksi Raamatun kertomusten lukemisen aikana monet vilkkaammatkin nuoret rauhoittuvat ja keskittyvät seuraamaan. Raamatun kertomukset kertovat ihmisistä ja tapahtumista tuhansien vuosi-

en takaa ja voivat olla joskus vaikeaselkoisia. Silti ne kertovat myös ihmisyydestä, sen iloista ja suruista sekä erilaisista kysymyksistä, joita ihmisillä on ollut kautta aikojen Jumalasta, kuolemasta ja elämästä. Hyvä oppitunti on yksinkertaisimmillaan Raamatun ääneen lukua yhdessä ja kertomusten opetusten ja merkitysten pohdintaa.

Vaikuttaa mielestämme siltä, että Raamattu on itsessään vaikuttava. Vaikka kaikki Raamatun sanomasta ei avautuisikaan ensimmäisellä tai tuhannella lukukerralla, sen sanomassa on jotain sellaista, joka pysäyttää eri-ikäisiä kuuntelemaan kertomuksia. Rippikoulussa käytetään usein esimerkiksi hartauksissa tarinoita, joihin sisältyy samantyyppisiä opetuksia kuin Raamatun kertomuksiin. Erilaiset kertomukset helpottavat usein keskeisten asioiden muistamista ja tarjoavat perspektiiviä muutoin vaikeilta tuntuviin asioihin. Nuorille kerrotut tarinat voivat olla moniselitteisempiä kuin pienille lapsille kerrotut, mutta yksinkertaisistakin tarinoista löytyy usein tulkinnanvaraa riippuen kuulijan omista lähtökohdista.

5.3 Kerronnan historialliset lähtökohdat

Israelin uskonnon merkittäviä säädöksiä Vanhan Testamentin ajoilta oli kielto jumalan kuvan tekemisestä. Jumalasta ei saanut tehdä minkäänlaista kuvaa, kuten piirrosta tai patsasta. Mitään tällaista kuvaa ei saanut palvella tai palvoa Jumalana. Kuvakielto esti kuvallisen taiteen kehittymisen Israelin kansan keskuudessa. Sen sijaan kertomisen ja runouden sekä verbaalisen lahjakkuuden osalta kansan taidot kehittyivät keskeisesti. Israelilainen kerronta liittyi aina juutalaiseen uskoon, joka antoi kertomuksille sisällön ja muodon. Niin juutalaisuuden kuin sen piirissä kehittyneen kristinuskon raamatullisessa perinteessä on yhteinen merkittävä ominaisuus: kerronnallisuudella on uskonnon kielen luonteessa määräävä asema. Teologi ja uskonnonpedagogi Georg Baudlerin kirjoittaa teoksessaan *Einführung in symbolisch-erzählende Theologia*, että kertomus eli kerrottu tapahtuma muodostaa uskonnon perustan. (Luumi 2008, 310, 312.)

Pertti Luumin (2006, 310–311) mukaan kristillisessä kerronnan ja uskonnollisen kielenkäytön traditiossa on suora yhteys juutalaiseen perinteeseen. Esimerkiksi Luukkaan evankeliumi alkaa kuvauksella, miten evankelista on muiden ihmisten tavoin päättänyt

alkaa kirjoittaa kertomuksia muistiin (Luuk.1:1–3). Kertominen on siis ominaista sekä juutalaiselle että kristilliselle uskolle. On mahdotonta ajatella kumpakaan ilman kertomuksia, sillä esimerkiksi koko kristinuskon perustuu opetuslasten ja Jeesuksen tavanneiden kertomuksiin ristillä kuolleesta ja ylösnousseesta Jeesuksesta.

Raamatusta löytyy argumentoivia tekstejä, kuten Paavalin kirjeet, joissa suuntaudutaan ensisijaisesti ihmisen älyyn ja loogiseen ajatteluun. Raamatussa on myös apellatiivisia tekstejä, kuten Jeesuksen vuorisarna, joissa käsketään, kielletään, vaaditaan tai kehoitetaan. Ihmisen älyyn vetoavat ja häntä ohjeistavat Raamatun kohdat edellyttävät kuitenkin kehyskertomuksen tuntemista. Esimerkiksi Paavalin kirjeiden älyllinen ja looginen pohdinta edellyttää kerronnallisesti saatua tietoa Jeesuksen ylösnousemuksen merkityksestä kristityille. Pelastushistoriallisesti merkittävimmät asiat ovat puettu kertomuksen muotoon, kuten kertomukset maailman luomisesta, syntiinlankeemuksesta, vedenpaisumuksesta, Israelin kansan paosta Egyptin orjuudesta sekä Jeesuksen syntymästä, toiminnasta, kuolemasta ja ylösnousemuksesta. Georg Baudler kirjoittaa teoksessaan *Einführung*, ettei Jeesuksen opetusta ja sanomaa voi viedä eteenpäin vakuuttavasti ilman että se rakennetaan kertomuksen sisälle. Samoin eksegeetti Samuel Byrskog kysyy, olisiko ilman kertomusta mahdollista alusta asti muistaa tai kertoa henkilöstä, jonka teot ja sanat olivat yhtä merkittäviä. (Luumi 2008, 310–313.)

5.4 Kerronta Minne matka? – rippikoulupäivän suunnitelmassa

Toiminnallisen ja kokemuksellisen rippikoulupäivän suunnitelmassa otimme huomioon Raamatun kertomusten arvon uskonnon äidinkielenä, kuten Pertti Luumi asiaa kuvaa (2008, 313–134). Erityisesti rippikoulupäivän suunnitelmaamme sisältävän kokemuksellisen seikkailun tapahtumat pohjautuvat Raamatun kertomuksiin ja näin uskonnon äidinkieli on voimakkaasti seikkailussa läsnä. Esimerkiksi kertomus, jossa Jeesus siunaa lapsia, on seikkailun Lapsen usko- huoneen perusta. Tässä kertomuksessa Jeesus antoi lasten tulla hänen luokseen, vaikka opetuslapset yrittivät estellä. Jeesus kuitenkin kertoi opetuslapsilleen, että lasten kaltainen on taivasten valtakunta (Mark.10:13–16). Lapsen usko- huoneessa halusimme tuoda esille muun muassa lapsuuden viattomuuden ja tavan uskoa asioihin ilman mittavia todisteluja. Kerronta näkyy seikkailussa Raamatun ker-

tomusten lisäksi konkreettisesti myös siinä, että seikkailija kulkee seikkailussa kuulokkeet päässään, joista hän kuulee kertojan ohjeet ja käy hänen kanssa sanatonta keskustelua mielessään. Koska kertojalla on merkittävä rooli seikkailun eteenpäin viejänä, on tärkeää, että suunnitelmamme edettyä toteutusasteelle kertojan äänivalintaan kiinnitetään huomiota. Kertojan ääneen tulisi olla mielenkiintoinen, mutta ei liian hallitseva.

Raamatun kertomuksiin tutustutaan myös rippikoulupäivään suunnitellussa Raamattu -visassa, joka on toteutusehdotuksemme toimintahuone kakkosessa puolikkaalla ryhmällä kerrallaan. Toinen puolikas rippikouluryhmästä osallistuu samaan aikaan seikkailuun ja toimintahuone ykkösen toimintoihin. Raamatun käyttöön pohjautuvassa visassa nuoret yrittävät kolmen tai neljän hengen ryhmissä löytää Raamatusta ennalta päätettyjä kohtia. Nuoret oppivat paitsi käsittelemään Raamattua myös tutustuvat leikkimielisen kisailun kautta Raamatusta löytyviin kertomuksiin. Nuorille alkaa hahmottua, millaisista tapahtumista ja ihmisistä Raamatussa kerrotaan.

Luumi puhuu kerronnan merkityksestä mielikuvituksen tuottajana (2008, 313–134). Mielikuvitus on tärkeimpiä välineitämme kokemuksellisessa seikkailussa. Seikkailun tarkoitus ei ole olla täynnä lavasteita, vaan pienellä rekvisiitalla, kuten Raamatulla tai suojelusenkelitaululla sekä väreillä ja valoilla luodaan erilaisia tunnelmia, jotka saavat ihmisen kuvittelemaan asioita mielessään. Haluamme, että seikkailun keskiössä on nuori omien ajatusten ja tunteiden kanssa. Tarkoituksenamme on ohjata nuoren sisäistä pohdintaa keskittymään haluamiimme asioihin, mutta ei rajoittaa luovaa työskentelyä täyttämällä seikkailu erilaisilla mielikuvamatkaa häiritsevillä esineillä tai asioilla. Seikkailussa on siis tarkoitus hyödyntää nuoren aiempia muistikuvia ja mielikuvitusta. Seikkailun aikana kuultavat kertomukset ovat Raamatusta lähtöisin, vaikkakin ne käsittelevät asioita nuoren kokemusmaailman näkökulmasta.

6 ERILAISET OPPIJAT

6.1 Erilaisia vai yksilöllisiä?

Meistä jokainen on vahva jollakin elämän osa-alueella ja heikompi jollain toisella. Toinen on hyvä piirtämään tai maalaamaan, kun taas toinen pärjää urheilussa lajista riippumatta. Yksi on ylivoimainen matemaattisissa tehtävissä ja joku hallitsee kielet paremmin. Jokainen meistä on yksilö vahvuuksineen ja heikkouksineen. Myös oppimiseen liittyvissä asioissa olemme erilaisia. Joku kuuntelee mielellään pitkiä luentoja ja toiselle paikallaan istuminen on epämiellyttävä kokemus. Hän ehkä mieluummin osallistuisi ja toimisi itse. Kolmas kuuntelisi mielellään tarinoita, jolloin asiat jäisivät muistiin ja neljäs oppisi kokeilemalla itse.

Yksilöllisyytemme vuoksi oppimistapamme eroavat toisistaan. Puhumme niin kutsutuista erilaisista oppijoista. Erilaisella oppijalla tarkoitetaan henkilöä, jonka oppimistapa ei kohtaa käytössä olevan opetustyylin kanssa. Hänen voi olla vaikea omaksua asioita juuri opetustavan vuoksi. Erilaisia oppijoita on koko väestöstä noin 20–25 prosenttia. Heitä voivat olla esimerkiksi henkilöt, joilla on oppimisvaikeuksia, fyysinen rajoite tai kehitysvamma. Erilaiset apuvälineet ja mahdollisimman monien aistien kautta saatu tieto voivat auttaa erilaista oppijaa opetustilanteissa. (Erilaisen oppijan käsikirja 2008, 473.)

Oppijat voidaan jaotella esimerkiksi osallistujiin, tarkkailijoihin, päättelijöihin ja toteuttajiin. Osallistuja elää voimakkaasti nykyhetkessä ja hänelle onkin tärkeää hankkia uusia kokemuksia. Osallistuja saattaa toimia ensin ja ajatella vasta jälkeenpäin. Osallistuja on seurallinen ja hänelle mieluisia työskentelytappoja ovat erilaiset aivoriihet ja tajunnanvirtatekniikat. Asioiden hidas eteneminen saattaa pitkästytää osallistujan. Tarkkailija jää mielellään taka-alalle havainnoimaan ja pohdiskelemaan. Hän on harkitsevainen, suvaitsevainen ja varovainen. Tarkkailija ei pidä meteliä omista tekemisistään vaan kuuntelee mielellään muita ja tekee heistä havaintoja. Päättelijä yhdistelee teoriaa ja käytäntöä sekä tekee omia päätelmiä. Häntä kuvaavat loogisuus, järjestelmällisyys ja pyrkimys täydellisyyteen. Hän harkitsee asioita pitkään ennen toimeen ryhtymistä. To-

teuttaja haluaa toimia ja saada aikaan tuloksia. Toteuttaja on henkilö, joka keskittyy ideoiden ja teorioiden toteuttamiseen käytännössä. Hän ryhtyy herkästi toimeen eikä kestä asioiden odottelua. Hän on käytännöllinen ongelman ratkoja. (Oppimisklinikka i.a.)

6.2 Oppimistyylit

Oppimistyyleillä tarkoitetaan ihmisten yksilöllistä tapaa oppia uusia asioita. Oppimisen kannalta on keskeistä eri aistien eli havaintokanavien kautta saatu tieto ja sen käsittely. Ihminen käyttää eri havaintokanavia riippuen oppimistilanteesta. Oppimisen kannalta merkittäviä tekijöitä voivat olla myös oppijan persoonalliset ominaisuudet, kuten temperamentti. Temperamentilla tarkoitetaan ihmisen yksilöllistä reagoimis- ja käyttäytymistyyliä. Myös oppimisympäristöön liittyvät asiat, kuten äänet, hajut, värit ja opetustila sekä ravitsemus ja vuorokaudenaika voivat vaikuttaa oppimiseen. (Erilaisen oppijan käsikirja 2008, 480–481.)

Oppimistyylejä on monenlaisia. Yksi tapa jaotella oppimistyylejä on jakaa oppijat visuaalisiin, auditivisiin ja kinesteettisiin. Visuaalinen oppija oppii parhaiten katsomalla, seuraamalla sivusta, lukemalla esimerkiksi alaan liittyviä tekstejä sekä hyödyntämällä mielikuvia. Visuaalinen oppija saa poimittua tiedon parhaiten visuaalisista esityksistä ja oppimateriaaleista, kuten kuvista, diagrammeista ja käsitekartoista. (Kontinen 2008, 16.) Kinesteettinen oppija oppii kokemuksen ja tunnustelun kautta. Hän hyödyntää erityisesti käsillä tekemistä. Audittiivinen oppija sen sijaan oppii parhaiten kuuntelemalla. (Avoin AMK i.a.) Koulumaailmassa käytetään paljon audittiivista viestinnän tapaa eli opetetaan esimerkiksi luennoimalla. Audittiivinen kanava sekä visuaalinen kanava ovat kuitenkin heikoimpia kanavia asioiden oppimisessa ja muistamisessa. Suurin osa ihmisistä oppii parhaiten kinesteettisesti eli koskettamalla, tekemällä sekä kokemuksen kautta. Mikään havaintokanava ei kuitenkaan usein ole riittävä yksinään. Erilaisten opetustyylien ja -menetelmien käyttö yhdessä mahdollistaa useamman henkilön aktiivisen osallistumisen työskentelyyn, mikä jo itsessään auttaa asioiden sisäistämisessä ja muistamisessa. (Riihimäki 2005, 194.)

Erilaisten oppimistyylien tiedostaminen on keskeistä kasvatus- ja opetustyössä. Erityisesti rippikoulussa, jossa käsiteltävät asiat voivat olla todella abstrakteja, kuten kolminaisuusoppi tai taivas ja helvetti, oppimistyylien vaihtelevuuden huomioiminen korostuu. Rippikoulutyössä tulisikin ottaa huomioon opetettavan asian kiinnostavuus eli ohjaajan tulisi kartoittaa nuorten omat kysymykset liittyen rippikoulun aiheisiin. Näin oppi linkittyy nuoren omaan elämään ja sieltä lähtöisin oleviin kysymyksiin. (Riihimäki 2005, 193) Nuoren oppiminen tehostuu ja nuori motivoituu, kun opetettava asia on hänelle relevantti eli liittyy hänen henkilökohtaisiin kysymyksiinsä ja konkretisoituu hänen elämäänsä. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 11)

6.3 Erilaisten oppijoiden huomioiminen rippikoulupäivän suunnitelmassa

Erilainen oppija ei pysty täysin hyödyntämään kaikkia voimavarojaan. Näihin nuoriin rippikoulunohjaajat törmäävät kuitenkin vuosittain rippikouluissa, joten opetusmenetelmiä on syytä pohtia jokaisen henkilön ja ryhmän erityistarpeet huomioiden. (Riihimäki 2005, 191–192.) Oppimisvaikeuksista ja fyysisistä rajoitteista huolimatta voimme kuitenkin todeta, että jokainen ihminen on erilainen oppija tavalla tai toisella. Tapamme omaksua tietoa vaihtelevat eivätkä kaikki opetusmenetelmät toimi kaikkien ihmisten kohdalla.

Opettajan tehtävänä on mielestämme katsoa rippikoulussa oppituntien aikana esimerkiksi häiriköiviä nuoria myös yksilöllisyyden ja opetusmenetelmien näkökulmasta. Jos nuori häiritsee opetusta koko ajan, kannattaa nuoren kanssa keskustella, miksi hän käyttäytyy näin. Syynä voi olla se, ettei käytetty opetusmenetelmä kohtaa nuoren omien oppimistapojen kanssa tai oppiminen yleisesti tuottaa vaikeuksia. Tällöin nuoren mielenkiinto opetettavasta asiasta katoaa, hän turhautuu ja saattaa häiritä samalla muiden työskentelyä. Kokemuksemme mukaan nuori ei aina halua rippikouluun tullessa kertoa vaikeuksistaan oppimiseen liittyen, sillä hän pelkää leimautuvansa uudessa ryhmässä negatiivisella tavalla. Myös vanhemmat jättävät toisinaan kertomatta nuoren erityistarpeista, sillä he haluavat antaa nuorelleen mahdollisuuden aloittaa ilman muiden ihmisten ennakko-olettamuksia hänestä. Onkin mielestämme tärkeää, että rippikoulun

ohjaajat ja isokset ovat tarkkaavaisia huomaamaan nuorten mahdolliset vaikeudet oppimiseen liittyen.

Rippikoulussa annetaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vakaumuksen mukaista opetusta, joka on hyväksytty kirkolliskokouksessa (Halttunen ym. 2008, 316). Lähtökohtana rippikouluun on, että kaikki ihmiset ovat tasavertaisia kirkon jäseniä yksilöllisistä ominaisuuksista riippumatta (Erilaisen oppijan käsikirja 2008, 331). Jokaisella nuorella on oltava yhtäläinen oikeus käydä rippikoulu. Ohjaajien tehtävä on etsiä vaihtoehtoisia tapoja opettaa, jotta nuori voi tuntea kuuluvansa luontevalla tavalla hänelle sopivaan rippikoululaisten ryhmään. Tämä auttaa nuorta löytämään itselleen myös seurakuntayhteyden. (Suomen evankelisluterilaisen kirkon keskushallinto i.a.)

Erilaisuus on otettava huomioon rippikoulun suunnittelussa ja toteutuksessa. Keskeistä on, että ohjaajalla on tarvittava tieto mahdollisista nuoren oppimiseen liittyvistä haasteista, jolloin hän voi valita tilanteeseen sopivan opetustavan. (Erilaisen oppijan käsikirja 2008, 332.) Muun muassa nuorten haastattelu ennen rippikoulun intensiivijaksoa tai vanhempien antamat tiedot nuoresta ilmoittautumisen yhteydessä ovat keinoja saada tietoa nuoren taustasta ja oppimiseen liittyvistä haasteista.

Rippikoulussa, kuten opetuksessa yleensäkin, on mielestämme tärkeää tarjota mielekkäitä, vaihtelevia ja monipuolisia opetusmenetelmiä. Toiselle henkilölle ei jokin menetelmä sovi yhtä hyvin kuin toiselle. Rippikoulupäivän suunnitelmassamme olemme huomioineet erilaiset oppijat sisällyttämällä päivään itsenäistä työskentelyä sekä ryhmätehtäviä. Tämän lisäksi esimerkiksi yksilötyöskentelyt ovat erilaisia. Välillä nuori kirjoittaa omista ajatuksistaan ja toisessa hetkessä hän kulkee seikkailussa. Osassa työskentelyistä tehdään paljon toiminnallisia harjoitteita ja osassa taas opettaja kertoo asioita nuorille keskustelun kautta. Myös kokemuksen ja osallistumisen kautta pohditaan asioita rippikoulupäivän aikana. Opetustapojen moninaisuudella uskomme rippikoulupäivän opettavan rippikoulun sisältöjä sekä sopivan useammalle nuorelle kuin yksipuoliset menetelmät. Suunnitelmamme vahvuus on mielestämme rippikoulun sisällön huomioiminen eli emme ole suunnitelleet mitään, mikä ei sisälly rippikoulun aloitusjakson tavoitteisiin ja teemoihin.

7 TOIMINNALLISET MENETEMÄT JA KOKEMUKSELLISUUS

7.1 Toiminnalliset menetelmät opetuksen tukena

Ihmiset ovat kautta aikojen oppineet asioita toinen toisiltaan. Elämän monet tärkeät tiedot ja taidot opitaan harjoittelemalla. Pieni lapsikin oppii ja kehittää omia taitojaan matkimalla muita. Toiminnallisia menetelmiä hyödynnettäessä oppiminen tapahtuu osallistumalla, kokeilemalla ja tekemällä. Toiminnan järjestäminen itsessään ei ole merkittäväntä vaan sen avulla oppiminen. Tärkeää on asettaa toiminalle aina tavoitteet: mihin pyrimme tällä? Toiminnallisuus esimerkiksi virkistää oppituntien keskellä, mutta leikillä, pelillä tai tarinahetkellä voi olla suunnitelmallisessa käytössä merkityksellisempiäkin tavoitteita. (Räsänen 2008, 298–299.)

Leikit ja pelit voivat toimia apuna muun muassa ryhmäyttämisessä, tunnelman vapautumisessa keskustelevalemmaksi sekä monien tiedollisten asioiden käsittelyssä. Rippikoulussa tyypillisiä esimerkkejä toiminnallisista menetelmistä ovat erilaiset rastiradat, joissa voidaan käsitellä päivän opetusteeman mukaisia asioita tai mielipidetyöskentelyt, joissa liikutaan määrätyllä alueella oman mielipiteen mukaan ja perustellaan omia valintoja. Opinnäytetyössämme keskityimme toiminnan tavoitelähtöisyyteen. Rippikoulupäivän suunnitelmassa esitetään eriteltyinä muun muassa eri toimintojen tarpeet ja tavoitteet. Ensisijaista suunnitelmassa on tavoitteiden asettaminen eli mihin eri toiminnoilla pyrimme. Emme halunneet lähteä suunnittelemaan ainoastaan toiminnan sisältöä ja erilaisia oppimistehtäviä. Sen sijaan lähdimme liikkeelle eri toimintojen tavoitteista ja esimerkiksi tavoiteltavista vaikutuksista, joihin pyritään. Suunnitelmassamme oppimistehtävät eli itse toiminta on kuvattu toteutusehdotuksina, sillä koimme tavoitteiden asettamisen tärkeämmäksi.

Toiminnallisissa menetelmissä voidaan käyttää tavoitteista riippuen esimerkiksi pelejä, leikkejä, draamaa, askartelua, maalaamista, musiikkia tai seikkailuratoja. Aktiivisuus kuvaa hyvin toiminnallisia menetelmiä. Aktiivisuus ei kuitenkaan aina tarkoita nopea-tempoista tai äänekästä toimintaa vaan yhtä hyvin hiljaisuudessa voidaan liikkua ja toimia. Tällaisesta ovat esimerkkinä toiminnalliset hartaudet, joissa ollaan yhdessä, mutta

saatetaan liikkua hiljaa paikasta toiseen ja lukea muun muassa Raamatun tekstejä. Toisinaan pelkkä ympäristön vaihtaminen perinteisestä luokkatilasta voi auttaa oppimista. Esimerkiksi rippikoulussa luomiskertomusta voi lähteä lukemaan ulos, sillä ulkona oleminen tuo vaihtelua ja antaa mielikuvitukselle mahdollisuuden toimia. Toiminnallisia menetelmiä voidaan hyödyntää ryhmä- tai yksilötyöskentelyinä sekä tilanteesta riippuen vauhdikkaana tai rauhallisena toimintana. Toiminnalliset menetelmät eivät ole tarkkarajainen opetusmenetelmä vaan ne sisältävät erilaisia lähestymistapoja. Niitä yhdistää ajatus: toiminta, jolla on paljon liittymäkohtia oppimistavoitteeseen, tuottaa parhaan oppimistuloksen (Räsänen 2008, 299).

Toiminnallinen oppiminen on usein sosiaalinen tapahtuma, joka voi palvella useita eri tavoitteita. Toiminnallisiin menetelmiin voi sisältyä esimerkiksi ongelman ratkaisua, joka usein ohjaa lapsia ja nuoria toimimaan ryhmänä ja auttamaan toinen toistaan. Väsyneiden, levottomien ja motivoitumattomien lasten ja nuorten kanssa toiminnalliset menetelmät ovat merkittävässä roolissa. (Räsänen 2008, 2009.) Niiden avulla on mahdollista herättää mielenkiinto erilaisten asioiden parissa työskentelyyn. Ennen tylsältä tai merkityksettömältä tuntuneet asiat saavat aivan uuden näkökulman, kun lapsi tai nuori ei enää tunne olevansa vain sivustakatselija.

Räsänen kuvaa (2008, 299) kristinuskon symbolimaailmaa monipuoliseksi, mutta samalla myös monitulkintaiseksi. Vertauskuvat ovat Räsäsen mukaan uskonnon äidinkieli, mutta niiden avautuminen lukijalle on toisinaan haasteellista. Oppimiseen vaikuttavat lapsen tai nuoren ikä, aikaisemmat tiedot, elämäntilanne sekä oma asenne. Kristinuskossa monien vaikeiden asioiden omaksumisessa ei pelkkä teoria riitä. Erityisesti elämäntaitoja oppii tekemällä ja näin ne linkittyvät omaan henkilökohtaiseen arkeen. Esimerkiksi rukous- ja jumalanpalveluselämä eivät muodostu jokapäiväiseksi tavaksi ilman konkreettista messuun tai hartauteen osallistumista, yhdessä rukoilua tai muuta vastaavaa toimintaa. Tämän vuoksi jokaisen nuoren osallistuminen toimintaan sekä kristillisen uskonnonharjoittamisen tapoihin tutustuminen ovat osa rippikoulupäivän suunnitelmaamme.

7.2 Toiminnalliset menetelmät rippikoulupäivän suunnitelmassa

Rippikoulupäivän suunnitelmassamme perusajatuksena on, että rippikouluopetusta voi ja pitää toteuttaa monipuolisemmin kuin luennoimalla. Luennoiminen on hyvä opetusmenetelmä, mutta ei suinkaan ainoa ja kaikkia oppimispäämääriä palveleva. Olemme molemmat tähän mennessä kohdanneet rippikouluissa sekä muissa ryhmänohjaustilanteissa erilaisia oppijoita ja todenneet, että monipuolisilla ja vaihtelevilla opetustavoilla voidaan huomioida useampia nuoria opetuksessa. Olemme jokainen yksilöllisiä samoin kuin tapamme oppia. Olemme huomanneet, että opetettu asia jää kohderyhmälle paremmin mieleen, jos se on opetettu kohderyhmälle soveltuvalla ja mielekkäällä tavalla. Mielenkiinnoton opetusmenetelmä tai -tapa opettaa ei useinkaan tuota parasta oppimistulosta. Esimerkiksi kuuntelemisen ei tarvitse olla vain puuduttavaa paikallaan istumista. Kysymys on mielestämme enemmänkin siitä, miten asioita tuodaan esille. Luennosta voi tehdä mielenkiintoisen, kun käsiteltävät asiat esittää esimerkiksi innostuneesti tai kuulijan elämän näkökulmasta. Toiminnallinen menetelmä voi myös huonosti suunniteltuna ja toteutettuna pitkästytää ja turhauttaa nuoria. Lähtökohtamme rippikoulupäivän suunnitelmaan oli tarjota monipuolisia ja mielekkäitä oppimistapoja kaikille nuorille sekä ideoida sellaisia oppimistilanteita, joiden toteuttaminen ei välttämättä esimerkiksi leiriolosuhteissa olisi mahdollista.

Rippikoulupäivän suunnitelmassamme toiminnallisuus näkyy erityisesti kokemuksellisen seikkailun aikana tapahtuvissa toimintahuone 1 ja 2, joihin rippikoululaiset osallistuvat puolikkaina ryhminä. Toimintahuoneiden aktiviteettien osalta olemme tehneet suunnitelmaan (ks. liite 2) toteutusehdotuksia, jotka sisältävät muun muassa tutustumisleikkejä sekä erilaisia visailuja ja kilpailuja. Lisäksi suunnitelmassa kuvatussa hartaushetken toteutusehdotuksessa on toiminnallisia elementtejä. Siinä nuoret liikkuvat hartauksillassa ja etsivät itseään puhuttelevia hartaustekstejä, jotka on aseteltu pienille rukousalttareille. Nuoret tuovat haluamaltaan alttarilta esineen, kuten värillisen kiven, yhteisele esirukousalttarille. Sen jälkeen rippikoulun ohjaajien johdolla nuoret osallistuvat yhteiseen esirukoukseen sekä mahdollisesti lauluun tai virteen. Myös kokemuksellisessa seikkailussa on toiminnallisia piirteitä, kuten liikkumista tilasta toiseen Seikkailu pohjautuu kuitenkin ensisijaisesti elämyspedagogiikkaan.

7.3 Kokemuksellisuus ja elämyspedagogiikka

7.3.1 Käsitteiden määrittely

Ihminen kohtaa elämänsä aikana monenlaisia elämyksiä, kokemuksia ja seikkailuja. Kun nämä termit liitetään kasvatukseen, kehitykseen ja opetukseen, saadaan uusia mahdollisuuksia, jotka hyödyntävät muun muassa ihmisen omaa mielikuvitusta ja taitoa heittäytyä tilanteeseen. Termejä kokemuksellinen oppiminen ja elämyspedagogiikka pidetään hyvin usein toistensa synonyymeinä, koska niiden sisällöllisiä eroja on vaikea eritellä. Pedagoginen ero on tulkinnallinen, sillä molemmissa oppiminen perustuu jatkuvaan prosessiin, jonka pohjana ovat elämykset ja kokemukset sekä niiden analysointi. Mitä tarkoittavat elämys ja kokemus? Miten nämä kaksi asiaa liittyvät kasvuun ja oppimiseen ja miten niitä hyödynnetään? Elämysten kokemisen laajan kirjon rajana toimii ihmisen oma mielikuvitus. Yksi kohtaa elämyksen hiljaisuudessa, toinen kokee sen itsensä ylittämisen riskirajoilla. (Karppinen & Latomaa 2007, 11–13.) Mihin perustuu siis elämysten kokeminen kasvatuksessa?

Elämyspedagogiikka perustuu jatkuvan toiminnan ja reflektion vuorovaikutukseen. Tässä opetusmallissa tahdotaan ottaa huomioon kaikki ihmisen persoonan osa-alueet: fyysinen, psyykinen ja henkinen. Oppimisen prosessi niin elämyspedagogiikassa kuin kokemuksellisessa oppimisessa tapahtuu vaihteittain, jatkuvana tapahtumaketjuna. Onnistunut oppiminen tuottaa aina uutta tietoa, joka vaikuttaa uusien elämysten ja kokemusten syntymiseen ja mahdollistaa uuden reflektion ja kehittymisen. Tekemällä oppiminen eli Learning by doing – oppimistapa on usein yhdistetty kokemukselliseen oppimiseen. Tämä ei kuitenkaan kaikilta osin vastaa kokemuksellisen oppimisen sisältöä, sillä täysin tekemällä tapahtuvaan oppimiseen ei tarvita reflektiota. Learning by doing – oppimisessa oppija kehittyy, oppii ja muuttaa toimintaansa lähes automaattisesti. Kaikkien taitojen ja tietojen oppimisessa ei siis tarvita sosiaalis-emotionaalista elämysulottuvuutta, mikä on vain hyväksyttävä. (Karppinen & Latomaa 2007, 12.) Kristillisessä kasvatuksessa näemme kuitenkin tärkeänä käyttää elämyksiin ja kokemuksiin perustuvia oppimistapoja. Uskonnollinen kehitys ja kasvu perustuvat ihmisen aiempiin kokemuk-

siin. Uuden sisäistäminen vaatii sekä tiedollisten että kokemuksellisten asioiden analysointia.

Kokemukset ovat aina yksilöllisiä ja riippuvat muun muassa henkilön aiemmasta kokemuspohjasta, mielialasta, persoonasta ja halusta oppia sekä yksilön ja ympäristön välisestä vuorovaikutuksesta. Oppijoiden uusien käsitysten pysyvyys ja toiminnan aikaansaamat muutokset syntyvät persoonallisuuden ja ulkoisten tekijöiden vuorovaikutuksena. Oppimiseen ja kokemukseen liittyykin kaksi oletetusti keskenään vastakkaista tekijää: ulkoapäin tapahtuva ohjaus ja oppijasta itsestään lähtöisin oleva kehitys. Ihminen on itseohjautuva ja hänen havaintonsa tulevaisuudesta ovat aina subjektiivisia sekä samalla sosiaalisesti ohjautuvia. (Karppinen & Latomaa 2007, 12; Karppinen 2007, 84.)

Ulkoapäin tapahtuvaa ohjausta ja oppijasta itsestään lähtöisin olevaa kehitystä vertailemalla voidaan tehdä myös ero elämyksen ja kokemuksen välille. Elämyksellinen oppiminen on toiminnan mielensisäisten merkitysten avulla tapahtuvaa oppimista, kun taas kokemuksellinen oppiminen viittaa enemmän toiminnan ulkoiseen olemukseen. Perinteisessä opetuksessa esimerkiksi kouluissa elämyksellistä ja kokemuksellista oppimista pidetään vaihtoehtoisempana pedagogiikan alalajina, kuin virallisena pedagogisena mallina. Mikä on toimiva pedagoginen malli ja mikä ei, riippuu pitkälti oppimisen ja toiminnan tavoitteista ja sen informatiivisesta arvosta. Kokemukselliselle toiminnalle ja kokemusten kautta oppimiselle on oleellisempaa ihmisen kokonaisvaltainen kasvu, kuin tiedollinen pätevyys. (Karppinen & Latomaa 2007, 14.)

Karppinen kuvaa kokemuksellista oppimista prosessimallina, joka jakaa oppimisen viiteen osaan. Kokemus on oppimisen perusta ja motivaation lähde. Kokemus yksittäin ei kuitenkaan pääty oppimisen, vaan paljon riippuu oppijan omasta alttiudesta uuden oppimiseen, aktiiviseen osallistumiseen ja kokemuksen kanssa työskentelemiseen. Kokemuksellisessa oppimisessä prosessin yhtenä tärkeimpänä osana on reflektio. Reflektiossa koettu asia palautetaan mieleen sekä pohditaan ja analysoidaan kokemuksen tuottamia yksilöllisiä tunteita ja ajatuksia. Tämän jälkeen kokemus jäsennetään uudeksi opiksi arvioimalla sen merkitystä. Jokainen oppija jäsentää itse oman käsityksen tapahtuneesta kokemuksesta ja oppimisprosessista, sillä vain oppija itse voi antaa kokemukselleen merkityksen. Oppiminen tapahtuu kokonaisvaltaisena prosessina, jossa yhteistyössä

toimii ihmisen eri osa-alueet. Kun oppiminen tapahtuu tunteiden ja emootioiden, älyllisyyden ja aivotoiminnan sekä tekemisen ja toiminnan osa-alueilla, voidaan sen sanoa olevan kokonaisvaltaista. Tunteiden huomioiminen on erityisen tärkeä osa oppimisen prosessia. (Helsingin NMKY – Päihdekasvatus i.a.)

Otimme huomioon opinnäytetyön toimintamallin suunnitelmassa edellä mainitut oppimisen viisi osaa. Päivä alkaa toiminnoilla, jotka kehittävät miellyttävää ja turvallista oppimisympäristöä. Tämän jälkeen on yhteistä toimintaa, jossa jokainen pääsee osallistumaan tekemiseen ja toimintaa. Kokemuksellisessa seikkailussa jokainen pääsee itsestä omien kokemusten ja tuntemusten pariin. Seikkailua kiertäessä saa rauhassa prosessoida kokemusten herättämiä ajatuksia. Päivän päätteeksi on yhteinen kokemusten ja erityisesti seikkailun herättämien ajatusten purku, jossa tapahtumia, ajatuksia ja tunteita reflektoidaan ryhmänä ja yksilönä.

Elämyspedagogiikassa ei ole kyse erikoisuuksista tai tarpeettomasta äkkipikaisesta toiminnasta. Samoin kuin teoria, joka ei kohtaa arkipäivän toimintaa, olisivat myös erilaiset extreme -lajit ja elämysmatkat vain umpikuja oppimisen kannalta katsottuna. Elämyspedagogiikka tavoittelee pieniä asioita, jotka lisäävät kokonaisuuden mielenkiintoa. Hienot ulkoiset puitteet eivät tee elämyksestä merkittävää vaan tapa, jolla ihminen muuttaa elämyksen omaksi kokemukseksi. (Telemäki 1998a, 41.)

7.3.2 Elämyspedagogiikan periaatteet liitettynä seikkailukasvatukseen

Elämyspedagogiikan metodisia periaatteita voidaan kuvata seuraavilla tavoilla. Oppiminen on toimintasuuntautunutta ja sosiaalista. Sen vaatimusten tulee olla oppijan kannalta vaikeita ja haastavia, mutta ei ylivoimaisia saavutettavaksi. Kokemusten täytyy olla kokonaisvaltaisia eli hyödyntää niin ihmisen fyysistä, psyykkistä kuin henkistäkin puolta. Kokemuksellisten tilanteiden tulee olla konkreettisia ja todellisia, jolloin ne voidaan ottaa oppimisen kannalta vakavasti. Kaikki ihmiset eivät ole yhtä hyviä heittäytymään mielikuvituksen vietäväksi. Jotkut jäävät kiinni järjellisyteen ja älykkyys voittaa tilanteeseen heittäytymisen. Myös toimintojen monipuolisuus on tärkeässä osassa. Ne voivat olla liikunnallisia, musiikillisia, luovia, organisoivia tai esimerkiksi sosiaalisia. Prit-

chard (1997) kirjoittaa omassa teoksessaan, että ihmisen luonteen syvyys ja voima perustuu yksilön moraalisiin voimavaroihin. Nämä pääsevät esille kuitenkin vasta silloin, kun ihminen asettaa itsensä normaalista elämästä poikkeaviin tilanteisiin ja olosuhteisiin. Tilanteista selviytyäkseen ihminen joutuu käyttämään henkisiä voimavarojaan, jotka arjessa usein jäävät automatisoituneiden toimintojen alle. (Telemäki 1998a, 54.)

Usein elämyspedagogiikkaan ja kokemukselliseen oppimiseen liitetään myös seikkailu ja seikkailukasvatus. Seikkailu itsessään on nopeaa tarttumista hetkeen ja sen tuomiin mahdollisuuksiin sekä tuntemattoman kohtaamista ja oman itsensä ylittämistä. Georg Simmel näki ihmisten kokevan seikkailun yksilöllisesti, jolloin toisen suuri seikkailu ei ole toiselle henkilölle kovin erityistä. (Telemäki 1998a, 34.) Näin seikkailukasvatuksessa on oltava tarkka sen positiivisista vaikutuksista. Pelko ja epäonnistuminen tekevät tilanteesta epämiellyttävän ja negatiivisen kokemuksen, joka ei palvele tavoiteltua päämäärää laisinkaan. Kokemusten hyödyntäminen mielekkäästi ja tarkoituksen mukaisesti onkin usein vaikeampaa kuin itse kokemusten saaminen. Tärkeimpänä taitona seikkailukasvatuksessa ohjaajalta vaaditaan toimintojen hallitsemista eli keinojen ja toimintojen valintaa sekä niiden toteuttamista tarkoituksen ja tavoitteen kannalta suotuisasti. (Clarke 1998, 62.)

Rippikoulupäivän suunnitelmassamme on osittain esillä myös seikkailukasvatuksen piirteitä, vaikka kokonaisuutena se pohjautuu ensisijaisesti kokemuksellisuuteen kuin kirjaimellisesti seikkailuun. Suunnitelmassamme seikkailussa on käytetty seikkailuelementtejä kokemusten ja elämysten tuottamiseksi. Näitä elementtejä ovat osallistujalle vieras ympäristö, henkinen suunnittelu ja harkinta ennen toimintaa, itse toiminta, ennalta-arvaamattomuus, yllätyksellisyys sekä turvallisuuden ja itsensä ylittämisen välisen tasapainon löytäminen (Telemäki 1998b, 19).

7.4 Kokemuksellisuus ja elämyspedagogiikka rippikoulupäivän suunnitelmassa

Korostamme suunnitelmassamme siis lähtökohtaisesti kokemuksellisuutta ja toiminnan kautta oppimista. Elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus taas ovat perustana erityisesti rippikoulupäivän kokemuksellisessa seikkailussa. Seikkailun sisällössä, niin rek-

visiitan, huoneiden teemojen, kuin äänitteen osalta pyrimme tarjoamaan tarpeeksi virikkeitä oman ajattelun ja pohdinnan pohjaksi. Toiselta kannalta katsottuna pyrimme myös välttämään liiallisen ulkopuolelta ohjailu, jotta seikkailijalle itselleen jää tilaa oman mielikuvituksen avulla toimimiseen. Emme halua seikkailusta jäävän kaikille samantilaista kokemusta, vaan sisällöllisten tavoitteiden lisäksi jokainen yksilö kulkee kohti omaa päämäärää. Elämyksen tekeminen jokaiselle tietoiseksi ja merkitykselliseksi kullekin yksilölle on elämyspedagogiikan tärkein tehtävä. Muutoin koettu elämys jää ihmisen muistoihin vain elämyksenä, eikä varsinaista tavoitetta eli oppimista tapahdu. Mitä enemmän yksilö osallistuu tapahtumiin prosessin eri vaiheissa, sitä merkityksellisempi kokemus on. (Karppinen 2007, 77, 80.)

Rippikoulupäivän suunnitelman osalta edellä mainitun prosessin onnistuminen tarkoittaa sitä, että jokainen nuori osallistuu kaikkiin päivän toimintoihin. Päivän alussa koetaan tiedollista pohjaa sekä turvallista oppimisympäristöä. Seikkailussa lähdetään pohtimaan kuinka tiedollinen oppiminen kohtaa omat elämäkokemukset. Muut toiminnot, erityisesti päivän lopussa oleva yhteinen purku, syventävät kokemuksia. Omia kokemuksia täytyy jäsenellä ja käsitellä eri keinoin, jotta niistä voi tietoisesti oppia. Kokeellisuus on yleisesti esillä rippikoulupäivän aikana, sillä tarkoituksenamme on luoda jokaiselle nuorelle positiivinen kokemus rippikoulusta ja sitä kautta myös hyvät edellytykset rippikouluryhmän vuorovaikutukselle.

8 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

8.1 Helsingin NMKY opinnäytetyön työelämäyhteytenä

Helsingin NMKY on suunnitellut uutta rippikoulutyön kehittämishanketta jo muutaman vuoden. Olimme molemmat olleet jo ennen tätä opinnäytetyötä mukana Helsingin NMKY:n toiminnassa. Elisa Happonen on tehnyt rippikoulu- ja rippikoulun jälkeistä nuorisotyötä ja Taava Lankinen on tehnyt muun muassa ehkäisevää päihdekasvatusta kyseisessä järjestössä. Koska työelämäyhteys oli meille tuttu ja tarjosi monia potentiaallisia mahdollisuuksia opinnäytetyön aiheelle, kysyimme mahdollisuutta yhteistyöhön. Helsingin NMKY:n kehitysjohtaja Ari Inkinen tarjosi meille opinnäytetyöksi toiminnalliseen ja kokemukselliseen oppimiseen perustuvan toimintamallin kehittämistä rippikoulukäyttöön. Koko kehittämishankkeesta opinnäytetyömme rajattiin sisältämään toimintamallin tietopohja ja yhden rippikoulupäivän suunnitelma.

Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen yhdistys (NMKY, englanniksi Young Men's Christian Association eli YMCA) on kansainvälinen yhdistys, joka on tällä hetkellä maailman suurin ei-poliittinen nuorisoliike. NMKY:n toiminta perustuu niin sanotulle "kolmio-periaatteelle", jossa ihmisen fyysistä, henkistä ja hengellistä kasvua pidetään yhtä tärkeinä tasapainoisen ihmisen kehitykselle. Helsingin NMKY tarjoaa monipuolista toimintaa ja harrastusmahdollisuuksia lapsille, nuorille ja aikuisille. Nykyään Helsingin NMKY:n toiminnassa on mukana noin 5000 henkilöä. (Helsingin NMKY i.a.)

Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys sai alkunsa Lontoossa vuonna 1844. Liikkeen perusti George Williams, joka oli huolestunut sen ajan nuorten kasvupohjasta ja vapaa-ajan harrastus- ja toimintamahdollisuuksista. NMKY:n maailmanliitto perustettiin Pariisissa vuonna 1855, jolloin määriteltiin NMKY:n toiminta-ajatus. NMKY:n tarkoituksiksi määriteltiin yhdistää nuoria miehiä, jotka tunnustavat Jeesuksen Kristuksen Jumalukseen ja Vapahtajakseen ja tahtovat levittää sanaa Hänestä myös muille nuorille miehille. Suomeen NMKY tuli vuonna 1886 ja tällä hetkellä toimintaa järjestetään noin 40 NMKY – yhdistyksessä eri puolilla Suomea. Helsingin NMKY perustettiin vuonna 1889.

Nykyisin NMKY:n toimintaan osallistuu noin 45 miljoonaa ihmistä 14 000 paikallisyhdistyksessä yli 130 maassa. Kampalan maailmankokouksessa 1973 aiemmin mainittuja NMKY:n toimintaperiaatteita tarkennettiin. NMKY:n tehtäväksi määriteltiin työskenteleminen tasaveroisuuden ja yhtäläisten oikeuksien edistämiseksi sekä sellaisen elinympäristön suojelemiseksi ja säilyttämiseksi, jossa on rakkautta ja ymmärrystä ihmisten välillä. NMKY työskentelee ihmisen koko persoonallisuuden ja olemuksen kehittämiseksi, jossa yhtenä tärkeimpänä lähtökohtana on kristillisuus. NMKY keskittyy myös rehellisyyden, luovuuden ja syvällisyyden säilymiseen yhteiskunnassa. (Helsingin NMKY i.a.)

Yhtenä lähtökohtana opinnäytetyölle oli myös Helsingin NMKY:n oma rippikoulutyö. HNMKY:n rippikoulut, niin kuin seurakuntien rippikoulut, ovat kirkkohallituksen alaisia rippikoulutyötä ja perustuvat evankelis-luterilaiseen uskonoppiin. Helsingin NMKY järjesti vuonna 2011 kolme rippikoulua. Rippikoulujen tärkeimmistä elementeistä on ollut nuoren täysivaltainen huomioiminen niin fyysisestä, henkisestä, kuin hengellisestä näkökulmasta. Viime vuosien aikana Helsingin NMKY on järjestänyt muun muassa vaellus-, koripallo-, salibandy- ja järvivaellusrippikouluja, joissa toiminnallisuus ja ihmisen fyysinen puoli on otettu merkittävällä tavalla huomioon. Myös rippikoulujen opetuksellisessa puolessa on näkynyt vahvasti toiminta ja tekemällä oppiminen. Uudet opetusmenetelmät ovat kuitenkin aina hyödyllisiä, joten uuden toimintamallin kehittäminen palvelee myös HNMKY:n omaa toimintaa ja rippikoulutyötä.

8.2 Camera obscura – arvo- ja päihdekasvatusohjelma

Rippikoulupäivän suunnittelussa käytimme pohjana Helsingin NMKY:n ehkäisevässä päihdekasvatustyössä toimivaa Camera obscura – arvo- ja päihdekasvatusohjelmaa. Ohjelma on alun perin kehitetty Sininauhaliitossa vuosina 1996 - 1997. Osaksi Helsingin NMKY:n päihdekasvatusta Camera obscura tuli vuonna 2006. Ohjelma sisältää mielikuvaharjoituksia, kokemuksellista oppimista, kerrontaa ja yhteisöllistä toimintaa. Camera obscura – ohjelma koostuu peruskoulun tavoitteista nousevasta tuntiaineistosta, kokemuksellisesta seikkailusta sekä toteuttajien perehdytyksestä. Ohjelmalla autetaan oppilasta jäsentämään omaa suhdettaan päihteisiin. Ohjelmassa keskitytään yksipuoleisen päihdetietouden lisääminen sijaan vuoropuheluun aikuisten kanssa ja laaja-

alaiseen arvokasvatukseen. Päihdeteemaa käsiteltäessä otetaan huomioon oppilaiden tunteet, asenteet ja kokemukset päihteisiin liittyen. Avoimella vuorovaikutuksella aikuisten kanssa pyritään vahvistamaan oppilaiden vastuullista päätöksentekoa päihteisiin liittyen. Ohjelmaa kuvastaakin paremmin termi päihdekasvatus kuin perinteinen päihdevalistus. Camera obscura – ohjelmaan sisältyy peruskoulun opetussuunnitelman tavoitteiden mukainen materiaali sekä kokemuksellinen seikkailu. Ne tukevat toisiaan. Opettajille suunnattua oppituntimateriaalia voi hyödyntää eri oppiaineiden opetuksessa, kuten esimerkiksi terveystiedossa, äidinkielessä, uskonnossa ja oppilaanohjauksessa. Oppitunnit sijoittuvat ennen ja jälkeen varsinaisen kokemuksellisen ja toiminnallisen opetuspäivän, johon seikkailu sisältyy. Oppituntien toteutuksesta vastaavat koulun omat opettajat tai oppilashuollon henkilöstö valmiin materiaalin pohjalta. (Helsingin NMKY – Päihdekasvatus i.a.)

Camera obscura – ohjelman ydin on elämyksellinen seikkailu. Seikkailun tekninen toteutus koostuu noin 60 neliometriä laajasta teräskehikkorakennelmasta, paksuista kan-kaista ja muutamista lavasteista. Seikkailussa kuljettavaan reittiin kuluu noin kymmenen minuuttia per henkilö. Hämärästi valaistussa rakennelmassa elämys luodaan mielikuvilla, äänillä, musiikilla ja valoilla. Seikkailu vie oppilaan tutustumaan itseensä, omiin tunteisiinsa ja sisäisiin voimavaroihinsa. Reitin edetessä oppilasta rohkaistaan suoriutumaan erilaisista haasteista ja tuetaan häntä luottamaan omiin, itsenäisiin ratkaisuihinsa. (Helsingin NMKY – Päihdekasvatus i.a.)

Camera obscura – ohjelma on kokonaisuus, jossa eri osa-alueet tukevat toisiaan. Opetustuokiot, ryhmätyöskentelyt, itsenäinen pohdinta ja seikkailu liittävät yhteen tosiasioita, nuorten elämäntilanteen sekä henkilökohtaiset kokemukset. Kiinteä seikkailun kalusto sijaitsee Helsingin NMKY: Pukinmäen toimintakeskuksella ja kiertävällä kalustolla ohjelmaa toteutetaan valtakunnallisesti. Toiminta on Raha- ja automaattiyhdistyksen (RAY) rahoittamaa. Tätä osaamista ja tekniikkaa Helsingin NMKY halusi hyödyntää myös rippikoulukäyttöön. Toimintamallin kehittäminen rippikoulukäyttöön on ollut suunnitelmissa, mutta sen alulle laittaja puuttui. Näin toiminnallisen ja kokemuksellisen rippikoulupäivän suunnitelman tekemistä ehdotettiin meille opinnäytetyöksi. Myös tässä opinnäytetyössä esiteltävässä toiminnallisen ja kokemuksellisen rippikoulupäivän

suunnitelmassa edellä mainitut Camera obscuran menetelmät ja teoreettiset lähtökohdat ovat läsnä. (Helsingin NMKY – Päihdekasvatus i.a.)

8.3 Minne matka? – toimintamallin nimi

Tehdessämme toimintamallin tietopohjaa ja rippikoulupäivän suunnitelmaa käytimme aikaa myös toimintamallin nimen kehittelyyn. Keskustelimme Helsingin NMKY:n edustajan kanssa heidän toiveistaan uuden nimen innovoinnin suhteen. Toiveena oli, että uusi nimi olisi sovellettavissa koko toimintamalliin eli vaikka rippikoulupäivän sisältö muuttuisi tai toimintamallia käytettäisiin muuhun kristilliseen opetukseen kuin rippikoulutyöhön, nimi pysyisi samana ja sopisi toimintamallille silti. Päädyimme antamaan toimintamallille nimen Minne matka?. Se kuvastaa mielestämme hyvin toimintamallia ja erityisesti kokemuksellista seikkailua. Minne matka? – nimi sai alkunsa Henryk Sienkiewicz teoksen Quo vadis? innoittamana. Quo vadis on latinaa ja tarkoittaa suomeksi Minne menet. Apostoli Pietarin uskotaan esittäneen kysymyksen Jeesukselle: ”Quo vadis, Domine?” eli ”Minne menet, Herrani?”. Emme halunneet kuitenkaan suoraan kopioida teoksen nimeä, edes suomennettuna, kokemuksellisen ja toiminnallisen rippikoulupäivän toimintamalliin, joten nimesimme sen Minne matka?.

Sanan matka voidaan ajatella viittaavan laajemmin ihmiselämään kuin pelkästään siirtymiseen eri paikkojen välillä. Meistä jokainen on matkalla jonnekin. Matka voi olla esimerkiksi ulkomaanmatka, matka kauppaan tai mielikuvamatka Raamatun aikaan. Nuori saattaa matkata kohti itsenäistä elämää tai hän voi aloittaa matkan rippikoulussa. Matka tarkoittaa ihmisille monenlaisia asioita ja meillä kaikilla on jokin kokemus matkaamisesta. Päädyimme nimeämään toimintamallin nimellä Minne matka?, sillä nimi määritteli riittävän tarkasti, mutta samalla tarkoituksellisen kysymyksiä herättävästi toimintamallin ajatuksen. Nimi on myös Helsingin NMKY:n toiveiden mukainen, sillä nimi viittaa kokemuksellisessa seikkailussa käytävään matkaan, mutta matkasta ei kerrota liikaa. Ryhmytymisen ja vuorovaikutuksen lisäksi Minne matka? – toimintamallin suunnitelmassa on tällä hetkellä teimana myös nuoren matka elämässä sekä matka kasteesta konfirmaatioon.

8.4 Opinnäytetyön kehittymisen ja työskentelyn kuvaus

Lähdimme syksyllä 2010 suunnittelemaan opinnäytetyötämme. Helsingin NMKY tarjosi meille osallistumismahdollisuutta kokemuksellisen ja toiminnallisen rippikoulupäivän kehittämishankkeessa. Opinnäytetyöaiheen varmistuttua aloimme rajata omaa osuuttamme kehittämishankkeesta. Yhdessä Helsingin NMKY:n kehitysjohtaja Ari Inkisen kanssa rajasimme opinnäytetyöksemme toimintamallin tietoperustan kokoamisen ja yhden toiminnallisen ja kokemuksellisen rippikoulupäivän suunnittelemisen. Kokonaisuudessaan toimintamallin kehittämishanke tarkoittaa toimintamallin ja toteutuksen asiasisältöjen tarpeiden kartoittamista, opetuspäivän kokonaisuuden suunnittelua, materiaalin, ohjaajan oppaan ja seikkailun lavasteiden ja äänitteiden valmistamista, markkinointia, rahoituksen hakemista, toteuttamista ja arvioimista. Edellä kuvatusta kokonaisuudesta lähdimme työstämään opinnäytetyömme sisältöä. Sisällön piti vastata ajallisesti ja laadullisesti sekä Diakonia-ammattikorkeakoulun kriteerejä että työelämätahon tarpeita.

Aloitimme kokonaisuuden tuottamisen pohtimalla opetuspäivän tarpeellisuutta ja teemoja. Kävimme tämän vuoksi dialogia monien pääkaupunkiseudun seurakunnissa rippikoulu- ja nuorisotyötä tekevien henkilöiden kanssa. Tulimme keskustelujen pohjalta siihen tulokseen, että rippikoulutyössä on käyttöä uudennlaisille tavoille opettaa ja oppia asioita. Ilmeni, että useamman tunnin kestävään opetuskokonaisuuteen osallistuminen rippikouluryhmän kanssa edellyttää opetuskokonaisuuden sijoittumista rippikoulun aloitusjaksoon päivä- ja kaupunkirippikouluja lukuun ottamatta.

Alkuperäinen suunnitelmamme oli tuottaa kysely pääkaupunkiseudun seurakuntien rippikoulun työntekijöille ja kyselyn tulosten pohjalta rakentaa opetuspäivän sisältö, toiminta ja seikkailu käsikirjoituksineen. Kyselyllä oli tarkoitus selvittää muun muassa, toivotaanko opetuspäivää rippikoulun alkuun, keskelle vai loppuun, mitä sisällöllisiä toiveita työntekijöillä on ja kuinka pitkä opetuspäivä voisi olla. Teimme kyselylomakkeen pohjaksi suullisia kyselyjä muun muassa Kirkon lapsi- ja nuorisotyön neuvottelupäivillä eri seurakunnan työntekijöille sekä keskustelimme työelämätahon kanssa. Saa miemme vastausten ja Elämä – Usko – Rukous rippikoulusuunnitelma 2001:n pohjalta teimme kyselylomakkeen, joka oli tarkoitus lähettää pääkaupunkiseudun seurakuntien

rippikoulutyöntekijöille. Koska suullisissa tiedoksiannoissa ja keskusteluissa tuli ilmi, että opetuspäivässä vierailu halutaan tehdä rippikoulun aluksi, tämä osa kyselylomaketta osoittautui hyödyttömäksi. Esiin ei myöskään tullut tiettyä aihetta, josta toiminnallista opetusta toivotaan.

Rippikoulun aloitusjaksolla toteutettavan päivän aiheet eivät voi olla kovin teologisesti kristinuskoon tai rippikoulun teemoihin meneviä. Päädyimme siihen, että kyselylomakkeen avulla tehtävä kartoitus sisältötoiveista ei antaisi meille toteutuksen suunnittelun kannalta tarpeellista informaatiota. Hylkäsimme alkuperäisen suunnitelman kyselyn tekemisestä, koska emme kokeneet sitä tarpeelliseksi ja tavoitteitamme palvelevaksi. Lähdimme työstämään oman kokemuksen ja osaamisen pohjalta toiminnallista ja kokemuksellista rippikoulupäivää, jonka teemat ja toimintojen tavoitteet pohjautuvat Elämä – Usko – Rukous rippikoulusuunnitelma 2001:ssä esille tuleviin aloitusjakson tavoitteisiin.

Ensisijainen lähtökohta rippikoulupäivän tavoitteiden hahmottamisessa oli huomioida Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallituksen vuonna 2001 laatimarippikoulusuunnitelma. Puitesuunnitelmaksi tehty ohjeistus sisältää niin pedagogisia kuin teologisia tavoitteita siitä, mitä rippikoulussa tulee ottaa huomioon. Rippikoulusuunnitelma 2001:n kolme pääteemaa ovat nuoren elämä, kirkon usko ja rukous. Rippikoulun aiheellinen ja opetuksellinen sisältö tavoitteineen on jaoteltu neljään jaksoon. Nämä jaksot ovat seurakuntayhteys (8–16 tuntia), aloitusjakso (6–12 tuntia), perusjakso (44–56 tuntia) ja päätösjakso (4–10 tuntia). (Rippikoulusuunnitelma 2001, 22.) Tekemämme suunnitelma vastaa aloitusjaksoa ja sen tavoitteita. Koko aloitusjakson voi toteuttaa suunnittelemassamme toiminnallisessa ja kokemuksellisessa rippikoulupäivässä sekä ajallisesti (tuntimäärä 6 tuntia) että sisällöllisesti.

Opetuspäivän ja opinnäytetyön kokonaisuuden suunnittelu alkoi teoriapohjan keräämisellä ja kirjoittamisella sekä opetuspäivän hahmottelulla. Teoriapohjaksi muodostui kristillinen kasvatus, lapsen uskonnollinen kehitys, rippikoulutyö Suomessa, erilaiset oppijat, kerronta sekä toiminnallinen ja kokemuksellinen oppiminen. Jonkin verran merkitystä oli myös sillä, mitä itse halusimme korostaa päivän teemoissa. Esimerkiksi seikkailun kohdalla halusimme korostaa Raamatun merkitystä ja sieltä lähtöisin olevia

evankelis-luterilaisen kirkon opetuksia. Suunnittelussa otettiin huomioon myös muita tärkeitä elementtejä. Nuoret eivät välttämättä ole tavanneet aiemmin tai tuntevat toisiaan vain vähän. Ryhmällä voi olla mukana vain yksi ohjaaja. Ryhmäkoko voi vaihdella. Päivän aikataulu on tehty rippikoululaisten maksimimäärän mukaan, joka on 25 henkilöä (Rippikoulusuunnitelma 2001, 41).

Koko opinnäytetyö on ollut noin puolentoista vuoden prosessi. Opinnäytetyöprosessi lähti liikkeelle syksyllä 2010. Alustavat suunnitelmat ja rippikoulutyöntekijöille lähetettäväksi tarkoitettu kyselylomake olivat valmiina tammikuussa 2011. Kun päätös kyselylomakkeen poisjättämisestä tehtiin, työn suunnittelu alkoi uudestaan eri lähtökohdista. Kevät 2011 meni opinnäytetyön suunnitelmia tehdessä sekä kerätessä ideoita päivän toteutukseen. Samoihin aikoihin myös teoriapohja alkoi saada selkeän rakenteen ja sisällön. Kesän 2011 aikana pääasiassa etsimme lähdekirjallisuutta tulevaan teoriaan. Heti elokuun alussa aloimme koota opinnäytetyötä kirjalliseen muotoon. Toimintamallin ja opinnäytetyön teoriaosa oli valmis raakaversiona ja sen jälkeen lähdimme työstämään itse rippikoulupäivän suunnitelmaa lopulliseen muotoonsa.

Pohdimme pitkään, mihin muotoon suunnitelma kootaan ja mitä siinä tulee esille. Lopulta yhdessä työelämätahon kanssa päätimme, että suunnitelmasta tulee rippikoulupäivän sisällön ja eri toimintojen tavoitteet sisältävä suunnitelma. Rippikoulupäivän seikkailun osalta päädyimme käsittelemään nuoren lähtökohtia rippikouluun. Seikkailun sisällöstä suunnitelmaan on kuvattu Raamattuperusta, sisältö, äänite, rekvisiitta ja keskeiset asiat. Seikkailu on matka kasteesta konfirmaatioon. Näin seikkailussa on esillä myös evankelis-luterilaisen kirkon molemmat sakramentit eli kaste ja ehtoollinen. Halusimme aloittaa seikkailun kasteesta, sillä rippikoulu on kasteopetusta ja pohjautuu kasteeseen. Seikkailussa käsitellään elämän tapahtumia ennen rippikoulu, rippikoulussa ja rippikoulun jälkeen.

Suunnitelma päätettiin tehdä diaesityspohjaan työelämätahon toiveesta ja tarpeesta. Sen avulla toimintamallia pystytään markkinoimaan. Markkinoinnin kannalta myös yksi tärkeä näkökulma koko opinnäytetyöhön ja itse rippikoulupäivän suunnitelmaan on ollut perustella toimintamallin tarpeellisuus ja toteuttamisen kannattavuus nykyisessä ja tulevaisuuden rippikoulutyössä. Halusimme tehdä myös suunnitelmallemme saatteen

(ks. liite 1). Sen avulla suunnitelmaa voi markkinoida ja esitellä opinnäytetyöstämme erillisenä osana. Saatteessa kerrotaan lyhyesti muun muassa toimintamallista, suunnitelman rakenteesta ja sisällöstä sekä käytetystä Suunta – työkalusta.

Kävimme myös Pukinmäen toimintakeskuksen kiinteässä Camera obscura – ohjelman seikkailussa koelavastamassa ja kuvaamassa seikkailua. Koelavastimme suunnitteleamme Lapsen usko ja Minä – huoneet, sekä kuvasimme seikkailua yleisesti. Kuvista muutama on nähtävillä rippikoulupäivän suunnitelmassa (ks. liite 2). Koko kehittämissankkeen laajuuden vuoksi meillä ei ollut mahdollisuutta rakentaa opinnäytetyön puitteissa seikkailua kokonaan. Halusimme kuitenkin tehdä seikkailusta helpommin hahmotettavan valokuvilla, joten koelavastaminen oli merkittävä osa opinnäytetyötämme. Koelavastetut tilanteet ja huoneet ovat esimerkkejä siitä, miltä seikkailu voisi visuaalisesti ja ideatasolla näyttää. Kaikkia huoneita emme kuitenkaan pystyneet toteuttamaan Camera obscuran seikkailussa teknisistä syistä ja kustannuksista johtuen.

Työelämäyhteytenä opinnäytetyössämme toimiva Helsingin NMKY on ollut alusta asti mukana suunnittelussa ja kehittämistyössä. Olemme pitäneet palavereja säännöllisesti kuluneen vuoden aikana. Ohjaus ja yhteinen kehittäminen on ollut tärkeä ja merkittävä osa jatkuvaa prosessia. Vaikka suunnitelmamme ovat työskentelyn aikana muuttuneet, muutokset ovat olleet aina perusteltuja ja työelämätahon kanssa yhteisesti sovittuja. Tavoite rippikoulupäivän suunnitelman laatimisesta oli koko ajan olemassa, mutta sen toteutustapa vaihtui monta kertaa. Työelämätaho on koko prosessin ajan ollut ensisijaisessa asemassa vaatimusten ja tavoitteiden asettajana sekä palautteen antajana.

9 POHDINTA

9.1 Opinnäytetyön yhteenveto

Opinnäytetyömme tavoite oli tuottaa Helsingin NMKY:n kehitteillä olevaan rippikoulutyön toimintamalliin teoreettinen tietoperusta ja toiminnallisen ja kokemuksellisen rippikoulupäivään suunnitelma. Teoreettisella tietoperustalla oli merkittävä osa uuden toimintamallin kehittämishankkeessa, sillä kolmannella sektorilla eli järjestötyössä kaikki ratkaisut tulee pystyä perustelemaan. Toiminnalla on oltava tarkoitus, sillä järjestöt toimivat usein erilaisten haettujen rahoitusten turvin. Ajan ja rahan käyttö sekä tehdyt valinnat ovat keskeisiä.

Suunnitelmassamme kuvaamme rippikoulupäivän rungon. Lisäksi päivästä on eritelty yksittäisten työskentelyjen toiminnon tarve, tavoite, keinot ja tavoiteltavat vaikutukset. Lisäksi annoimme konkreettisia toteutusehdotuksia päivän aikana tehtävistä harjoitteista ja työskentelyistä. Suunnitelmassamme kuvasimme myös toimintamallin keskeisen elementin, kokemuksellisen seikkailun, sisältöineen. Minne matka? – toimintamallia voidaan markkinoida rahoittajille suunnitelmamme pohjalta. Rahoituksen löytyessä toimintamallin rakentaminen ja kehittämishankkeen eteenpäin vieminen suunnitelmamme mukaan voidaan aloittaa.

Valmiiden tuotosten eli rippikoulupäivän suunnitelman ja teoreettisen tietoperustan lisäksi opinnäytetyömme palvelee muitakin Helsingin NMKY:n tarpeita. Tietoperustassamme sisälsi asioita, joilla voidaan täydentää Camera obscura – arvo- ja päihdekasvatusohjelman tietoperustaa. Erityisesti kokoamaamme teoriaa voidaan hyödyntää Camera obscurassa kerronnan, erilaisten oppijoiden ja toiminnallisten menetelmien osalta. Kehittämishanke, jossa olemme olleet mukana, on vaikuttanut myös Camera obscuran sisällölliseen kehittämiseen. Uudistus tekee ohjelmasta aikaisempaa yhtenäisemmän kokonaisuuden, jossa suunniteltavat kokonaisuudet linkittyvät aiempaa enemmän esimerkiksi toimintamallin seikkailuosioon. Lisäksi olemme olleet mukana kehittämässä Helsingin NMKY:n rippikoulutyötä, emme vain Minne matka? – toimintamallia. Toimin-

tamalli palvelee Helsingin NMKY:n omaa rippikoulutyötä ja tekee siitä monipuolisempaa.

9.2 Toimintamallin kehittämistyö suunnitelman jälkeen

Suunnitelman valmistuttua seuraava askel on markkinoida toimintamallia suunnitelman avulla rahoittaville tahoille. Tarkoituksena on kutsua edustajia ainakin Kirkkohallituksesta, pääkaupunkiseudun seurakuntayhtymistä sekä järjestöistä kuulemaan uudesta Minne matka? – toimintamallista. Toimintamallin toteutuksen osalta on suunnitteilla myös Tutkimus- ja kehittämishankkeisiin varattujen varojen hakeminen toimintamallille, jolloin esimerkiksi jostakin ammattikorkeakoulusta voisi tulla Helsingin NMKY:n ja rahoittajien yhteistyökumppani. Opiskelijat saisivat opinnäytetyöaiheita ja toimintamalli jatkoa ja lisää toteuttajia. Tällainen järjestely voisi olla toimintamallin kannalta merkittävä, sillä järjestöjen toiminta on usein rahoituksesta riippuvaista. Yhteinen kehittämisshanke voisi tarjota molemmille osapuolille heidän tavoittelemiaan asioita.

Rahoituksen varmistuttua toimintamallia ja rippikoulupäivän suunnitelman toteuttamista olisi mahdollista lähteä suunnittelemaan käytännössä. Ennen virallisia laskelmia on vaikea sanoa, kuinka paljon rahaa toimintamallin rakentamiseen, toteuttamiseen ja arviointiin tarvittaisiin. Arvioisimme kuitenkin karkeasti, että toimintamallin saattaminen koekäyttöä varten voisi ajallisesti viedä noin puoli vuotta. Huomioon täytyy ottaa markkinointimateriaalinen tekeminen, kokemuksellisen seikkailun äänitteen käsikirjoittaminen, lavastaminen sekä mahdolliset rakenteelliset muutokset nykyisiin Camera obscuran tekniikkaan, kuten valoihin, seinärakenteisiin sekä muihin elementteihin. Puitteiden valmistuessa kokemuksellista seikkailua sekä päivän muita opetustuokioita varten, on mahdollista koekäyttää toimintamallia. Todennäköisesti tämä koekäyttö tehtäisiin Helsingin NMKY:n omilla rippikouluryhmillä sekä mahdollisesti muilla rippikouluryhmillä. Testaamisen jälkeen on mietittävä, mikä toimi ja mikä ei ja miksi? Ensin täytyy siis tietää toimiiko toiminnallinen ja kokemuksellinen rippikoulupäivä halutulla tavalla eli palveleeko se muun muassa oppimisen tavoitteita rippikoulussa. Vasta tämän jälkeen toimintamallia voidaan lähteä toteuttamaan laajemmin

Jos kokemuksellisen seikkailun äänitteen pystyisi käsikirjoittamaan ja äänittämään jollain muulla rahoituksella, olisi toimintamallia mahdollista esitellä prototyypillisesti Camera obscuran tekniikalla ja siihen varatuissa tiloissa Helsingin Pukinmäessä. Tällainen henkilökohtainen kokemuksellinen tutustuminen rippikoulupäivän suunnitelman toimintoihin, kuten erilaisiin ryhmä- ja yksilötehtäviin sekä seikkailuun, voisi antaa Minne matka? – toimintamallin suunnitelman kanssa selkeämmän ja laajemman kuvan kyseisestä rippikoulupäivästä.

9.3 Mitä opimme?

Opinnäytetyön tekeminen oli opettavainen kokemus. Opimme erityisesti järjestötyöstä ja kehittämishankkeista monia uusia asioita. Jouduimme opettelemaan työkeskeisempää ja tavoitesuuntautunutta ajattelutapaa, jota opinnäytetyömme eli osuus kehittämishankkeesta meiltä vaati. Jouduimme tilanteisiin, joissa meidän täytyi perustella itsellemme, toisillemme ja muille tekemiämme ratkaisuja. Ajattelutapamme kehittyi siten, että emme ajatelleet hanketta enää vain projektina, joka alkaa jostain ja loppuu johonkin. Meitä ennen toimintamallin kehittäminen oli jo aloitettu ideatasolla. Me teimme tietoperustan ja toimintamallin suunnitelman opinnäytetyönämme. Joku muu toivottavasti jatkaa siitä, mihin me päädyimme opinnäytetyössämme. Kyse on laajemmasta kehittämishankkeesta, jossa olemme saaneet olla mukana yhtenä osatekijänä. Meidän työtä ennen oli siis olemassa jo idea ja meidän opinnäytetyömme jälkeen toimintamallin kehittäminen toivottavasti jatkuu.

Toivomme, että Minne matka? – toimintamalli saa rahoitusta ja pääsee kehittymään eteenpäin. Toivomme myös, että saamme olla mukana jatkamassa kehittämishankkeen parissa, sillä se on ollut mielenkiintoinen projekti, joka ei ole mielestämme meidän osaltamme vielä ohi. Haluaisimme tulevaisuudessa rakentaa, käsikirjoittaa, lavastaa, kokeikäyttää ja arvioida Minne matka? – toimintamallia, sillä uskomme kehittämishankkeen tuomien haasteiden opettaneen meille, mihin suuntaan haluaisimme viedä toimintamallia ja rippikoulutyötä yhteistyössä Helsingin NMKY:n kanssa.

LÄHTEET

- Aaltonen, Heli; Pruuki, Lassi & Saarainen, Pekka 2004. Rippikoulun käsikirja. Jyväskylä: Kirjapaja Oy.
- Avoin AMK i.a. Opiskelu. Tietoa oppimisesta. Oppimisen tyyli. Viitattu 13.4.2011.
www.amk.fi/avoin/oppimistyylijataidot/oppimisentyyli
- Clarke, Heli 1998. Keinot ja päämäärät seikkailukasvatuksessa. Teoksessa Timo Lehtonen (toim.) Elämän seikkailu. Näkökulma elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Erilaisen oppijan käsikirja 2008. Lukineuvola-hanke. Helsinki: Erilaisten opiskelijoiden liitto ry. 2. painos.
- Halttunen, Matti; Pihlaja Pirjo & Voipio, Risto 2008. Kirkkolainsäädäntö 2008. Kirkkolain, kirkkojärjestyksen ja kirkon vaalijärjestyksen kommentaari. Helsinki: Kirjapaja.
- Helsingin NMKY i.a. Viitattu 15.8.2011. www.hnmky.fi
- Helsingin NMKY – Päihdekasvatus i.a. Viitattu 31.10.2011. www.paihdekasvatus.fi
- Innanen, Tapani 2009. Rippikoulun opetussuunnitelma ja asema uskontokasvatuksessa. Teoksessa Tapani Innanen & Kati Niemelä (toim.) Rippikoulun todellisuus. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Jolkkonen, Jari 2004. Rippikoulu ja konfirmaatio luterilaisen kasteteologian näkökulmasta. Teoksessa Heli Aaltonen; Lassi Pruuki & Pekka Saarainen (toim.). Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Kaljonen, Päivi 2009. Harjoittelun ohjaajaksi – sosionomi (AMK) opiskelijoiden harjoittelun ohjaus – koulutus. Kannustava palaute? Metropolia AMK.
- Karppinen, Seppo J.A. 2007. Elämyksestä kokemukseen ja oppimiseen. Teoksessa Seppo J.A. Karppinen & Timo Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Karppinen, Seppo J.A. & Latomaa, Timo 2007. Elämyksestä ja kokemuksesta käytäntöä ja teoriaa. Teoksessa Seppo J.A. Karppinen & Timo Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

- Kontinen, Juha 2008. Oppimistyyliä puntarissa. Erityispedagogiikan opiskelijoiden oppimistyyliä, opettaminen ja oppimistyylien yhteys lukemiseen. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu – tutkielma.
- Lapsi-, nuoriso- ja rippikoulutyö 2011. Lapsi- ja nuorisotyö 2010. Kirkkohallitus. Viitattu 18.8.2010. www.sakasti.evl.fi
- Luumi, Pertti 2006. Kertojan käsikirja. Helsinki: LK-KIRJAT.
- Luumi, Pertti 2008. Narratiivisuus uskonnon äidinkielenä. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat, 305–320.
- Muhonen, Mervi & Tirri, Kirsi 2008. Mitä on kristillinen kasvatusta? Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat, 63–82.
- Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö i.a. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Viitattu 19.8.2011. www.sakasti.evl.fi
- Niemelä, Kati 2002. Hyvä rippikoulu. Rippikoulun laatu ja vaikuttavuus. Jyväskylä: Gummerus.
- Oppimisklinikka i.a. Oppimistyyliä. Oulun yliopisto. Viitattu 15.4.2011. www oulu.fi/opetkeh/opimisklinikka
- Palmu, Heikki 2010. Suomen kirkon tulevaisuus? Kipukohtia, ongelmia ja mahdollisuuksia. Turku. Kustannusosakeyhtiö Sammakko.
- Pyhä Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Suomen Piplia Seura. 7. painos.
- Riekinen, Wille 2008. Kristillisen kasvatuksen lähtökohdista. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat, 83–93.
- Riihimäki, Niina 2005. Erilainen oppija. Teoksessa Terhi Paananen ja Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 189–200.
- Rippikoulusuunnitelma 2001. Elämä- usko- rukous. Porvoo: Kirkkohallitus.
- Seppänen, Juha i.a. Yksilön uskonnollinen kehitys. Internetix opinnot. Viitattu 7.9.2011. <http://opinnot.internetix.fi/fi/structure/etusivu>
- Sihvo, Jouko 1992. Seurakunta elämän käännekohdissa. Pieksämäki: Kirjaneliö.
- Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto i.a. Terveysturvan edistämisen keskus. Arviointitoiminta. Viitattu 27.10. 2011. www.tekry.fi

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Keskushallinto i.a. Viitattu 30.8.2011.

www.sakasti.evl.fi

Telemäki, Matti 1998a. Johdatus seikkailukasvatuksen teoriaan. Oulu: Oulun yliopistopaino.

Telemäki, Matti 1998b. Kurt Hahn ja elämyspedagogiikka. Teoksessa Timo Lehtonen (toim.) Elämän seikkailu. Näkökulma elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

LIITE 1: SAATE RIPPIKOULUPÄIVÄN SUUNNITELMAAN

Toimintamallin suunnitelma

Minne matka? – toimintamalli on rippikoulukäyttöön tarkoitettu toiminnalliseen ja kokemukselliseen oppimiseen perustuva toimintamalli. Toimintamalliin kehitetty rippikoulupäivän suunnitelma on tehty Helsingin Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen (NMKY) Minne matka? – toimintamallin markkinoimiseksi rahoittaville tahoille sekä toimintamallin kehittämistä ja toteutusta varten.

Toimintamallin rippikoulupäivän suunnitelmassa kuvataan yhden päivän kestoisen opetuskokonaisuus rippikoulukäyttöön. Päivän kokonaiskesto on noin kuusi tuntia. Opetuskokonaisuuteen sisältyy yksilö-, pienryhmä ja ryhmätyöskentelyjä liittyen päivän teemoihin sekä kokemuksellinen seikkailu, joka kestää noin 15 minuuttia/henkilö. Opetuskokonaisuus on suunniteltu toteutettavaksi rippikoulun aloitusjaksolla eli mahdollisesti rippikouluryhmän ennakkotapaamisissa, kuten kaupunkijaksolla tai ennen rippileirille lähtöä. Suunnitelman ydinteemat nousevat vuoden 2001 Elämä – Usko – Rukous rippikoulusuunnitelmassa olevista aloitusjakson tavoitteista. Näitä ovat muun muassa vuorovaikutus, tutustuminen, suuntautuminen rippikoulun keskeisiin asioihin, rippikoulun tarkoitus ja kaste rippikoulun lähtökohtana. Kokemuksellisen ja toiminnallisen rippikoulupäivän tarkoituksena on tutustua rippikoulussa käsiteltäviin teemoihin ja peilata niitä omiin kokemuksiin sekä saada henkilökohtainen kokemus päivän aiheista. Minne matka? – toimintamallissa keskeistä on toiminnallinen ja kokemuksellinen oppiminen. Yhtenä opetuskokonaisuuden tärkeimpänä elementtinä on seikkailu.

Suunta – työkalu suunnittelun apuna

Minne matka? – toimintamallin suunnitelma on kehitetty Suunta – työkalua hyödyntäen. Suunta – työkalu on erityisesti järjestötyössä, kuten Helsingin NMKY:ssä käytetty väline, joka tukee suunnittelua ja toiminnan arviointia. Sen avulla suunnitelmasta tulee johdonmukaisesti etenevä kokonaisuus, jossa eri osa-alueet ja toiminnot ovat loogisessa

suhteessa keskenään. Lähtökohtana on rakentaa looginen, arvioitu ja oletuksiltaan kestävä kohta kohdalta rakentuva toiminnan suunnitelma. Tuloksena on toimintasuunnitelma, jossa syy – seuraus -suhteet on mietitty ja logiikka on aukoton. Suunta – työkalua käytettäessä pyritään tekeillä olevassa suunnitelmassa määrittelemään muun muassa suunnitteilla olevien asioiden tarve, tavoite, keinot sekä onnistumisen kriteerit. Suunta-työkalu on suunniteltu ja toteutettu Terveystieteiden tutkimuskeskuksessa. Työkalun juuret ovat Logical Framework Matrix – mallissa. (Terveystieteiden tutkimuskeskus i.a.).

Kokemuksellisen ja toiminnallisen rippikoulupäivän suunnitelmassa keskityimme erityisesti toiminnon tarpeeseen, tavoitteisiin, keinoihin ja tavoiteltaviin vaikutuksiin. Näiden avulla määrittelimme, mikä on rippikoulupäivässä keskeisintä. Erittelimme asioita, jotka haluamme tuoda rippikoulupäivän aikana esille. Kaikkien toimintojen sekä seikkailun tulee palvella rippikoulun opillisia, hengellisiä ja sosiaalisia tavoitteita.

Suunnitelman rakenne

Rippikoulupäivän suunnitelma on kolmitasoinen. Tasot on kuvattu suunnitelmassa rakenteen hahmottamiseksi. Ensimmäisenä suunnitelmassa esitellään yleisesti toimintamalli, toiminnallinen ja kokemuksellinen rippikoulupäivä tavoitteineen sekä kuvataan lyhyesti käytännön toteuttamiseen liittyvät kohdat. Tämä lisäksi alussa kerrotaan kokemuksellisesta seikkailusta, joka tarjoaa uudenlaisen tavan opettaa ja omaksua asioita.

Yleisten asioiden jälkeen suunnitelmassa esitellään Minne matka? – toimintamallin rippikoulupäivän rakenne. Rippikoulupäivän kulku avataan jokainen toiminto eriteltynä. Päivän jokainen osa-alue on eritelty toiminnon tarpeen, tavoitteen, keinon ja tavoiteltavien vaikutusten osalta. Päivään liittyvistä toiminnoista on myös annettu malliksi toteutusehdotuksia. Käytännön ideat toteutuksista on määritelty ehdotuksiksi, sillä vasta rahoituksen varmistuttua on mahdollista koekäyttää toteutusideoita ja määritellä, saadaanko kyseisillä tavoilla haluttuja tuloksia vai onko mahdollisesti syytä vaihtaa tai kehittää toimintoa.

Kolmantena kohtana suunnitelmassa esitellään kokemuksellinen seikkailu. Seikkailun juoni on matka kasteesta konfirmaatioon. Valitsimme tämän sisällön seikkailuun nimen omaa rippikoulua ja kastetta rippikoulun lähtökohtana ajatellen. Reitti on jaoteltu juonen mukaan aloitukseen, kahdeksaan huoneeseen ja lopetukseen. Suunnitelmassa kuvataan seikkailun jokaisesta huoneesta huoneen raamattuperusta, huoneen opetettavat sisällöt, äänitteeseen halutut merkittävät asiat, rekvisiitta sekä huoneeseen sisältyvät keskeiset asiat. Esimerkiksi rekvisiittojen tarkoitus ei ole viedä kaikkea huomiota seikkailun aikana vaan minimaalisuudessaan herätellä seikkailijan omia mielikuvia aiheesta liittyen omaan elämäänsä.

Varsinaisessa suunnitelmassa (ks. liite 2) on kerrottu tarkemmin Minne matka? – rippikoulupäivän eri toimintojen ja opetustuokioiden sisällöistä, aikataulusta ja tavoitteista sekä kuvattu kokemuksellinen seikkailu kokonaisuudessaan.

LIITE 2: MINNE MATKA? – RIPPIKOULUPÄIVÄN SUUNNITELMA

Merkitystä elämään.

HNMKY.fi

MINNE MATKA?

Toiminnallisen ja kokemuksellisen
rippikoulupäivän suunnitelma

Helsingin NMKY
Elisa Happonen, Taava Lankinen

SUUNNITELMAN RAKENNE

(Osa 1)

TOIMINTAMALLI JA RIPPIKOULUPÄIVÄ Kokonaisuus, Tavoitteet, Seikkailu, Toteuttaminen
RIPIKOULUPÄIVÄN SUUNNITELMA Päivän aikataulu ja runko Jokainen toiminta eriteltynä: Toiminnon tarve, Tavoite, Keinot, Tavoiteltavat vaikutukset
SEIKKAILU Seikkailun huoneiden esittely: Raamattuperusta, Sisältö, Äänite, Rekvisiitta, Keskeiset asiat
LOPUKSI Yhteenveto Yhteystiedot

TOIMINNALLINEN JA KOKEMUKSELLINEN RIPPIKOULUPÄIVÄ

Minne matka? on Helsingin NMKY:n kehittämä toimintamalli seurakuntien ja järjestöjen rippikoulutyön tueksi. Se perustuu kokemukselliseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Tämä rippikoulupäivän suunnitelma on niin sanottu puitesuunnitelma eli siihen on kirjattu kaikkien päivän aikana tapahtuvien toimintojen tarve, tavoite, keinot sekä tavoiteltavat vaikutukset.

Toimintamallissa hyödynnetään kerronnallisuutta, mielikuvaharjoitteita ja toiminnallisia menetelmiä. Rippikoululaiset ja isokset osallistuvat oman rippikouluohjaajan johdolla opetushetkiin, hartauteen sekä toiminnallisiin ja ryhmäyttäviin toimintoihin. Työskentelytavat vaihtelevat päivän aikana ryhmä-, pienryhmä- ja yksilötyöskentelyn välillä. Keskeinen osa rippikoulupäivää on kokemuksellinen seikkailu, jota muut päivän aiheisällöt ja toiminnot tukevat.

RIPPIKOULUPÄIVÄN TAVOITTEET

Rippikoulupäivän opetukset ja toiminnot sekä niiden tarpeet ja tavoitteet pohjautuvat Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallituksen laatimaan vuoden 2001 Elämä –Usko –Rukous rippikoulusuunnitelmaan.

Tässä suunnitelmassa esiteltävällä rippikoulupäivällä voi sekä ajallisesti että sisällöllisesti toteuttaa koko Elämä – Usko –Rukous 2001 rippikoulusuunnitelmaan kirjatun rippikoulun aloitusjakson.

Rippikoulupäivän keskeinen tavoite on orientoida nuoria rippikoulussa käsiteltäviin aiheisiin, hengelliseen elämään sekä rippikoulun tarkoitukseen. Tavoitteina ovat myös rippikoululaisten ryhmäytyminen ja ryhmän vuorovaikutuksen lisääminen ennen intensiivijaksoa.

Toimintamalli soveltuu käytettäväksi esimerkiksi rippikoulun alkuopetusjaksolla, leirille lähtiessä tai päivä- ja kaupunkirippikoulun yhteyteen.

KOKEMUKSELLINEN SEIKKAILU

Seikkailun juoni on matka kasteesta konfirmaatioon. Seikkailun aikana henkilö kulkee kahdeksan eri huoneen läpi. Huoneisiin valittujen teemojen kristillinen perusta on Raamatussa ja niiden sisällöt vastaavat rippikoulussa käsiteltäviä asiasisältöjä. Näin rippikoulunohjaaja voi palata seikkailussa koettuihin asioihin ja huoneiden teemoihin vielä myöhemmin rippikoulun aikana. Tärkeimmässä osassa seikkailussa on nuoren oma kokemusmaailma ja elämänvaiheet sekä menossa oleva rippikoulu.

Seikkailussa kuljettavaan reittiin kuluu jokaiselta noin 15 minuuttia. Seikkailu kuljetaan yksin kuulokkeiden kanssa, joiden äänitteessä on ohjeet ja opastus radalla toimimiseen, sekä itse kertomus. Seikkailuun lähdetään 3 minuutin välein, jolloin koko ryhmältä se kestää noin 1,5 tuntia.

Lähes pimeässä tilassa kokemukset luodaan muun muassa mielikuvilla, äänillä, musiikilla ja valoilla. Tärkeimmässä osassa ovat nuoren omat ajatukset.

RIPPIKOULUPÄIVÄN TOTEUTTAMINEN

Minne matka? – toimintamalli on suunniteltu toteutettavaksi Helsingin NMKY:n Pukinmäen toimintakeskuksella, jossa on jo olemassa valmiina kaikki tarvittava tekninen kalusto ja toimintaympäristö rippikoulupäivän toteuttamiseen.

Rippikoulupäivä on valmiiksi suunniteltu kokonaisuus, jonka rippikouluohjaajat, isokset ja rippikoululaiset yhdessä toteuttavat Helsingin NMKY:n työntekijän avustuksella. HNMKY:n työntekijä vastaa päivän yleisistä asioista ja seikkailun teknisestä toteuttamisesta. Rippikoulun ohjaajat saavat päivästä ennakkomateriaalin, jonka avulla he voivat valmistautua päivään sekä osaavat ohjata päivän aikana tapahtuvat toiminnot.

Rippikoulupäivän seikkailu on suunniteltu niin, että sitä voi käyttää myös kiertävän Camera obscuran seikkailun rakenteissa. Tällä hetkellä arvo- ja päihdekasvatusohjelma Camera obscura kiertää Suomessa peruskouluilla RAY:n (Raha-automaattiyhdistys) tuella.

SUUNNITELMAN RAKENNE (Osa 2)

TOIMINTAMALLI JA RIPPIKOULUPÄIVÄ Kokonaisuus, Tavoitteet, Seikkailu, Toteuttaminen
RIPPIKOULUPÄIVÄN SUUNNITELMA Päivän aikataulu ja runko Jokainen toiminta eriteltynä Toiminnon tarve, Tavoite, Keinot, Tavoiteltavat vaikutukset
SEIKKAILU Seikkailun huoneiden esittely Raamattuperusta, Sisältö, Äänite, Rekvisiitta, Keskeiset asiat
LOPUKSI Yhteenveto Yhteystiedot

RIPPIKOULUPÄIVÄN AIKATAULU JA RAKENNE

10 MIN	TERVETULOA + PÄIVÄN INFO	
40 MIN	TUTUSTUMINEN + YHTEINEN TEHTÄVÄ	
90 MIN	MINÄ RIPPIKOULUSSA	ISOSET SUUNNITTELEVAT
45-60 MIN	RUOKAILU	
30 MIN	HARTAUSHETKI Kaikki mukana	
45 MIN	TOIMINTAHUONE 1 SEIKKAILU (Ryhmä 1)	TOIMINTAHUONE 2 (Ryhmä 2)
45 MIN	TOIMINTAHUONE 1 JA SEIKKAILU (Ryhmä 2)	TOIMINTAHUONE 2 (Ryhmä 1)
40 MIN	YHTEINEN KOONTI	

TERVETULOA JA OHJEET

Rippikouluryhmää on vastassa Helsingin NMKY:n työntekijä. Hän vastaa yleisesti päivän kulusta, tiloista, seikkailun teknisestä toteuttamisesta, sekä on rippikouluohjaajien apuna tarpeen tullen.

Ryhmän saapuessa Helsingin NMKY:n työntekijä pitää lyhyen ohjeistuksen päivän kulusta, yleisistä asioista, tilojen käytöstä ja käyttäytymisestä.

Helsingin NMKY:n työntekijä on ryhmän kanssa koko päivän ajan sekä vastaa kysymyksiin ja kerää palautteen päivästä. Häneen voi olla yhteydessä myös ennen ja jälkeen rippikoulupäivän toteuttamisen.

TUTUSTUMINEN

TOIMINNON TARVE

- Ryhmä tutustuu, ryhmäytyminen, vuorovaikutus, keskustelemaan ja avoimen ilmapiirin syntyminen

TAVOITE

- Nuori kokee kuuluvansa rippikouluryhmään ja saa ryhmässä olla oma itsensä.
- Nuori kokee olevansa ryhmässä tärkeä ja hänen äänensä tulee siellä kuuluviin.
- Kaikki oppivat tuntemaan toisensa ainakin nimeltä.
- Ohjaaja huomioi jokaisen nuoren.

KEINOT

- Itsensä esittely, ryhmäytystehtävät, omaan rippikouluryhmään tutustuminen/että siihen kuuluu.
- Kontaktin ottaminen muihin.

TAVOITELTAVAT VAIKUTUKSET

- Ryhmä alkaa yhtenäistyä/ryhmäytyminen alkaa.
- Nuori hahmottaa omaan rippikouluunsa kuuluvat henkilöt (ohjaajat, isokset, kummit, seurakunnan työntekijät jne.)

TOTEUTUSEHDOTUS

Tutustuminen

Rippikoulussa en ole yksin

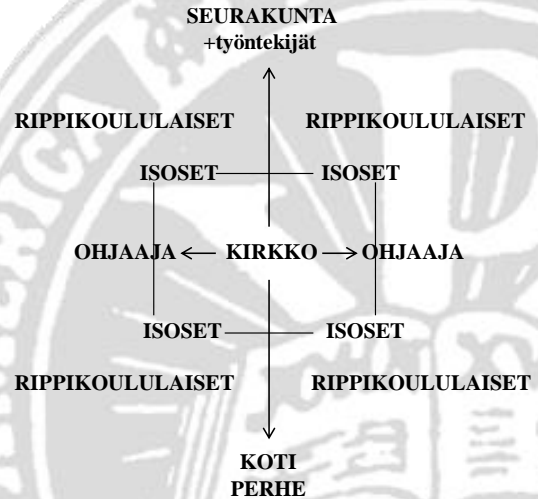
Rippikouluryhmä yhdessä kokoa itse tekemistään osista lattialle 'kaavion' rippikoulusta. Eri osat ilmentävät henkilöitä ja yhteisöjä, jotka ovat juuri kyseisen rippikouluryhmän mukana rippikoulussa. Henkilöitä ovat mm. rippikoululaiset, isokset, ohjaajat, muut seurakunnan työntekijät, perhe, kummit, ystävät, yms. Yhteisöjä ovat mm. kristillinen kirkko, seurakunta, koulu, mahdollisesti jokin urheiluseura yms.

Rippikouluryhmällä on käytössä esineitä, jotka kuvaavat edellä mainittuja asioita. Ryhmä voi myös kirjoittaa papereille rippikouluunsa liittyviä tahoja, mikäli kuvaavaa esinettä ei ole.

Jokainen tekee kartongista itseään kuvastavan kortin, jossa lukee oma nimi. Korttia voi tehdä itsensä näköiseksi myös piirtämällä tai muuten kuvittamalla sitä.

Isosryhmissä isokset ja rippikoululaiset punovat/letittävät langoista ryhmää kuvastavan punoksen.(värit kuvaavat ryhmää). Punokset sijoitetaan yhdistämään isosryhmän isokset ja rippikoululaiset toisiinsa.

Oheessa kaavio, jonka mukaisesti nimikortit ja esineet voi sijoittaa lattialle esim. ympyrämuotoon.

MINÄ RIPPIKOULUSSA

TOIMINNON TARVE

- Rippikouluun tutustuminen
- Rippikoulun tarkoitus: perustiedon kartoittaminen rippikoulusta kirkon uskon ja opetuksen näkökulmasta (*kaste, kasteopetus, mihin rippikoulu oikeuttaa, mitä se minulle merkitsee jne.*)
- Nuorten odotusten, toiveiden, pelkojen, ajatusten jne. kartoittaminen rippikoulusta.

TAVOITE

- Nuori tietää, mikä rippikoulu on ja miksi hän sen käy.
- Nuori sisäistää rippikoulun tarkoituksen, mihin se perustuu ja mihin rippikoulu oikeuttaa.
- Ohjaaja tiedostaa nuorten ajatukset rippikoulusta.

KEINOT

- Henkilökohtainen pohdinta rippikoulusta, sekä omista lähtökohdista ja ajatuksista.
- Yhteisiä tehtäviä/keskusteluja rippikoulun tarkoituksesta, tavoitteista ja nuorten odotuksista.
- Tehtävien/keskustelujen ohella ohjaaja kertoo perustietoja rippikoulusta.

TAVOITELTAVAT VAIKUTUKSET

- Nuori kiinnostuu rippikoulusta ja kokee sen tärkeäksi.
- Ohjaaja saa pohjatietoa nuorista myöhempää käyttöä varten rippikoulussa.

TOTEUTUSEHDOTUS

Minä rippikoulussa

Rippikoulun ohjaaja ohjaa opetustuokion, jonka sisältö koostuu rippikoulun alun teemoista. Teemoja ovat rippikoulun antamat oikeudet (kummisuus, kirkollinen vihkeminen, seurakuntavaaleissa äänioikeus 16-vuotiaana ja oikeus asettua ehdolle 18-vuotiaana).

Lisäksi ohjaaja käsittelee nuorten kanssa kysymyksiä, joita heillä on rippikoulusta ja sen aloittamisesta.

Opetustuokioon varataan aikaa noin 45 minuuttia, jonka jälkeen nuoret kirjoittavat itsestään ainekirjoituksen.

Rippikoulun ohjaaja saa ennakkomateriaalissa ohjeet opetustuokion pitämiseen. Opetustuokioon on silti hyvä jättää tilaa avoimelle keskustelulle. Opetustuokion aiheisiin voidaan palata rippikoulun intensiivijaksolla.

Minä- aineen tavoite on tutustua rippikoululaisiin yksilöllisesti sekä kartoittaa heidän aiempaa tietoa ja suhdetta kristinuskoon. Ohjeistuksessa korostuu kirjoitelman luottamuksellisuus eli nuoren kirjoitelman lukevat vain rippikoulunopettajat.

Ainekirjoituksessa vastataan kokonaisin lausein. Yhden A4 kokoisen paperin kirjoittaminen riittää. Aikaa kirjoittamiseen varataan riittävästi.

Ainekirjoituksen esimerkkikysymyksiä:

1. Kerro itsestäsi. Kuka olet? Mistä tulet? Mitä harrastat tai mistä olet kiinnostunut? Millainen on perheesi?
2. Miksi lähdit rippikouluun?
3. Millaisia ajatuksia rippikoulu herättää sinussa?
4. Millainen on oma suhteesi seurakuntaan?
5. Mitä sana ”usko” merkitsee sinulle?
6. Mitä tiedät kristinuskosta?
7. Mitä tarkoittaa a) kristitty b) evankelis-luterilainen c) kirkko?
8. Mitä toivot tai odotat rippikoululta?
9. Mikä sinua jännittää tai pelottaa rippikoulussa?
10. Mitä haluaisit kysyä rippikoulun opettajilta liittyen kristinuskoon, rippikouluun tai muuhun?

ISOSET SUUNNITTELEVAT

TOIMINNON TARVE

- Isoiset osallistuvat keskeisenä osana päivän toteuttamiseen.
- Isoiset saavat vastuuta ja kokevat olevansa tärkeä osa rippikoulua.
- Orientoitua isosen rooliin, tehtäviin, vastuuseen ja paikkaan rippikoulussa.
- Isosen hengellinen tukeminen.
- Isoiset saavat aikaa käydä seikkailussa.

TAVOITE

- Isoiset tietävät omat tehtävänsä päivän aikana ja osaavat toteuttaa ne.
- Isosen kokee olevansa tärkeä ja hän tietää oman paikkansa rippikoulussa.
- Isosen uskaltaa pyytää apua.
- Isosen palauttaa seikkailussa mieleen rippikoulun teemoja ja saa voimavaroja hengelliseen elämäänsä.

KEINOT

- Ohjeistuksien läpikäyminen HNMKY:n työntekijän avustuksella (jos rippikouluryhmällä mukana vain yksi ohjaaja).
- Isosryhmässä toimiminen, tehtävien jako ja vastuut
- Toteutuksien valmistelu
- Osallistuminen seikkailuun

TAVOITELTAVAT VAIKUTUKSET

- Isoiset toteuttavat suunnittelun pohjalta omat tehtävänsä päivän aikana.
- Isoiset haluavat toimia ryhmässä.
- Isoiset ymmärtävät olevansa rippikoululaisia varten ja ohjaajien apuna.
- Isoiset saavat kokemuksen seikkailun sisällöstä sekä haluavat ylläpitää hengellistä elämää.

ISOSTEN TOIMINTA PÄIVÄN AIKANA

ISOSET OSALLISTUVAT YHTEISEEN TOIMINTAAN:

- Tutustuminen
- Ruokailu
- Hartaushetki (*Toteuttavat*)
- Toimintahuoneet (*Ohjaavat toimintahuoneiden toiminnot*)
- Yhteinen koonti

ISOSET SUUNNITTELEVAT OSION AIKANA:

- Isokset valmistelevat hartaushetken.
- Isokset tutustuvat toimintahuoneiden toimintoihin ja valmistautuvat ohjaamaan niitä.
- Isokset valmistautuvat vetämään leikkejä tarpeen tullen.
- Isokset osallistuvat seikkailuun.

HARTAUSHETKI

TOIMINNON TARVE

- Rukouselämän tuominen mukaan rippikouluun jo sen alussa.
- Hengellisen elämän tukeminen ja kokeminen.
- Rauhoittuminen toiminnallisen päivän keskellä.

TAVOITE

- Nuori on tutustunut hartaus- ja rukouselämään.
- Kaikki osallistuvat hartaushetkeen.
- Nuori ymmärtää rukouselämän luontevana osana rippikoulua ja kristillistä elämää.
- Isokset ovat toteuttaneet hartauden suunnitelmien mukaisesti ja heille jää sekä omasta toiminnasta että hartauksesta positiivinen kuva.

KEINOT

- Hartaus
- Rukouselämä

TAVOITELTAVAT VAIKUTUKSET

- Nuori saa kokemuksen hartaus- ja rukouselämästä.
- Nuori haluaa jatkossakin osallistua hartauksiin ja pitää yllä rukousta rippikoulussa ja elämässään.
- Rippikoululaiset, isokset ja ohjaajat kokevat hiljentymisen tärkeäksi. (*Yksin ja yhdessä*)

TOTEUTUSEHDOTUS

Hartaushetki

Toiminnallinen hartaus

Tilaan kootaan 5 tai 6 rukousalttaria sekä esirukousalttari. Rukousalttarien aiheet valitaan useammasta vaihtoehdosta. Aiheet käsittelevät nuoren elämään liittyviä asioita. Näitä aiheita ovat muun muassa perhe, ystävät, koulu, harrastukset, tulevaisuus, ilo ja onnistumiset, pelko ja suru, toiveet, ihmissuhteet yms.

Jokaisesta aiheesta on kortti, jossa lukee aihe, aiheesta lyhyt teksti, joka herättää ajatuksia, sekä rukous.

Jokaiselle alttarille laitetaan yksi kortti, tuikku/muu kynttilä ja mahdollisesti muuta rekvisiittaa, joka liittyy aiheeseen. Jokaisella aiheella on myös oma väri. Alttarilla on värin mukaisia esineitä (esim. kiviä), jonka nuori voi ottaa mukaan ja tuoda yhteiselle esirukousalttarille.

Kun nuoret ovat kiertäneet hiljaisuudessa alttareita ja valinneet omissa ajatuksissa tärkeimmältä alttarilta esineen esirukousalttarille, isonen tai ohjaaja pitää yhteisen esirukouksen. Esirukouksessa hän nostaa esille aiheet, jotka ovat esirukousalttarilla on esillä. (Esim. tänään ajatuksissamme ovat olleet eniten ystävät, joita nämä kaikki siniset kivet kuvastavat.)

Hartauden lopuksi voidaan laulaa tai kuunnella isosten valitsema musiikki.

SEIKKAILU

TOIMINNON TARVE

- Suuntautuminen rippikoulun keskeisiin sisältöihin: kaste, konfirmaatio, ihminen Jumalan kuvana, epäilykset jne.
- Huomiodaan erilaiset oppijat.
- Nuori saa henkilökohtainen kokemuksen rippikouluun osallistumisesta ja sen sisällöistä.

TAVOITE

- Nuori saa selkeän kuvan omista ajatuksistaan ja lähtökohdistaan rippikouluun ja kristinuskoon. (Pohjana nuoren oma elämä, kokemukset ja ajatukset)
- Nuori hahmottaa rippikoulussa käsiteltäviä teemoja ja, että ne kuuluvat osaksi hänen elämää.
- Nuori ymmärtää rippikoulun lähtökohdat. (Pohjana kirkon usko, kaste- ja lähetyskäsky)

KEINOT

- Seikkailuun osallistuminen
- Seikkailuun liittyvät tehtävät
- Seikkailun purku

TAVOITELTAVAT VAIKUTUKSET

- Nuori kiinnostuu rippikoulusta ja sen sisällöistä.
- Hän alkaa kysyä, oivaltaa ja pohtia kristinuskon asioita.
- Nuori hahmottaa itsensä kristittyä.
- Nuori alkaa pohtia kristinuskoa osana omaa elämää. (Ei ole erikseen kristinusko ja nuoren elämä, vaan ne kuuluvat yhteen)

Ohjaajat osallistuvat seikkailuun, kun ryhmät 1 ja 2 vaihtavat toimintahuoneita.

TOIMINTAHUONE 1

Toimintahuone 1:een osallistuu puolet rippikouluryhmästä kerrallaan. Toimintahuone 1:n aikana he osallistuvat myös yksitellen seikkailuun. Toiminnasta on helppo lähteä seikkailuun ja palata takaisin. Nuori voi siis keskeyttää oman toimintansa ilman, että se häiritsee oppimista. Toiminta kestää noin 45 minuuttia. Isot ohjaavat toimintaa.

TOIMINNON TARVE

- Seikkailun aikana on päivän sisältöön liittyvää toimintaa, joka tukee oppimista.
- Yhdessä tekeminen ja tutustuminen.

TAVOITE

- Rippikoululainen vaikuttaa omaan toimintaan ja valitsee itselle mielekästä toimintaa.
- Isot ohjaavat toimintaa sekä tutustuvat ohjaajien kanssa rippikoululaisiin.
- Jokainen rippikoululainen käy seikkailussa.

KEINOT

- Annetaan tilaa luovuudelle ja omalle persoonalle.
- Nuorilla on valinnanvapaus ja vaihtoehtoisia toimintoja.

TAVOITELTAVAT VAIKUTUKSET

- Rippikoululaiset, isot ja ohjaajat haluavat jatkossakin toimia yhdessä.
- Rippikoululaiset jäävät pohtimaan seikkailussa kokemiaan asioita.

TOTEUTUSEHDOTUS

Toimintahuone 1

Tutustumisleikkejä.

Istosten osaamista ja ideoita voi, ja on toivottavaa hyödyntää leikkien osalta.

Totta vai Tarua?

Jokainen nuori kertoo itsestään kolme asiaa, joista kaksi on totta ja yksi on valhe. Muut nuoret yrittävät arvata, mikä asia on vaitta. Tässä leikissä nuori voi kertoa itsestään niin paljon tai vähän kuin haluaa. Asiat voivat liittyä mihin tahansa, kuten perheeseen, harrastuksiin, matkustamiseen, kiinnostuksen kohteisiin, kouluun tai muuhun vastaavaan.

Minä Tykkään- hedelmäsalaatti

Yhtä vapaaehtoista (joka on mielellään isonen) lukuun ottamatta muut istuvat tuoleilla ringissä niin, ettei yhtään tuolia jää tyhjäksi. Keskellä seisova vapaaehtoinen kertoo nimensä ja asian, josta tykkää. Kaikki, jotka tykkäävät samasta asiasta, yrittävät vaihtaa paikkaa jonkun toisen kanssa mahdollisimman nopeasti keskellä olijan pyrkessä myös istumapaikalle. Viimeiseksi ja ilman tuolia jäänyt kertoo seuraavaksi itsestään asian ja taas samoista asioista pitävät vaihtavat paikkoja. Leikkiä jatketaan kunnes jokainen on kertonut itsestään jonkin asian.

Kilpailut pienryhmissä

Sanat sekaisin - Senat sakaisin

Nuoret kilpailevat 3-4 hengen ryhmissä alias pelissä, jossa tarkoituksena on selittää rippikouluun liittyviä aiheita muille ryhmän jäsenille ja kerätä pisteitä. Aikaa selittämiseen ja arvaamiseen per ryhmä on aina puoli minuuttia kerrallaan. Vaikean sanan yli voi hypätä, mutta silloin sanasta ei saa pisteitä.

Kirjaimet Sikin Sokin

Nuoret jaetaan 3-4 hengen ryhmiin. Ryhmille annetaan kirjainnippuja, joista heidän tulee muodostaa jokin ennalta määriteltä sana liittyen rippikouluun ja kristinuskoon. Nuoret eivät kuitenkaan tiedä, mitkä sanat ovat kyseessä vaan yhteistyöllä ja vaihtelemalla kirjaimien paikkaa he yrittävät selvittää sanat. Nuoret kilpailevat pienissä ryhmissä leikkimielisesti. Aina ensimmäisenä sanan valmiiksi saanut on voittaja. Isonen käy tarkistamassa, onko sana oikein. Myös muut ryhmät kisailevat loppuun asti.

Kilpailuille vaihtoehtoisena toimintana voidaan järjestää myös luovaa työskentelyä, kuten piirtämistä tai maalaamista rippikoulupäivän teemoihin liittyen.

TOIMINTAHUONE 2

Toimintahuone 2:een osallistuu puolet rippikouluryhmästä kerrallaan. Toinen puoli ryhmästä on samaan aikaan toimintahuone 1:ssä. Toiminta on yhtäjaksoista ja kestää noin 45 minuuttia.

TOIMINNON TARVE

- Seikkailun aikana on päivän sisältöön liittyvää toimintaa, joka tukee oppimista.
- Seikkailun teemojen pohdinta ja omien ajatusten jäsentely.

TAVOITE

- Rippikoululainen syventää seikkailun sisältöä ja liittää sen omaan elämäänsä.
- Rippikoululainen tutustuu ja oppii käsittelemään Raamattua.
- Isoset ohjaavat toimintaa ja ohjaajien kanssa tutustuvat rippikoululaisiin.

KEINOT

- Yksilötyöskentely ja pohdinta.
- Raamatun käsittely ja tutustuminen.

TAVOITELTAVAT VAIKUTUKSET

- Rippikoululaisen käsitys seikkailun teemoista syvenyy ja ne saavat henkilökohtaisen merkityksen.
- Rippikouluryhmä kokonaisuudessaan on saanut virikkeitä yhteiseen koontiin.

TOTEUTUSEHDOTUS

Toimintahuone 2

Ajatusten Virta

Ajatusten virta- työskentelyssä nuoret täyttävät A4 kokoisen monisteen, jossa on kysymyksiä kokemuksellisen seikkailun teemoihin liittyen. Kysymyksissä käsitellään nuoren ajatuksia esimerkiksi omasta kasteestaan, voimavaroistaan, tunteistaan, peloistaan ja suhteestaan Jumalaan. Ajatusten Virran tarkoituksena on joko virittää nuorten ajatuksia seikkailua varten tai purkaa seikkailussa juuri koettuja tunteita ja ajatuksia riippuen siitä, kummassa ryhmän puolikkaassa nuori on iltapäivän aikana. Ennen ja jälkeen tehtyjen Ajatusten Virta- työskentelyjen tarkoituksena on luoda koko rippikoulupäivän yhteiseen purkuun mielenkiintoista ja erinäköisille pohjautuvaa keskustelua siitä, kokivatko nuoret seikkailun erilaisena orientoituttuaan siihen ja millaista ajatusten käsittely oli heti seikkailun jälkeen. Työskentelyyn varataan aikaa noin 20-30 minuuttia.

Raamattu Visa

Raamattu Visa on tietokilpailu, jossa nuoret opettelevat hakemaan Raamatusta ennalta valittuja kohtia 3-4 hengen ryhmissä. Raamatunkohdat on valittu rippikoulupäivän opillisiin teemoihin, kuten kasteeseen, ehtoolliseen, psalmeihin ja Jeesuksen tekoihin liittyen. Kilpailu ei ole nopeuskilpailu, mutta aikaa Raamattu Visaan on Ajatusten Virta-työskentelystä riippuen noin 15-20 minuuttia. Vaikka kaikki nuoret löytäisivätkin kaikki valitut kohdat Raamatusta, kilpailun perimmäinen tarkoitus on silti onnistunut. Kilpailun tarkoituksena on tutustua rippikoulupäivän teemoihin Raamatun avulla ja opetella käyttämään Raamattua

YHTEINEN KOONTI

TOIMINNON TARVE

- Ryhmän kokoaminen yhteen ja ajatusten kerääminen yhteisesti, seikkailun purku/palaute.
- Seikkailussa ja päivän aikana heränneet kysymykset tulevat ohjaajien tietoon.
- Ohjaajat kuulevat nuorten ajatuksia ja saavat virikkeitä rippikoulun jatkoa varten.
- Reflektio kuuluu kokemuksellisen oppimisen pedagogiikkaan.

TAVOITE

- Jokainen rippikoululainen ja isonen tulee kuulluksi ja tuo omia kokemuksiaan esille seikkailun aikana koetuista asioista sekä koko päivästä.
- Isonen saa itseluottamusta omaan toimintaansa palautteen avulla.
- Ohjaaja saa laajan kuvan nuorten sen hetkisistä ajatuksista ja kysymyksistä liittyen rippikouluun ja esim. seikkailussa läpikäytyihin teemoihin.

KEINOT

- Keskustelu, erilaiset asematyöskentelyt, yhteinen ajatustenvaihto.
- Kirjallinen palaute, kysymykset ja ajatukset.
- Avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri.

TAVOITELTAVAT VAIKUTUKSET

- Rippikoululaiset ja isokset uskaltavat jatkaa oman hengellisen elämän etsimistä ja kehittämistä.
- Nuori kokee tulleen kuulluksi ja hänelle jää päivästä positiivinen kuva.
- Nuori lähtee innolla jatkamaan rippikoulua ja uskaltaa ottaa asioista selvää sekä kysyä.

SUUNNITELMAN RAKENNE (Osa 3)

TOIMINTAMALLI JA RIPPIKOULUPÄIVÄ Kokonaisuus, Tavoitteet, Seikkailu, Toteuttaminen
RIPPIKOULUPÄIVÄN SUUNNITELMA Päivän aikataulu ja runko Jokainen toiminta eriteltynä Toiminnon tarve, Tavoite, Keinot, Tavoiteltavat vaikutukset
SEIKKAILU Seikkailun huoneiden esittely Raamattuperusta, Sisältö, Äänite, Rekvisiitta, Keskeiset Asiat
LOPUKSI Yhteenveto Yhteystiedot

SEIKKAILUN RAKENNE

Seikkailun alussa jokainen saa ohjeistuksen kuulokkeista, joiden kanssa seikkailu kuljetaan, sekä muista käytännön asioista.

Helsingin NMKY:n työntekijä ohjaa seikkailun teknisen toteutuksen.

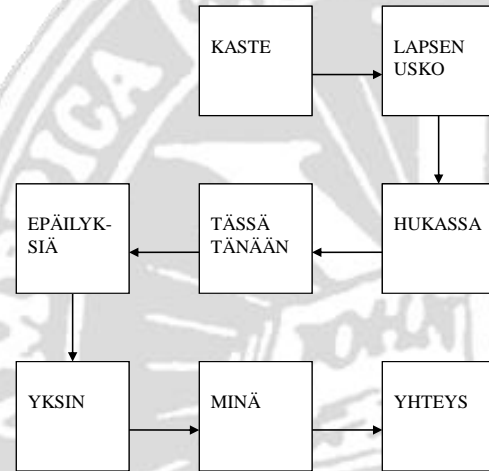
Seikkailu kestää noin 15 min/hlö.

Seikkailu kuljetaan yksin ja sinne lähdetään 3 min välein.

Viereinen kaavio kuvaa seikkailun reittiä ja sen eri huoneita teemoineen.

Seikkailu on täysin turvallinen, eikä sinne voi eksyä.

Seikkailuun lähdetään ja sieltä palataan toimintahuone 1.

Taava Lankinen kulkemassa koelavastetussa seikkailussa.

HUONE 1 - KASTE

RAAMATTUPERUSTA

- Kaste- ja lähetyskäskey Matt.28:18-20 ”Kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen”.
- ”Joka uskoo ja saa kasteen, on pelastuva.” Mark. 16:16a

SISÄLTÖ

- Oman kasteen pohdinta.
- Kastetilaisuuden sisältö: Siunaus, yhteinen uskontunnustus, ristinmerkki, armolahja ja seurakunnan jäsenyys, ketä läsnä, kummit yms.
- Kasteen merkitys: kaste lahja Jumalalta, kaste+usko=pelastus.

ÄÄNITE

- Katkelma kaste- ja lähetyskäskestä.
- Pohditaan, mitä kasteessa tapahtuu.
- Mahdollisesti katkelma kastetilaisuudesta.
- Musiikkia esim. aiheeseen sopiva virsi tm.

REKVISIITTA

- Kastemalja ja Raamattu pöydällä.
- Kuvia kastetilaisuudesta seinällä tai maalattuna seinäkankaaseen.

KESKEISET ASIAT

- Kaste pohjautuu Raamattuun ja on Jeesuksen asettama.
- Kaste ja sen pohjalta annettava opetus on rippikoulun perusta.
- Kasteen merkitys kristitylle eli kaste on avain pelastukseen.

HUONE 2 – LAPSEN USKO

RAAMATTUPERUSTA

- Jeesus siunaa lapsia, Taivasten valtakunta on lasten kaltainen (Mark.10:13-16)
- Korkeimman suojelus (Ps. 91:11-12) ”Hän antaa enkeleilleen käskyn varjella sinua...”

SISÄLTÖ

- Turvallisuuden tunne lapsena, ei pelkoa eikä epäilyä.
- Viaton usko. Lapsena helppo uskoa myös siihen mitä ei näe tai pysty todistamaan.
→ usko Jumalaan, kummituksiin, joulupukkiin, hammaskeijuun jne.
- Millainen ajattelit Jumalan olevan, kun olit lapsi? (luonne, ulkonäkö, tehtävä jne.)

ÄÄNITE

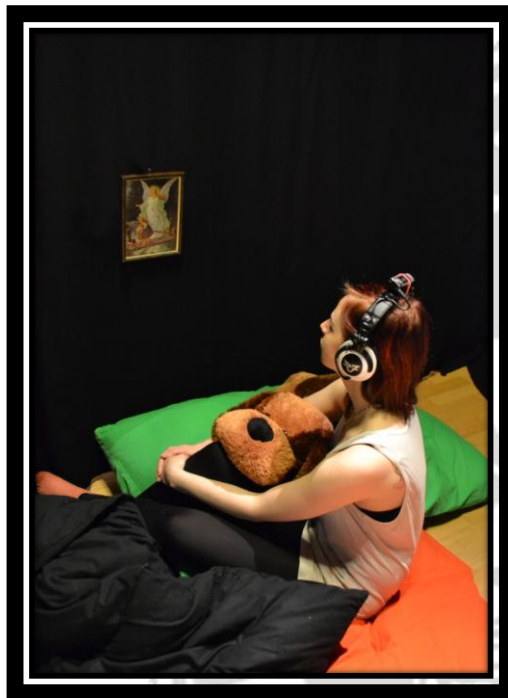
- Lasten laulamana Maan korvessa (san. Immi Hellén, säv. P. J. Hannikainen) –katkelma
- Lasten rukouksia
- Pohdintaa siitä, millainen tapa lapsella on uskoa ja miten/mihin itse on uskonut.

REKVISIITTA

- Suojelusenkelin taulu/maalaus seinäkankaaseen (E. Jaatinen).
- Seinille kirjoitettu tuttuja lasten rukouksia.
- Lattialla tyynyjä ja mahd. pehmoleluja, valoilla ’tähtitaivas’

KESKEISET ASIAT

- Usko on luottamista Jumalaan lapsen lailla, olemassa oloa ei tarvitse järkeellisesti selittää.
- Uskoon ei tarvita tieteellisiä yms. muita todisteita.

Nuori koelavastetussa Lapsen usko –huoneessa.

HUONE 3 - HUKASSA

RAAMATTUPERUSTA

- Vertaus kadonneesta lampaasta (Luuk. 15:4-6) Kun eksymme, Jumala etsii meitä.
- Tuhlaajapoika (Luuk. 15:11-32) Oikeat ja väärät valinnat, anteeksianto.

SISÄLTÖ

- Lapsuus on jäänyt taakse ja asiat näyttäytyvät nuoruudessa eri tavalla, on paljon erilaisia mahdollisuuksia mennä elämässä eteenpäin ja yhtä paljon valinnanvaikeuksia.
- Moni tie tai valinta voi viedä kauemmaksi Jumalasta. Mitä Jumala silloin tekee?

ÄÄNITE

- Ajatuksia eksymisestä (nuoren omia kokemuksia): miltä se tuntuu? Miltä tuntui, kun löysi takaisin?
- Pohditaan omia valintoja elämässä: oikea ja väärä valinta ja niiden seuraukset.
- Ohjeita, että kulkee nuolien (rekvisiittana) mukaan. Mistä tietää suunnan olevan oikea?

REKVISIITTA

- Valoilla luodaan nuolia lattiaan, jotka vaihtavat jatkuvasti paikkaa. Kun pyydetään kulkemaan nuolen osoittamaan suuntaan, nuoli vaihtaa suuntaa ja näin kulkija ei tiedä mihin mennä. Lopuksi näytetään oikea suunta.

KESKEISET ASIAT

- Vaikka itsestä tuntuu, että on hukassa, Jumala ei ole hukannut ketään.
- Valinnat kuuluvat elämään ja joskus valinnat ovat väärä. Koskaan ei ole myöhäistä valita uudelleen.
- Kasteen lahja ei mitätöidy, vaikka Jumala tuntuisi joskus kaukaiselta.

HUONE 4 – TÄSSÄ TÄNÄÄN

RAAMATTUPERUSTA

- Kaste- ja lähetyskäsky (Matt. 28:18-20) ”Menkää ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni -- *opettakaa* heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskennyt teidän noudattaa.”

SISÄLTÖ

- Kaste- ja lähetyskäskyyn palaaminen.
- Kasteessa nuoren puolesta lausuttiin uskontunnustus, nyt on aika pohtia asioita itse.
- Rippikoulussa ihmiset ovat erilaisia ja ajattelevat eri tavoin. Toisen kunnioittamisen korostaminen.

ÄÄNITE

- Miksi nuori on tässä tänään? Mitä toiveita/odotuksia/pelkoja kuulijalla on liittyen rippikouluun?
- Kenen kanssa rippikoulussa ollaan? ketä nuoren rippikouluun kuuluu (seurakunta, ohjaajat, perhe, kummit jne.)
- Miten itse pystyy vaikuttamaan rippikoulun onnistumiseen?
- Kaste- ja lähetyskäsky rippikoulun perustana.

REKVISIITTA

- Seinäkankaalle maalattu kristillisiä symboleja ja rippikouluun liittyviä asioita:
 - Raamattu, kirkko, risti., kyyhky, kala jne.

KESKEISET ASIAT

- Rippikoulu on kasteopetusta eli opetetaan siitä uskosta johon henkilö on kastettu.
- Kaste ja konfirmaatio ovat sidoksissa toisiinsa.
- Toisen kunnioittaminen rippikoulussa. Hengelliset asiat ovat henkilökohtaisia.

HUONE 5 - EPÄILYKSIÄ

RAAMATTUPERUSTA

- Jeesus ilmestyy opetuslapsille (Joh.20:19-29) Tuomas epäilee Jeesusta.

SISÄLTÖ

- Jumalan olemassaolon, hyvyyden, kaikkivoipaisuuden epäileminen.
- Opetuslapset epäilivät Jeesuksen ylösnousemista, myös omat epäilyksemme Jumalasta ovat sallittuja.
- Oma usko suhteessa muiden uskoon. Jokaisen usko on henkilökohtainen.

ÄÄNITE

- Äänite alkaa raamatunkohdan vuoropuhelulla, jossa Jeesus ilmestyy opetuslapsille kuolemansa jälkeen.
 - Kertoja puhuu opetuslasten epäilyksistä Jeesuksen suhteen
- Pohditaan kysymyksiä, onko Jumalaa olemassa, miksi hyvä Jumala sallii pahan (ihmisen vastuu), miksi ihmiset epäilevät.
- Tieteellisyys ja todistettavuus vs. kristinuskon luottamus Jumalaan.
 - Uskoa ei tarvitse pystyä todistamaan tieteellisesti tai osoittamaan muille sen totuudenperäisyyttä, kysymys on sydämen asiasta.

REKVISIITTA

- Lattiassa iso kysymysmerkki, jonka sisään kirjoitettu kysymyssanoja.

KESKEISET ASIAT

- Rippikoulun tarkoitus on ohjata nuorta hengellisessä elämässä.
- Kysymys on henkilökohtaisesta valinnasta ja omasta suhteesta Jumalaan.
- Rippikoulussa ja elämässä yleensä on lupa epäillä, kysyä ja pohtia.
 - Uskossa ei kuitenkaan ole kysymys tiedosta vaan näkemättä uskomisesta.

HUONE 6 - YKSIN

RAAMATTUPERUSTA

- Jumala miksi olet minut hylännyt (Ps.22:1-6) , Kuinka kauan peität minulta kasvosi (Ps.13)
- Minä olen maailman valo (Joh.8:12) Jeesuksen tuoma toivo.

SISÄLTÖ

- Henkilön omat kokemukset vastoinkäymisistä ja suruista sekä niihin liittyvien tunteiden hyväksyminen.
- Kristinuskoon sisältyvä toivon näkökulma. Jumala kulkee vierellä myös vaikeuksissa ja on läsnä yksinäisyydessä.

ÄÄNITE

- Alussa istutaan tuolilla hämärässä hetki hiljaa.
- Pohditaan miltä yksinäisyys, hylätyksi tuleminen ja vastoinkäymiset elämässä ovat tuntuneet.
- Millaisilla keinoilla elämän vaikeuksista on selviytynyt eteenpäin, omien voimavarojen kartoittaminen.
- Kristinuskon näkökulma toivosta: Jumalan apu ja läsnäolo.

REKVISIITTA

- Hämärä huone, jonka keskellä vain tuoli.
- Lopussa valo lisääntyy toivosta puhuttaessa.

KESKEISET ASIAT

- Vastoinkäymiset ja surut ovat osa elämää ja jokaisella on omat keinot selviytymiseen.
- Vastoinkäymisissä, yksinäisyydessä ja surussa Jumala on lähempänä kuin huomaakaan.

HUONE 7 – MINÄ

RAAMATTUPERUSTA

- Herra, sinä tunnet minut (Ps.139:1-18) ”Minä olen ihme, suuri ihme...”

SISÄLTÖ

- Ihminen on jumalankuva, pyhä, ja arvokas sellaisena kuin on.
- Jokainen on erilainen, mutta silti saman arvoinen.
- Itsensä ja muiden arvostaminen ja kunnioittaminen.

ÄÄNITE

- Omat näkemykset itsestä vs. Jumalan näkemys.
- Olet jumalankuva, voit kohdata Jumalan myös toisissa ihmisissä eli toisissa jumalankuvissa.

REKVISIITTA

- Peili tai peilejä
- Seinällä Raamatun jae ”Minä olen ihme, suuri ihme, ja kiitän sinua siitä. (Ps.139:14a)

KESKEISET ASIAT

- Jokainen ihminen on arvokas ja ainutlaatuinen Jumalan luoma ihme.
- Jumala on rakastanut meitä, jotta me voisimme rakastaa toisiamme ja jakaa rakkautta muille.

Seikkailun koelavastetussa Minä –huoneessa pohditaan mm. itsensä arvostamista. Kuvassa Elisa Happonen.

HUONE 8 - YHTEYS

RAAMATTUPERUSTA

- Jeesus asettaa ehtoollisen (Matt.26:26-28)
- Seurakunta (Room.12:4-8) Jokaisella on oma paikka seurakunnassa.

SISÄLTÖ

- Yhteys Jumalaan ja muihin ihmisiin (kristityt ja seurakunta).
- Jumala palvelee ihmistä, ei toisinpäin.

ÄÄNITE

- Jeesuksen asetussanat ehtoollisesta.
- Henkilö istuu kuvitteellisesti Jeesuksen ja opetuslasten kanssa viimeisellä aterialla, ja kuulee pöytäkeskusteluja Jeesuksen seuraajan tehtävistä ja yhteydestä muihin kristittyihin.

REKVISIITTA

- Ehtoollisvälineet: malja ja leipä.
- 13 kappaletta tyynyjä tai vain muutamia, jolloin pöytä ja istumapaikat jatkuvat seinämaalaukseen.
- Pöytäliinat, verhokankaat ym. joissa hyödynnetään liturgisia värejä.

KESKEISET ASIAT

- Ehtoollinen on Jeesuksen asettama, sen vietto perustuu Jeesuksen esimerkkiin.
- Kastetut ovat apostolien tavoin Jeesuksen seuraajia ja evankeliumin eteenpäin viejiä.
- Ehtoollisella korostuu yhteydenpito Jumalaan ja muihin kristittyihin.

YHTEENVETO

RIIPPIKOULULAINEN OSALLISTUU PÄIVÄN AIKANA:

- Tutustuminen
- Minä rippikoulussa
- Ruokailu
- Hartaushetki
- Toimintahuone 1 ja seikkailu (tai toimintahuone 2)
- Toimintahuone 2 (tai toimintahuone 1 ja seikkailu)
- Yhteinen koonti

KEINOT

Rippikoulupäivän aikana ryhmä toteuttaa ohjaajan ennakkomateriaalin ja ohjeistuksen avulla erilaisia toiminnallisia tehtäviä/harjoitteita, jotka pohjautuvat toiminnalliseen ja kokemukselliseen oppimiseen. Toiminnot ovat ryhmätehtäviä, yksilötehtäviä, isosten ohjaama hartaus, seikkailu ja monet muut ryhmäyttävät toiminnot.

Päivän opetukset ja toiminnot sekä niiden tarpeet ja tavoitteet pohjautuvat vuoden 2001 Elämä – Usko – Rukous rippikoulusuunnitelmaan.

YHTEENVETO

jatkuu

MIKSI?

Minne matka? –toimintamalli vastaa ajankohtaisiin haasteisiin ja tarpeisiin uusista oppimismalleista. Rippikoulutyössä ei tällä hetkellä ole käytössä vastaavaa toimintamallia. Rippikoulusuunnitelma 2001:ssä painotetaan nuoren henkilökohtaista kokemusta rippikoulun aiheista. Rippikoulu ei ole enää ainoastaan kristinuskon ja luterilaisuuden opillista oppimista. Tärkeässä osassa ovat nuoren omat kokemukset, kysymykset ja ajatukset sekä hengellisen ja kristillisen elämän tuominen mukaan arkeen. Näitä henkilökohtaisia kokemuksia ja omista lähtökohdista tapahtuvaa oppimista painotetaan tässä rippikoulupäivän suunnitelmassa.

ONNISTUMISEN KRITERIT (koko päivä)

- Jokainen rippikoululainen tuntee olonsa turvalliseksi ryhmässä.
- Rippikoululaiset tuntevat rippikoulun itselle tärkeäksi ja merkitykselliseksi.
- Rippikoululaisella herää kysymyksiä, joita hän voi kysyä esimerkiksi leirillä.
- Rippikoululaiset ja isokset saavat positiivisen kokemuksen hengellisestä elämästä.
- Isokset kokevat saaneensa tukea ja ohjausta omaan toimintaansa.
- Ohjaaja on henkilökohtaisesti kohdannut jokaisen rippikoululaisen päivän aikana.
- Ohjaaja saa tietoa sekä konkreettista materiaalia, jota hän voi hyödyntää myöhemmin ryhmän kanssa.
- Kaikki päivässä olevat oppivat toistensa nimet.
- Kaikki ovat osallistuneet seikkailuun sekä muihin päivän toimintoihin.

Yhteystiedot

Helsingin NMKY
Ari Inkinen /Kehitysjohtaja
p. 0400-411 690
s-posti ari.inkinen@hnmky.fi
Vuorikatu 17, 00100 Helsinki

Tekijät:

Elisa Happonen ja Taava Lankinen

Merkitystä elämään.
HNMKY.fi

